

**LİSELERDE GÖREVLİ OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ
SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIKLARI
KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ**

Büşra Nur Büyüksayın

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2019

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Büşra Nur

Soyadı: BÜYÜKSAYIN

Bölümü: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

İmza:

Teslim Tarihi:31.07.2019

TEZİN

Türkçe Adı: Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation of Consultation Works Conducted by School Counselors with Classroom Guidance Teachers in High School

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Büşra Nur BÜYÜKSAYIN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Büşra Nur BÜYÜKSAYIN tarafından hazırlanan “Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oybirliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Mehmet GÜVEN)

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: (Doç.Dr.Sevda ASLAN)

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi)

Üye: (Doç.Dr. Kemal ÖZTEMEL)

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 30 / 07 /2019

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez sürecimde bilgisi, özverisi, akademik ve mesleki katkılarından dolayı tez danışmanım sayın Prof. Dr. Mehmet GÜVEN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez çalışmama görüşleri ve önerileriyle katkıda bulunan sayın Doç. Dr. Kemal ÖZTEMEL'e, sayın Arş.Gör. Abdullah Mücahit ASLAN'a, tez jürimde tezime katkılarını sunan sayın Doç.Dr. Sevdâ Aslan'a ve bu süreçte bana her türlü desteği veren hocalarıma çok teşekkür ederim.

Çalışmanın gerçekleştirildiği okullardaki yöneticilere, okul psikolojik danışmanlarına ve öğretmenlerine katılımları ve içtenlikleri için teşekkür ediyorum.

Bu süreçte benden hiçbir desteğini esirgemeyen ve yanımda olan aileme, dostlarıma çok teşekkür ediyorum.

Büşra Nur BÜYÜKSAYIN

**LİSELERDE GÖREVLİ OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ
SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIKLARI
KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ**
(Yüksek Lisans)

Büşra Nur Büyüksayın
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2019

ÖZ

Bu araştırma liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemeyi ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerinin cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmada karma araştırma modellerinden yakınsayıcı paralel desen kullanılmıştır. Araştırma; Bursa ili Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım merkez ilçelerinde 2018-2019 eğitim öğretim döneminde liselerde görevli olan 30 okul psikolojik danışmanı ve 422 sınıf rehber öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmanın nicel kısmı için; sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla “Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmı için ise; okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları konsültasyon çalışmalarını belirlemeye yönelik “Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu” kullanılmıştır. Anketten elde edilen verilerin değerlendirilmesinde chi kare testi kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı(BEP) hazırlamada yardımcı olma, sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama, sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma, sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı ilişki kurma konularında çalışmaların yapıldığı bulunmuştur. Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde

cinsiyetlerine, kıdemlerine ve branşlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bazı maddelere yüksek lisans ve doktora mezunlarına göre lisans mezunlarının daha çok katıldığı bulunmuştur. Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma, öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme konusuna Meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur. Bazı maddelere de Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin daha çok katıldığı bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli buldukları, sınıf rehber öğretmenleriyle çalışmalarında test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi, yıllık rehberlik planı, öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme ve sınıf içi rehberlik faaliyetleri konularında konsültasyon çalışmaları yaptıkları, bireysel görüşme, test, anket ve seminer yöntemlerini kullandıkları, genel olarak konsültasyon hizmetlerinde belirli bir model kullanmadıkları bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını etkili ve verimli gördüklerini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinden; rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, okul psikolojik danışmanının görüş ve kararlarına saygı duyma konularında destek gördükleri bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Konsültasyon, Öğretmenlerle Konsültasyon, Okul Psikolojik Danışmanı

Sayfa Adedi: 127

Danışman: Prof. Dr. Mehmet GÜVEN

**INVESTIGATION OF THE CONSULTATION WORKS CONDUCTED
BY SCHOOL COUNSELORS WITH CLASSROOM GUIDANCE
TEACHERS IN HIGH SCHOOLS**

(M.S Thesis)

Büşra Nur Büyüksayın

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the consultation work of the school counselors working with classroom guidance teachers and to determine whether the opinions of classroom guidance teachers regarding the consultation services differ according to gender, branch, educational status, seniority and school type variables. In this research, convergent parallel pattern which is one of the mixed research models was used. The research was carried out with different groups in the 2018-2019 academic year in Bursa Nilüfer, Osmangazi and Yıldırım central district. The group consisted of 30 school counselors and 422 classroom guidance teachers. In order to examine the opinions of classroom guidance teachers on consultation services in terms of various variables, "Evaluation Questionnaire of Opinions of Classroom Guidance Teachers in High Schools on Consultation Studies" was used for the quantitative part of research. In order to determine the consultation work of the school counselors "Interview Form for School Counselors Working with Classroom Guidance Teachers" was used for the qualitative part of the research. Chi square test was used to evaluate the data obtained from the questionnaire. The data obtained from the interview form were analyzed by content analysis method. According to the results of the research; when the opinions of the class guidance teachers in high schools regarding the consultation work were examined it was found that assisting school counselors in preparing an Individualized Education Program, preparing brochures and documents on related subjects for the benefit of classroom guidance counselors, assisting classroom guidance teachers on non-test techniques that students can apply, and establishing positive and collaborative relationships with classroom guidance counselors. No significant difference was found in the consultation studies of classroom guidance teachers according to gender, seniority and branches. It has been found that some graduates are more likely to participate in some of

the articles than the master and doctorate graduates. It was also detected classroom guidance teachers working in vocational high schools were more involved in assisting the classroom guidance teachers about non-test techniques that students could apply and informing the classroom guidance teachers about the social and psychological factors effective on students' course success. It was also found that some of the teachers in the Anatolian high school participated in some of the items. The school counselors found that counseling services were important and necessary, the application and evaluation of tests, inventory and questionnaires in their studies with classroom guidance teachers, the annual guidance plan, the students conducted consultation studies on the discovery of learning styles and classroom guidance activities, individual interview, test, questionnaire and seminar methods. They do not use a particular model in consultation services. The consultations with classroom guidance teachers was indicated effective and efficient by school counselors. They found support from school administrators developing guidance services and respecting school counselors' opinions and decisions.

Key Words: Consultation, Consultation with teachers, School Counselor

Page Number: 127

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet GÜVEN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Alt Problemler	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sayıtlar.....	9
1.6. Sınırlılıklar.....	9
1.7. Tanımlar	9
BÖLÜM II.....	11
KURAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Konsültasyonun Tanımı	11
2.2.Konsültasyonun Tarihçesi.....	13
2.3.Konsültasyon Ve İş Birliği Arasındaki Fark	14
2.4.Konsültasyon Verenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler	16
2.5.Konsültasyon Süreci	18
2.6.Konsültasyon Sürecinin Amacı.....	19
2.7.Konsültasyon Hizmetinin Özellikleri	20
2.7.1.Dolaylı Hizmet	21
2.7.2.İş Birlikli İlişki.....	21

2.7.3.Eşitlikçi İlişki	21
2.7.4.Gönüllülük	22
2.7.5.Gizlilik	22
2.7.6.Danışma Sürecinde Danışan Katılımı	22
2.7.7. Danışanın Konsültan Önerilerini Kabul Etme veya Reddetme Hakkı ...	23
2.7.8.Danışma Odaklılık	23
2.7.9.Danışanlar için Müdahaleler.....	23
2.8.Konsültasyon Sürecini Düzenleme	24
2.9. Konsültasyon Modelleri	25
2.9.1.Davranışçı Konsültasyon Modeli	26
2.9.2.Sheridan'ın Birleşik Davranışsal Konsültasyon Modeli.....	27
2.9.3.Organizasyonel/Örgütsel Konsültasyon Modeli.....	29
2.9.4.Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli	29
2.9.5.Adleryan Konsültasyon Modeli	31
2.9.6.Çözüm Odaklı Konsültasyon Modeli	33
2.9.7.Genel Konsültasyon Modeli	34
2.10. Okullarda Konsültasyon Hizmetleri	35
2.10.1. Okullarda Konsültasyon Yapılan Kişiler	36
2.10.1.1.Öğretmenlerle Konsültasyon	37
2.10.1.2.Okul Yöneticileriyle Konsültasyon	38
2.10.1.3.Ailelerle Konsültasyon	39
2.11.Konsültasyonda Etik Konular	40
2.11.İlgili Araştırmalar	41
2.11.1.Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yurt içinde Yapılan Çalışmalar	41
2.11.2.Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	49
BÖLÜM III	56
YÖNTEM.....	56
3.1. Araştırma Modeli.....	56
3.2. Çalışma Grubu	56
3.3. Veri Toplama Araçları	59
3.3.1. Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi.....	59

3.3.2. Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu	60
3.4. Verilerin Toplanması.....	60
3.5. Verilerin Analizi.....	61
BÖLÜM IV	63
BULGULAR	63
4.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okul Psikolojik Danışmanı Tarafından Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşleri.....	63
4.1.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konularına Göre İncelenmesi	63
4.1.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi	66
4.1.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi....	68
4.1.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesi	71
4.1.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesi	74
4.1.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesi	78
4.2. Okul Psikolojik Danışmanlarıyla Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	81
4.2.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyonun Rehberlik Hizmetlerindeki Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri.....	81
4.2.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Hangi Konularda Konsültasyon Çalışmaları Yaptıklarına İlişkin Görüşleri	83
4.2.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri	85

4.2.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri	86
4.1.5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkililiği ve Verimliliği Hakkındaki Görüşleri	88
4.1.6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili ve Verimli Hale Gelmesine Yönelik Görüşleri	89
4.1.7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri	90
BÖLÜM V	93
TARTIŞMA VE YORUM	93
5.1. Araştırmanın Nicel Bulgularının Yorumlanması ve Tartışılması.....	93
5.1.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konsültasyon Konularına Göre İncelenmesi	93
5.1.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi.....	97
5.1.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi	97
5.1.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesi	98
5.1.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesi	98
5.1.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesi	98
5.2. Araştırmanın Nitel Bulgularının Yorumlanması ve Tartışılması	100

5.2.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyonun Rehberlik Hizmetlerindeki Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri.....	100
5.2.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kapsamında Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Çalıştıkları Konulara İlişkin Görüşleri.....	101
5.2.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Sürecinde Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri	102
5.2.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Sürecinde Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri.....	102
5.2.5. Okul Psikolojik Danışmanları Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkililiği Ve Verimliliği Hakkındaki Görüşleri	103
5.2.6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili Ve Verimli Olması İçin Yapılacaklar Hakkındaki Görüşleri.....	104
5.2.7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri.....	104
5.3. Araştırmadan Elde Edilen Nitel ve Nicel Bulguların Karşılaştırılması.....	105
BÖLÜM VI	107
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	107
6.1. Sonuçlar	107
6.2. Öneriler	110
KAYNAKLAR.....	112
EKLER.....	119
EK-1: Uygulamalar İçin İzin Yazısı.....	120
EK-2: Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi.....	121
EK-3:Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu	124
EK-4: Ön Bilgi Toplama Formu.....	126

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....</i>	57
Tablo 2. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı....</i>	58
Tablo 3. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konularına Göre İncelenmesine Dair Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları..</i>	64
Tablo 4. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları.....</i>	67
Tablo 5. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları.</i>	69
Tablo 6. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları.....</i>	71
Tablo 7. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları.....</i>	75
Tablo 8. <i>Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları.....</i>	78
Tablo 9. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Hizmetlerinin Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri.....</i>	81
Tablo 10. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Yaptıkları Konulara İlişkin Görüşleri.....</i>	83
Tablo 11. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri.....</i>	85
Tablo 12. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri.....</i>	86

Tablo 13. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkiliği ve Verimliliğine İlişkin Görüşleri</i>	88
Tablo 14. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili ve Verimli Olması İçin Yapılabileceklerle İlişkin Görüşleri</i>	89
Tablo 15. <i>Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri</i>	91

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, alt problemlerine, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve araştırmada geçen tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Günümüz dünyasında bilimsel ve teknolojik gelişmelerle birlikte insanların ihtiyaçlarında ve sosyal yaşamlarında bir takım değişimler meydana gelmiştir (Gündüz, 2006, s. 3; Tan & Baloğlu, 2011, s. 1) . Bu süreç kültürel, sosyal, ekonomik ve daha pek çok farklı alanda gerçekleştiği gibi eğitim alanında da etkisini göstermiştir. Okullarda benimsenen eğitim anlayışı da bu değişimin etkisi altında kalmıştır (Gysbers, 2001). Bu değişim süreciyle beraber eğitim sisteminde sıklıkla konuşulan kavramlar arasında rehberlik kavramı da yer almaya başlamıştır (Tan & Baloğlu, 2011, s.1). Türkiye’de rehberlik kavramından, içeriğinden ve tanımından 1950’li yıllarda sıkça söz edilmeye başlanmıştır. Rehberlik kavramıyla birlikte öğrencilerin okul ortamında edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşantılarına aktarmaları, zayıf ve güçlü yönlerini anlamaları ve yapabileceklerini fark etmeleri, çeşitli yaşam becerileri kazanmaları ve problemlerine çözümler üretebilmeleri için bu hizmetlerin sunulması gerekliliği de ortaya çıkmıştır (Kuzgun, 1992, s. 8)

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri Amerika ile Türkiye’nin iş birliğinde eğitimdeki aksaklıkları tespit etmek üzere ülkemize gelen Amerikalı uzmanlar tarafından rehberlik alanında ilk pilot uygulamalar ile başlamıştır (Bakırcıoğlu, 1994, s. 17; Tan & Baloğlu, 2011, s. 41). Zaman içinde gelişen rehberlik faaliyetleri sonucunda okullarda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı değişmiştir. Bu hizmetler çeşitli modeller yoluyla sunulmaya başlanmıştır (Gysbers, 2001). Bu modellerde psikolojik

danışma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili alan yazına bakıldığında hizmetlerin nasıl ve hangi içerikte verileceği, okulda nasıl örgütleneceği, okul psikolojik danışmanlarının rollerinin ne olacağı konuları ortaya konulmuştur (Akman, 2002; Caplan, 1995; Gysbers, 2001). Modellerden biri olan kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik modeli temelde gelişimsel rehberlik anlayışına dayanmaktadır. Bu modele göre; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerine göre organize edilmesi amaçlanmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik programını diğer öğretim programlarıyla birlikte ve etkileşimli olarak ele almaktadır (Gysbers, 2001; Nazlı, 2003; Nazlı, 2007).

Amerika’da kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programında olması gereken program müdahaleleri doğrudan ve dolaylı olarak iki kısma ayrılmıştır. Doğrudan müdahale olarak danışma ve sınıf rehberliği, dolaylı müdahale olarak da konsültasyon ve koordinasyonun belirlendiği görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde psikolojik danışma, oryantasyon, bilgi toplama ve bilgilendirme, yöneltme ve yerleştirme, öğrenciyi tanıma hizmet alanlarının doğrudan hizmetler; okul psikolojik danışma ve rehberlik programını hazırlama, konsültasyon, anne-babaya rehberlik, çevre ile ilişkiler, araştırma ve değerlendirme hizmet alanlarının ise dolaylı hizmetler olarak sınıflandırıldığı görülmektedir (Borders & Drury, 1992; Güven, 2008, s. 77; Yayıcı, 2019, s. 93).

Türkiye’de okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bazında okul psikolojik danışmanların çeşitli çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında yaptıkları çalışmaların neler olduğunu belirlemeyi hedefleyen araştırmaların (Atıcı, 2004; Atıcı, 2006; Borders & Drury, 1992; Clarck, 2004; Engin, 1996; Gunter, Scalise & Presse; 1990; Nazlı, 2003; Ünal, 2006) sonuçları incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının genellikle konsültasyon, psikolojik danışma, koordinasyon ve değerlendirme çalışmaları yaptıkları bulunmuştur. Güven’e (2004) göre de bu çalışmalar birbirinden ayrı değil aksine birbirini tamamlayarak bir bütün oluşturmaktadırlar. Bu hizmetlerden biri olan konsültasyon (müşavirlik) hizmetleri rehberlik hizmetleri içinde oldukça önemli bir yere sahiptir (Gültekin & Arıcıoğlu, 2007). Çünkü okul ortamında görev yapan kişiler tarafından rehberlik anlayışının bir noktada birleşmesi konsültasyon hizmetleri ile sağlanmaktadır (Akman, 2002). Konsültasyon hizmetleri, okul psikolojik danışmanlarının da bu kapsamda gerekli bilgi ve becerilerini daha ileri seviyelere taşımaları ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanmasında okul yöneticileri, veliler ve öğretmenlerle beraber çalışarak onlara

yardımcı olduğu bir rehberlik hizmetidir (Kepçeoğlu, 1994, s. 122). Ayrıca konsültasyon hizmetleri ile okul psikolojik danışmanları öğrenciler tarafından kendilerine getirilen sorunlar karşısında tek başlarına hareket etmek yerine diğerkatılımcılarla takım halinde ve iş birliğı içerisinde ilerlemektedirler (Brown, 2006; D. Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976; Kepçeoğlu, 1994, s. 122).

Konsültasyon kavramı ilk olarak 1966 yılında Amerikan Okul Danışmanlığı Derneğı ve Danışman Eğitimi ve Süpervizyon Derneğı'nin ortaklaşa hazırladığı bir raporda ele alınmıştır. Raporda konsültasyon hizmetinin neden gerekli ve önemli olduğı üzerinde durulmuş ve kavram; bir psikolojik danışmanın okul personeli, okul yöneticileri, öğretmenler ve çeşitli kurum ve kuruluşlarla öğrencilerin gelişim ve ihtiyaçları çerçevesinde hizmetlerin ve uygulamaların planlanmasına yönelik yaptıkları bir iş birliğı olarak belirtilmiştir (Aubrey'den aktaran Schmidt, 2003, s.195). Rapordaki tanımdan yola çıkarak, konsültasyonun bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı görölmektedir.

Caplan'a (1995) göre konsültasyon; "konsültasyon hizmeti sunan ve o kişiden yardım isteyen birey arasında geçen ve her iki tarafın da uzman olarak görüldüğü bir süreçtir".

Akman'a (1992) göre ise; "öğrencinin yetiştirilmesinden sorumlu kişilerle psikolojik danışmanın iş birliğı içinde olduğı bir yardım ilişkisidir".

Borders ve Drury (1992) konsültasyonu şu şekilde tanımlamaktadır: "veliler ve okuldaki personelin öğrencilerle etkileşimini daha etkili ve verimli hale getirmek için iş birliğı halinde yapılan çeşitli çalışmalardır".

Bu tanımlara göre konsültasyon kavramı için uzlaşılan noktaların; bir sorunu çözmek için dolaylı bir yardım süreci olduğı, yardım alan ve veren tarafların eşit konumda, etkileşim halinde olduğı görölmektedir.

Okullarda konsültasyon hizmetleriyle ilgili yapılan çalışmaların durumunun umut verici fakat henüz yeterince gelişme gösterememiş olarak nitelendirildiğı görölmektedir (Erchul & Sheridan'dan aktaran Dougherty, 2013, s.10). Konsültasyon; 19.yüzyılda sağlık sektöründe kullanılan ve uzmanlığı ifade eden bir kavram olmuştur. Bunun dışında eğitim, ekonomi, psikolojik danışma gibi daha pek çok alanda da yer almaktadır. Ancak bu alanlardan özellikle sağlık ve eğitim alanında yeteri kadar anlaşılmadığı ve gerekli önemin verilmediğı görölmüştür (Karaca & İkiz, 2010, s. 117). Aynı zamanda alan yazında konsültasyon hizmetleriyle doğrudan ilgili araştırmaların (Aslan 2017; Gültekin & Arıcıoğlu, 2007; Karakuş, 2008; Şeyhoğlu, 2016) sınırlı sayıda olduğı görölmüştür.

Türkiye’de okul yöneticileri ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve okul psikolojik danışmanının görevlerine ilişkin algı, anlayış ve değerlendirmeleri konusunda yapılan bazı araştırmaların (Gültekin & Arıcıoğlu, 2007; Güven, 2004; Nazlı, 2007) sonuçları, bu konuda bir takım eksikliklerin ve karmaşaların olduğunu göstermektedir. Bu durum, okullarda konsültasyon hizmetlerinin doğru şekilde anlaşılmasının ve uygulanmasının gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca konsültasyon hizmetlerinin ve bu kapsamda yapılacak çalışmaların önemi ve araştırılma gerekliliği de gözler önüne serilmektedir.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamındaki faaliyetler öğretim kademelerinin farklılığından da etkilenmektedir. Her öğretim kademesindeki öğrencilerin farklı gelişim özellikleri bulunmakta ve bulundukları gelişim dönemine göre de farklı ihtiyaçları olmaktadır (Tan & Baloğlu, 2011, s. 60). Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara rehberlik hizmetlerini etkili bir şekilde sunmak amacıyla okul psikolojik danışmanları pek çok faaliyette bulunmaktadır. Okul psikolojik danışmanları bu faaliyetleri gerçekleştirirken gerek okul yönetimi, gerek öğretmenler ve gerekse velilerden yardım almakta ve onlarla iş birliği kurmaktadır (Borders & Drury, 1992; Caplan, 1995). Okul psikolojik danışmanlarının iş birliği yaptığı kişiler arasında bulunan öğretmenler okulda öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı bulurlar.

Alan yazın incelendiğinde konsültasyon hizmetlerine yönelik yapılan çalışmaların çoğunluğunun ilköğretim kademesinde yapıldığı (Aslan, 2017; Karakuş, 2008) görülmüştür. Ortaöğretim kademesinde yapılan çalışmalar bulunmakla birlikte özel olarak konsültasyon hizmetlerinin ele alındığı çalışma (Şeyhoğlu, 2016) sayısı oldukça sınırlıdır.

Konsültasyon hizmetleriyle dolaylı yoldan ilişkili çalışmaların ise oldukça fazla olduğu görülmüştür. Konsültasyon hizmetleriyle dolaylı yoldan ilişkili olan çalışmaların özellikle okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne-babaların ve öğrencilerin algı, görüş ve beklentilerine ilişkin çalışmalar olduğu görülmüştür. Konsültasyon hizmetleriyle doğrudan ilişkili yapılan çalışmaların genellikle okullardaki konsültasyon hizmetlerini belirlemeyi amaçladığı ve konsültasyon yapılacak kişilere yani okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere yönelik olduğu görülmüştür. Bazı çalışmalarda da konsültasyon ve rehberlik hizmetlerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği görülmüştür. Alan yazın ve konuyla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar göz önüne alındığında liselerde çalışan sınıf rehber öğretmenlerine

yönelik konsültasyon çalışmalarını inceleyen doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Genel olarak, okul temelli danışma hakkındaki alan yazın, hangi faktörlerin başarılı konsültasyon sonuçlarına katkıda bulunduğunu belirlemede daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Hem süreç hem de organizasyonel değişkenlerin, konsültasyon sonuçlarını etkilediği ve daha fazla araştırma gerekliliğini ortaya koyduğu görülmektedir. Alan yazın, geleneksel klinik modellerle kıyaslandığında, hem öğretmenler hem de psikolojik danışmanlar tarafından okul temelli konsültasyonun tercih edildiğini ve daha etkili olduğunu düşündüklerini açıkça göstermiştir.

Tüm bunlar göz önüne alındığında konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içerisinde yeteri kadar üzerinde durulmamış olması, konuyla ilgili doğrudan araştırma sayısının oldukça az olması, okul psikolojik danışmanlarının rehberlik çalışmaları yaparken iş birliği içinde olmasının önemi ve gerekliliğinin alan yazın ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkmış olması nedenleriyle okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenlerine yönelik yaptıkları konsültasyon çalışmalarını ele almanın uygun olacağı düşünülmüştür.

Araştırmada liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının belirlemesi ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda liselerde çalışan okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenlerine yönelik yaptıkları konsültasyon çalışmalarının neler olduğu ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşleri cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemeyi ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerinin cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.3. Alt Problemler

1. Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından yapılan konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşleri cinsiyetlerine, branşlarına, eğitim durumlarına, kıdemlerine ve çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

2. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının konsültasyonun rehberlik hizmetlerindeki yeri ve önemi hakkındaki görüşleri nelerdir?

3. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle hangi konularda konsültasyon çalışmaları yapmaktadırlar?

4. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında hangi modelleri kullanmaktadırlar?

5. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında hangi yöntemleri kullanmaktadırlar?

6. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının etkililiği ve verimliliği hakkındaki görüşleri nelerdir?

7. Liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını daha etkili ve verimli hale getirmek için neler yapabilecekleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

8. Liselerde görevli okul psikolojik danışmalarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında okul yöneticilerinin desteği hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri okullarda yürütülen önemli hizmetlerdendir. Bu hizmetlerin genel amaçlarından biri öğrencileri bir bütün olarak ele alıp, gelişimlerine katkıda bulunmaktır (Akman, 2002; Dollarhide& Saginak, 2003, s. 261). Öğrencileri bir bütün olarak ele alıp, onlara katkı sağlamanın yollarından birisi de etkili ve verimli şekilde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunmaktır. Okullarda bu hizmeti sunan okul psikolojik danışmanlarının görevlerini, rollerini ve kendilerinden beklentileri iyi bilmeleri gerekir. Myrich, psikolojik danışmanın üç rolünden bahsetmektedir. Bunlar: psikolojik

danışma, konsültasyon ve koordinasyondur (Otwell ve Mullis' den aktaran Thomson, 2002, s.153). Hamidi ve Bagharzaden (2010) yaptıkları araştırmada okul psikolojik danışmanlarının okuldaki temel ve ana görevlerinden birinin konsültasyon olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırma sonucunu destekler nitelikte Engin (1996) yaptığı çalışmada ailelerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve öğrencilerin ilköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duydukları ve bu alanda beklentileri olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalarda danışmanların konsültasyon rolleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum da danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sağlıklı ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için tüm okul personeliyle iş birliği içerisinde çalışmalar yapmaları gerekliliğini doğurmaktadır (Brown, 2006; D.Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976; Kepçeoğlu, 1994, s.122; White & Mullis, 1998). Bu iş birliği okulda yürütülen rehberlik hizmetlerinin daha etkili ve nitelikli olmasını sağlayacaktır (Akman, 2002).

Clarck (2004) yaptığı çalışmada öğretmenlerin görüşlerine göre okul psikolojik danışmanı ile iş birliği içinde olmanın önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. İlköğretimde rehberlik faaliyetlerinin nasıl etki ettiğini tespit etmek üzerine Amerika'da yapılan bazı çalışmalarda konsültasyon hizmetleri en etkili hizmet olarak belirtilmektedir (Akman, 1992). Bu çalışmalar okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında konsültasyon hizmetlerinin önemini gösterir niteliktedir.

Bozic ve Carter (2002) öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmasının yararlarını inceledikleri çalışmalarında; katılımcıların %84'ünün konsültasyon çalışmalarını kendileri için yararlı bir zaman etkinliği olduğunu, %92'si sınıflarındaki öğrencilerinin çalışmalarıyla daha yakından ilgilenir olduğunu, %80'i sınıfta kullanabilecekleri stratejilerde olumlu katkısının olduğunu ve %56'sı özel eğitime gereksinimi olan çocuklarla çalışmada özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan da görüldüğü gibi okullardaki konsültasyon hizmetlerinin öğrencilere olumlu getirileri de bulunmaktadır. Ayrıca okul psikolojik danışmanları ve öğretmenler iş birliği sürecine girdiklerinde öğrencilerin akademik ve davranışsal konularla ilgili sorunlarını etkili bir şekilde ele alan stratejiler geliştirmişler ve uygulamışlardır (D.Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976; Dollarhide & Saginak, 2003, s.263).

Borders ve Drury okul psikolojik danışmanının öğretmenlerle yaptığı konsültasyon çalışmalarıyla ilgili bazı araştırmaları incelediklerinde; okul danışmanı ile konsültasyon

yapan öğretmenlerin, daha verimli bir öğrenme ortamı oluşturdıkları, öğrencilerle iletişimlerinde daha pozitif oldukları, öğretmen olarak kendileri hakkında daha olumlu görüşlere sahip oldukları ve daha yüksek iş memnuniyeti belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır (Gerler'den aktaran Borders & Drury, 1992).

Alan yazın incelendiğinde okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden biri olan konsültasyon çalışmalarına yeterince önem verilmediği ve bu hizmet kapsamında yeterli sayıda hizmet sunulmadığı görülmüştür. Okullarda konsültasyon hizmetleri etkili ve verimli bir şekilde verilmediğinde; öğrencilere sunulan ya da sunulacak olan rehberlik hizmetleri eksik kalmaktadır. Bir öğrencinin problemini çözmek için uzman kişilerin, öğrenciyi yakından tanıyan öğretmenlerin, ailesinin iş birliği içinde olması önemlidir.

Konsültasyon hizmetleri öğrenciyi ve sorununu daha kapsamlı bir şekilde ele almayı olanaklı kılmaktadır. Konsültasyon sürecine katılan kişilerin daha geniş bir bakış açısıyla konuyu ele almasını sağlamaktadır. Ayrıca konsültasyon hizmetlerinde iş birliği sayesinde aynı anda birden fazla öğrenciye de ulaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, sınıf rehber öğretmenlerinin, okul yöneticilerinin de konsültasyon hizmetleri sayesinde işleri kolaylaşmaktadır. Tüm bunlar okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini daha verimli ve etkili kılmaktadır. Bu bağlamda konsültasyon hizmetlerinin olmaması yukarıda belirtilen durumların eksikliğine ve rehberlik hizmetlerinin aksamasına neden olacaktır. Bu açıdan konsültasyon hizmetleri önemli ve üzerinde çalışılması gereken rehberlik hizmetlerinden biridir.

Konsültasyon hizmetleriyle ilgili alan yazın incelendiğinde kısıtlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında okuldaki rehberlik hizmetlerine yönelik yapılan çalışmalar mevcuttur ancak bütün olarak konsültasyonun ele alındığı çalışma sayısı oldukça azdır. Tüm bu nedenlerden dolayı konsültasyon konusunda yapılmış olan bu çalışmanın konuyla ilgili diğer çalışmalara destek olacağı ve sınırlı sayıda araştırmanın olduğu bir konuda alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonucunda elde edilen liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerine ilişkin görüşlerinin, sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında kullandıkları model ve yöntemlerin tespitinin, konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesi için neler yapılabileceklerine ve okul yöneticilerinin

desteğine dair görüşlerinin, bununla beraber sınıf rehber öğretmenlerinin de okullarda yapılan konsültasyon çalışmalarına yönelik görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan anket ve görüşme formunun istenilen bilgileri elde etme ve ölçme konusunda yeterli olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının ve sınıf rehber öğretmenlerinin anket ve görüşme formlarını içten bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma, okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları konsültasyon çalışmalarını belirlemek için kullanılan görüşme formu ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek için kullanılan anketten elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırma psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden biri olan konsültasyon hizmetleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma, Bursa ilinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında çeşitli liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarından ve sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.
4. Araştırma belli bir zaman aralığında yapıldığından, zaman içerisinde öğretmenlerin düşünce ve tutumlarının değişebileceği dikkate alınarak, yapıldığı zaman ve yakın zaman dilimiyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Konsültasyon Hizmetleri: “Öğrencilerle ilgili tüm bireylerin ve okul psikolojik danışmanın birlikte, işbirliği içinde, öğrencilerin eğitime ve gelişimine yönelik kurulan bir yardım ilişkisidir” (Akman, 2002).

Okul Psikolojik Danışmanı (Rehber Öğretmen): “Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeli ifade

eder” (Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001, s. 308).

Sınıf Rehber Öğretmeni: “Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini ifade eder” (Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001, s. 308).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde konsültasyon kavramına ilişkin teorik bilgilere ve konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Konsültasyonun Tanımı

Konsültasyon, eğitim başta olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılan kavramlardan biridir. Ancak gerek kapsamı gerek konsültasyon rolleri açısından danışmanlık ve terapi hizmetleriyle karıştırılmaktadır (Aslan, 2017, s.13). Konsültasyonun bir takım özellikleri bu hizmeti; danışmanlık, gözetim, öğretim, müdahale ve psikoterapi gibi diğer profesyonel etkinliklerden ayırmaktadır (Erchul ve Martens, 2006, s.2). Psikolojik danışmanlıkta ve psikoterapide doğrudan bireye yönelik bir hizmet söz konusudur. Konsültasyonda ise; eğitim ortamındaki tüm kişilere (yönetici, öğretmen, uzman, ebeveyn ve çocuk) dolaylı bir hizmet vardır. Genellikle çocuklara, dolaylı hizmet yoluyla da yöneticilere, öğretmenlere ve ebeveynlere yardımcı olunmaktadır (Dinkmeyer & Carlson 2006).

Alan yazında konsültasyon kavramı için tek bir tanım bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra bu tanımlar arasında da bir görüş birliği yoktur. Bu karışıklığının bir nedeni; farklı konsültasyon modellerinin her birinin farklı tanımlamaları olması ve farklı yönlere odaklanmalarıdır (Kratowill & Bergan, 1990, s. 17). Ancak bu farklı tanımların ortak paydalarının olduğu görülmüştür: konsültasyon süreci genellikle üçlü bir ilişkiyi kapsar: bir danışman, bir danışan ve bir de istemci sistemi. Yani konsültasyon, üçüncü bir kişi için üç taraflı şekilde birlikte çalışmayı içermektedir. Bunlar müşavir/danışman/konsultan, konsültasyon alan kişi/problem (client) ve konsültasyonu talep eden yani danışandır. Bu nedenle okul psikolojik danışmanlarına doğrudan destek olan uzmanlar, dolaylı olarak

istemci sistemlere yardım sağlamaktadırlar (Aslan, 2017, s.10; Dougherty, 1990, s. 8; Tagay & Sarı, 2012; White & Mullis, 1998).

Konsültasyonun okullardaki kullanım alanı ilk olarak 1966 Amerikan Okul Danışmanlığı Derneği (ASCA) ve Danışman Eğitimi ve Süpervizyon Derneği'nin (ACES) ortak raporu ile ortaya konmuştur. Amerikan Okul Danışmanları Derneği'nin (ASCA) yaptığı tanıma göre konsültasyon: “Psikolojik danışmanın, ebeveynlerle, öğretmenlerle, okul yöneticileriyle, sosyal çalışmacılarla, ziyaretçi öğretmenlerle, sağlık uzmanlarıyla ve toplum sağlığı personeliyle çalışmalarında, öğrencinin eğitim sistemi içinde başarılı olması için yapılacak yardımların planlanması ve uygulanmasına ilişkin stratejilere yönelik işbirliğine dayalı bir ortaklıktır.” (ASCA, 1999'dan aktaran Dollarhide & Saginak, 2003, s. 266). Daha sonra konsültasyon okullarda kullanılmaya başlandığında çeşitli aktiviteleri ve hizmetleri tanımlamak olarak belirtilmiştir. Bu genel ve yüzeysel açıklama bir takım karışıklara yol açmıştır (Curtis & Meyers, 1988; s. 36; Kratochwill & Bergan, 1990, s.17; Reschly, 1976). Bu nedenle araştırmacı ve kuramcılar çeşitli şekillerde konsültasyon tanımları ortaya koymuşlardır.

Aşağıda konsültasyona dair bazı tanımlara yer verilmiştir:

Konsültasyon, psikoterapiden ayrılan işbirlikli bir süreç olarak tanımlanmıştır (Caplan, 1970, s. 100).

Konsültasyon genellikle danışman ile danışan arasında hiyerarşik olmayan bir problem çözme ilişkisi olarak tanımlanır. Temel amaç danışanın problemle/ clientle (öğrenci/okul olabilir) çalışmasını geliştirmektir. Diğer amaç danışanın (sınıf öğretmeni) gelecekte probleme veya öğrenciye/okula (client) dolaylı yoldan hizmet sunabilecek şekilde becerilerini geliştirmektir (Caplan, 1970, s. 125; Zins & Erchul' den aktaran Crothers & Hughes, 2015, sf. 5).

Medway (1979), “bir akıl sağlığı uzmanı (danışman) ile bir diğerine bir tür psikolojik yardım sağlamaktan sorumlu olan bir veya birkaç kişi arasında işbirlikli bir problem çözme süreci” olarak tanımlamıştır.

Curtis ve Meyers (1988), "iki veya daha fazla kişinin (danışmanın ve danışanın) bir sorumluluk içinde bir düzeyde sorumluluk üstlendikleri bir veya daha fazla müşteri yararına çaba gösterdikleri işbirliği süreci, karşılıklı etkileşim" olarak tanımlamışlardır (s. 37). Medway, Curtis ve Meyers'in bu tanımları okul temelli konsültasyonun da ana unsurlarını açıklamaktadır.

Konsültasyon, danışanın yaşadığı bir sorun konusunda, konsültasyon alan kişi için yardım sürecidir (Dougherty, 2000, s.7).

Konsültasyon, okul danışmanlarının okuldaki diğer personel ve ebeveynlerin öğrencilerle etkileşimini düzeltmek ya da geliştirmek için işbirliği içinde çalışmaları anlamına gelmektedir (Borders ve Drury, 1992).

Akman (2002), “okullarda yürütülen konsültasyon çalışmalarını; psikolojik danışmanla öğrencinin eğitimi ile ilgili ya da sorumlu kişilerin öğrencinin gelişimi için birbirleriyle kurdukları işbirliği” olarak tanımlamaktadır.

Ayrıca araştırmacılar öğrenci, aile ve okulun ihtiyaçlarında konsültasyonun önleyici yaklaşımının önemini vurgulamaktadırlar (Zins & Erchul'den aktaran, Crothers & Hughes, 2015, sf. 6).

Dünya genelinde kabul görmüş bir konsültasyon tanımı yoktur, ancak konsültasyon sürecinin temel bileşenleri konusunda bir ortak görüş gelişmiştir. Genel olarak konsültasyon hizmetlerinin tanımlarına bakıldığında; psikolojik danışmanın öğrenci veya yardım talebinde bulunan birey ile bağlantısı bulunan kişi ve kuruluşlarla öğrencinin ya da bireyin gelişimi ve ihtiyaçlarının karşılanması için ortak bir anlayış çerçevesinde, işbirliği içinde çalışılması için sunulan bir hizmet olduğu anlaşılmaktadır. Kratochwill ve Bergan (1990), öncelikli olarak konsultanların kendileri için bir birey, grup ya da kuruluşla daha etkin bir şekilde faaliyet göstermelerini sağlayacak tutum ve beceriler geliştirmelerine yardımcı olma amacıyla görevlendirildiğini belirtmektedir. (s. 32).

2.2.Konsültasyonun Tarihçesi

Konsültasyon hizmetleri eski ve çok yönlü bir geçmişe sahiptir. Geçmişten günümüze; eğitim, tıp, psikolojik danışma, seyahat danışmanlığı, finans danışmanlığı gibi birçok alanda kullanıldığı görülmektedir (Gibson, Mitchell'den aktaran Scott, Royal, Kissinger, 2014, s.3; Gültekin ve Arıcıoğlu, 2007; Karaca ve İkiz, 2010, s. 117).

Konsültasyonun ilk kullanıldığı zamanlar 13. Yüzyılın ilk yıllarıdır (Gallessich, 1974). Bu yıllarda doktorlar başka bir doktordan danışma talep ettiklerinde konsültasyon sürecine başvurmuşlardır. Doktorlar hastalarının tanı ve tedavileri ile ilgili olarak danıştıkları diğer doktorlarla iş birliği içinde hareket etmişlerdir.

Modern konsültasyon uygulamalarının kökleri, örgütsel gelişim teorisi ve pratiğinin gelişmesine (Parsons, 1996) ve Ruh Sağlığı Danışması olarak bilinen danışma modelini başlatan Caplan'ın (1970) ilk yazılarına ve uygulamasına kadar uzanabilir.

Modern konsültasyon ilk olarak tıp alanında doktorlar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle 1. Dünya Savaşı'nın ardından 1949 yılında Gerald Caplan ve ekibinin çalışması ruh sağlığı alanında hizmet veren kişilerin ilgisini çekmiştir. O yıllarda Kudüs'teki on altı bin göçmen çocuğun ruh sağlıkları ve eğitimlerinin sorumluluğu Gerald Caplan'a verilmişti. Caplan bu geniş kitleye hizmet sunabilmek amacıyla bir psikolog ve sosyal hizmet uzmanından yardım almıştır. Böylece bu görev için bir ekip kurmuştur. Ancak Caplan ve ekibi bu geniş kitleye geleneksel olarak kabul gören doğrudan hizmetleri sağlayamadıkları için çocukların öğretmenleriyle görüşmeye başlamışlardır. Öğretmenlerin çocukların problemlerine farklı bir bakış açısıyla bakmalarına yardımcı olmuşlardır. Böylece Caplan ve ekibi dolaylı hizmet yoluyla aynı anda çok sayıda çocuğa ulaşmışlardır. Öğretmenlerle ruh sağlığına yönelik bilgileri paylaşarak çocuklara hizmet sunma becerilerini ve hizmetlerin kalitesini arttırmışlardır (Caplan, Caplan & Erchul, 1994).

Caplan ve ekibinin konsültasyon hizmetlerini kullanmasının ardından konsültasyon ruh sağlığı alanında kullanılan önemli hizmetlerden biri haline gelmiştir. Kullanım alanı çeşitlenmiş ve yaygınlaşmıştır. Yıllar içinde, "konsültasyon" terimi uygulayıcılar ve araştırmacılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Kratowill & Bergan, 1990, s.3).

Psikolojik danışmanlar ve diğer ruh sağlığı çalışanlarının II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana devlet okullarına katılımlarının giderek arttığı görülmüştür. Bu sayede konsültasyon kavramı okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılmaya başlanmış ve giderek yaygınlaşmıştır. Önemli ve etkili hizmetlerden biri olmuştur (Caplan, Caplan & Erchul, 1994).

2.3.Konsültasyon Ve İş Birliği Arasındaki Fark

İş birliği, yardım hizmeti veren kişiler için gittikçe artan bir öneme sahiptir. Çünkü iş birliğinin içeriği konsültasyona göre nispeten yeni bir profesyonel ilişkidir. Ancak bu genellikle büyük belirsizliklere yol açmaktadır. Alan yazında iş birliğini tanımlamak için ruh sağlığıyla ve eğitimle bağlantılı iki nokta vardır (Dougherty, 2000, sf. 10).

İş birliğini kavramsallaştırmanın yollarından biri de konsültasyon ile karşılaştırmaktır. Konsültasyon dolaylı bir süreç olmasına rağmen, iş birliği profesyonellerin de katılımıyla

hem doğrudan hem dolaylı bir süreçtir. İş birliği katılımcıları da takımın bir üyesidir diğer bireylerle karşılıklı olarak birbirlerine danışırlar (Caplan, Caplan & Erchul, 1994). Aralarında hiyerarşik ve gizlilik ilkesine dayanmayan bir ilişki söz konusudur. Konsültasyonda ikili, gizliliğe dayanan ve eşitlikçi bir ilişki vardır. İş birliği takım üyelerinden oluşan profesyoneller arasında olan bir aktivitedir. Bu durumda katılımcılar sonuçların bir parçasıdır ve sonuçların sorumluluklarını üstlenirler. Konsültasyonda danışmanın böyle bir sorumluluğu yoktur. İş birliğinde; kritik konularda takım karar verirken, konsültasyonda genellikle danışmanın uzmanlığı kararları belirler. Konsültasyonda gönüllü bir katılım vardır. İş birliğinde ise; gönüllü olabildiği gibi zorunlu da olabilir (Dougherty, 2000, sf. 11).

Doğasında iş birlikli ilişki olan konsültasyon, çeşitli kişilerin problem çözme ve karar verme süreçlerine dahil edilmesini ve sonuçlardan sorumlu olmasını teşvik eder. Aynı zamanda konsültasyon alan kişinin problemine farklı bakış açıları sunar. Uzman desteği ile problemin çözümüne etkili bir yaklaşım sağlar. Bir uzman yaklaşımı sonucunda çeşitli öneriler ortaya koyulur. Bu öneriler sürece katılan tüm bireyler tarafından kabul edildiğinde tavsiyelerin uygulanmasının daha muhtemel olduğu ön görülmektedir (Siegel & Cole, 2003, s.14).

Caplan iş birliğini konsültasyondan farklı olarak tamamlayıcı bir süreç olarak tanımlamıştır (Dougherty, 2000, sf 199). Okullarda ise; işbirliğinin amacı, yardım talep eden kişiye destek olmak, hem öğretmenler hem de öğrenciler için öğrenimi arttırmaktır. Okullarda bir öğrencinin durumunu tartışmak ve sorunlarına çözüm bulmak için ebeveynler, yöneticiler, öğretmenler ve özel hizmetler personeli için iş birliği fırsatı vardır. Öğrencinin eğitimsel, davranışsal veya zihinsel sağlık ihtiyaçlarının karşılanması için bu fırsat önemlidir. Okul psikolojik danışmanları da kendi okullarının program planlama ekiplerinin bir üyesidir. Bu iş birlikli yaklaşım, öğrencinin karar verme sürecinde konuyla ilgilenen birçok kişiye öğrenciyi tanımaya ve ona yardımcı olmaya olanak tanır (Scott, Royal & Kissinger, 2014, s.188).

2.4.Konsültasyon Verenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler

Konsültasyon sürecinde konsültasyon sağlayan kişilerin sahip olması gereken birtakım özellikler ve beceriler vardır (Thomson, 2002, s.152). Psikolojik danışmanın da konsültasyon sürecinde çok çeşitli rolleri olduğu varsayılmaktadır.

Temel rolü danışman becerileri, değerler ve referans çerçevesi gibi çeşitli faktörlere bağlı kalmasıdır (Dougherty, 2000, s.6).

Schmidt'e (2003) göre ise, konsültanın sahip olması gereken özellikler konsültasyon sürecinin aşamalarına göre şekillenmektedir. Giriş aşamasında, konsültasyon verenin iletişim kurmaya (rapport) yönelik becerilere sahip olması gerekmektedir. Konsültasyon veren, etkili dinleme, problemleri tanımlama, doğru geri dönütler verme ve bilgi toplamaya yönelik beceriler sergilemelidir. Araştırma aşamasında, sorgulama, verileri yorumlama, beyin fırtınası yapma becerilerini kullanmalıdır. Uygulama aşamasında ise öncelikleri belirleme, planlama, yüzleştirme, arabuluculuk yapma becerilerini kullanmalıdır. Son aşama olan değerlendirmede, gözlem yapma, dokümanları toplama ve değerlendirme ve özetleme becerileri kullanılmalıdır (s.200).

Curtis ve Meyers konsültasyonun hem duyuşsal hem de bilişsel bileşenlerden oluştuğunu ileri sürmektedir. Duyuşsal bileşen; "danışmanın danışmanı nasıl gördüğünü, danışmanın problemi nasıl gördüğünü yansıtır" (Curtis ve Meyers, 1988, s. 40). Yani, danışan ve danışman arasındaki kişilerarası etkileşimleri ele alan bu yönleri, duyuşsal bileşeni oluşturur. Danışmanın teorik temelli problem çözmeyle ele alan yönleri bilişsel bileşeni oluşturur. Curtis ve Meyers (1988) bu süreçte ilk olarak gerekli bilgi ve becerilerin, etkili iletişim ve olumlu çalışma ilişkilerinin kurulması olduğunu söylemişlerdir. Etkili konsültasyon için temel iletişim becerileri; Rogers'ın empati, doğruluk ve sıcaklık koşullarının yanı sıra yansıtıcı dinleme, anlamlandırma ve yüzleşmedir (Gutkin & Curtis, 1990, s. 580). Bu becerilerin gösterilmesi, tüm konsültasyon metodolojileri için zorunlu olarak tanımlanmıştır.

İkincisi, etkili danışmanların güçlü bir teorik temele sahip olmaları gerekir. (Curtis ve Meyers, 1988, s. 41). Curtis ve Meyers problem analizi için teorik temele dikkat çekerler. Danışmanın benimsediği teorik temele göre bu süreçteki görüşü belirlenir.

Problem çözme becerisinin yanı sıra problem çözme sürecini kolaylaştırma becerisi, etkili danışmanların ihtiyaç duyduğu bir diğer beceridir. Soruna yaklaşım, tartışmanın kuramsal yönüne bağlı olarak farklılık gösterir. Bununla birlikte problem çözme aşamaları hangi

metot kullanılırsa kullanılsın, aynı genel örüntüyü (problemin netleştirilmesi, strateji oluşturma, uygulama planlaması ve değerlendirme planlaması) takip eder.

Bir diğer önemli beceri sistem teorisinin önemli bir ilkesi olan karşılıklı etkileşimdir. Burada karşılıklı etkileşimden kasıt çocuğun/öğrencinin çevresiyle etkileşim halinde olduğunu göz önünde bulundurarak bilgi edinmektir. Örneğin, tıbbi modelin kavramsal bir eksikliği danışmada, çocuğun problemlerinin çocuğun içinde kaldığı varsayılır ve sorunun olduğu ortam önemli ölçüde dikkate alınmaz. Ancak, bir sistemin herhangi bir kısmı sistemin diğer kısımlarını da etkiler. Sistem yöneliminin sunduğu sorun davranışlarına müdahale ve ek fırsatlardan yararlanabilmek için bulunulan ortamın da ele alınması gerekir (Curtis ve Meyers, 1988, s. 43; Gutkin ve Curtis, 1990, s. 585).

Konsültasyon veren kişi öncelikle konsültasyon alan kişinin süreçteki önemini bilmek, etkili bir iletişim kurmak, kişinin ihtiyaçlarına duyarlı olmak, empati kurmak gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Ayrıca danışman; etkin dinleme, geri bildirim verme ve problemi tanılama ve çözmede ileri düzeyde beceri sahibi olmalıdır. Konsültasyon veren kişi alanındaki gelişmeleri takip eden yani çağdaş bir birey olmalıdır. Gerektiğinde arabuluculuk da yapmalıdır. Bu beceriler öğretmenlerin, yöneticilerin ve ebeveynlerin sorunlarını çözerken uygulanmaktadır. Bu uygulamalarda danışmanlara da saygı gösterilmelidir (Karaca & İkiz, 2010, s. 122).

Bir başka özellik danışmanlar iş birliği içinde eşit olarak çalışır. Aynı zamanda, öğretmenlerin ve yöneticilerin karşılaştıkları zorlukları kabul edip saygı duyar ve sorunları çözmede yardımcı olur. Konsültasyon yaptığı tüm bireyler için empatik davranır. Bu empati ve saygı, danışmanın bir öğrencinin hayatında önemli yetişkinlerle etkili çalışma ilişkileri geliştirmesini sağlar. Okul yöneticilerinin okul politikası, öğretmenler için öğrenme koşulları ve ebeveynlerin değer ve aidiyet duyguları üzerindeki etkisinin kabul edilmesi, danışmanın sadece bu yetişkinlerle çalışarak öğrencilerin en iyi şekilde yararlanabileceğinin farkında olmasını sağlar (Dinkmeyer & Carlson 2006).

Danışmanın temel becerisi insanları teşvik etmek ve cesaret verici bir kişi olmaktır. Danışman, değişime açık ve alternatifleri görebilen cesur bir yardımcı olur. O kötümser değil, iyimser düşünür, sadece sorunları değil olasılıkları da görür. Danışman esnektir, değişim için başkalarından fikir edinebilir. Gerekirse kendisi de öneri verebilir.

Tüm bu becerileri kullanan danışman, işlerin daha iyi gitmesini ve başarıyla sonuçlanmasını sağlar (Thomson, 2002, s. 154).

Anton ve Rosenfield (2004) konsültasyon hizmeti veren kişilerin yetiştirilmesi ve sahip olması gereken yeterlilikler konusunda yaptıkları araştırmada okul psikoloji programlarının konsültasyon veren kişilerin gelişimi için doğrudan süpervizyon ve geribildirim eksikliği de dahil olmak üzere genel olarak sınırlı ve üstünkörü bir kapsamı olduğunu saptamışlardır.

2.5.Konsültasyon Süreci

Konsültasyon süreci konsültasyon veren kişinin konsültasyon alan kişiyle sorunu belirlemesini, soruna yönelik çözümler üretmesini, çözümleri belirleyip uygulamasını ve sonuçların değerlendirilmesini içeren bir süreçtir. Alan yazında konsültasyon sürecinin sınırları ve aşamaları net bir şekilde belirtilmemiştir. Çünkü kullanılan konsültasyon modeline göre sürecin ilerleyişi de değişmektedir. Konsültasyonun adımları veya aşamaları farklı yazarlar tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Ancak okul danışmanlığı süreci genel olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu süreç; sisteme giriş, problemi belirleme, tanımlama ve analiz, bir müdahale planının geliştirilmesi ve danışma (konsültasyon) etkisinin değerlendirilmesi yani sonlandırma aşamaları çerçevesinde şekillenmektedir. Aynı olarak listelenmesine rağmen, bu aşamalar sıralı değildir, ilerlemenin doğal akışında döngüsel olma olasılığı daha yüksektir. Tipik olarak, bir danışman aynı anda birden fazla aşamada çalışacaktır. Genel olarak sürece baktığımızda aşağıdaki aşamaların çoğu modelde ortak olduğu belirlenmiştir (Crothers & Hughes, 2015, s.12). Bu sebeple aşağıdaki aşamalar ele alınmıştır. Konsültasyon sürecinin aşamaları aşağıdaki şekildedir:

Giriş Aşaması; bu aşama resmi olarak sürece girilen aşamadır. Bunu danışanla kurulan ilişki takip eder. Zins ve Erchul (2002) buradaki ilişkiyi iş birliğine dayalı bir ilişki olarak tarif etmiştir (s. 627). Konsültan bu aşamada danışan ile görüşerek sorunu anlamaya çalışır. Sorun ile ilgili bilgi toplar, danışanı daha iyi anlamaya çalışır. Sorunun tanımlanması amaçlanır (Aslan, 2017, s. 22).

Araştırma aşaması; bu aşamada danışanın karakteri, geniş şekilde çevresi sunulan problem açısından değerlendirilir. Bu alanlar da problem davranışın tanımlanması ve analizi için önemlidir (Crothers & Hughes, 2015, s.13). Çevresel karakterlerin ve danışanın bu değerlendirilmesinden sonra problem daha iyi bir şekilde görülür. Araştırmacılara göre de bu aşama konsültasyon sürecinde en önemli aşamadır. Konsültasyon sürecine katılan kişilerin görev ve rolleri açık şekilde ortaya koyulur. Soruna ilişkin plan, ihtimaller ve

stratejiler belirlenir. Müdahalelerin uygulanmasında katılımcıların rol ve sorumluluklarının gözden geçirilmesine yardım edilir. Potansiyel kaynaklar tanımlanır. Müdahaleler uygulandıktan sonra bunların etkililiği ölçülmelidir. Sürecin başında konsültasyon ilişkisi tartışılır (Crothers & Hughes, 2015, s.15).

Uygulama Aşaması; bu aşamada, önceki aşamalarda belirlenen strateji ve müdahaleler uygulanır. Bu süreçte katılımcıların rolleri ve sorumlulukları gözden geçirilir (Crothers & Hughes, 2015, s.15).

Değerlendirme Aşaması; değerlendirme aşaması tüm sürecin gözden geçirildiği değerlendirildiği aşamadır. Önceki aşamada belirtilen görev, rol ve sorumlulukların ne kadar ve ne şekilde yerine getirildiği belirlenir. Planlandığı şekilde yapıldıysa konsültasyon süreci sona erdirilir. Müdahaleler ve uygulamalarda bir sıkıntı varsa tekrar araştırma aşamasına dönlür. Yapılan plan ve elde edilen bilgiler yeniden incelenir.

Konsültasyon süreci genellikle danışanın yardım talebi üzerine şekillenmektedir. Süreç ihtiyacı karşılamaya yönelik olsa da iyileştirici yönü de bulunmaktadır (Karaca & İkiz, 2010, s. 118).

2.6.Konsültasyon Sürecinin Amacı

Konsültasyon, bir müşteri ya da müşteri sistemi ile ilgili bir problemle yardımcı olan bir danışmanı içeren süreç olarak tanımlanır (Dougherty, 2000, s.5). Konsültasyon hedefinin, bir danışmanın kişisel bir sorunu yerine, ilgili bir iş olduğunu hatırlamak önemlidir.

Konsültasyon sürecinin hedefi iki aşamalıdır: danışana iş ile ilgili bir problemin çözümünde yardımcı olmak ve aynı zamanda problemlerin ortaya çıkmasını önlemek için gelecekte benzer problemleri etkili bir şekilde ele almak için gerekli önlemleri almaktır (Gutkin ve Conoley, 1990). Bu nedenle, konsültasyon süreci hem iyileştirici hem de önleyici hizmetler sunmayı amaçlamaktadır.

Bu problem çözme sürecinin amacı; çeşitli düzeylerde bilgi, beceri, tutum veya davranışlarda değişiklikler üretmek için psikolojik ve eğitsel bilgi alışverişi yapmaktır. Bu değişikliklerin, danışmanların daha özerk olmalarına yardımcı olacakları ve gelecekte öğrencilerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilecekleri ön görülmüştür. Okulların daha fazla özerkliği ve psiko eğitim değerlendirmeleri için olduğu gibi okul psikolojik danışmanına daha az doğrudan hizmet yönlendirmesiyle sonuçlanabilir.

Psikoeğitim değerlendirmelerine harcanan daha az zaman, okul psikolojik danışmanının daha fazla sayıda öğrenciye daha fazla hizmet sunmasına izin verir.

Okul temelli konsültasyonun da tüm modelleri hem iyileştirici hem de önleyici amaçları içerir (Gutkin ve Curtis, 1990, s. 604). Konsültasyonun bariz bir amacı, danışanın sunum problemini çözmesine yardımcı olmaktır. İkinci bir amaç, danışanın problem çözme becerilerini arttırmaktır, böylece müşteri ile ilgili benzer kaygılar gelecekte daha etkin bir şekilde ele alınabilir. Bu süreçte müşavir; danışanla işbirlikli ve karar verme sürecinde bir liderden ziyade eşit olarak görülmektedir (Caplan, 1995). Danışmanın aktif katılımı başarılı sonuç için şarttır. Bu, danışanın sorununu sahiplenmesini mümkün kılar ve çözümlerin artan şekilde uygulanmasını teşvik eder (Caplan, 1970, s. 127). Süreç içerisinde konsultan- danışan ilişkisi genellikle gönüllüdür.

2.7.Konsültasyon Hizmetinin Özellikleri

Alan yazın incelendiğinde konsültasyonun ortak görüşe varılmış bir takım özellikleri olduğu görülmektedir. Dougherty (2000) bu özellikleri şu şekilde ifade etmiştir:

- İnsanlara sağlanan ruh sağlığı hizmetlerinde çeşitli rollerden biridir.
- Bir problem çözme sürecidir (West & Idol, 1987).
- Konsültasyon doğasında üçlüdür. Yardım sağlayan bir danışmanı yardım talep eden bir danışanı ve danışanın doğrudan hizmet sağladığı problem durumu, kişi veya kurumu içerir (White & Mullis, 1998).
- Dolaylı bir hizmettir. Danışman danışana doğrudan hizmet verir. Konsültasyon talep eden danışan da client sistemine doğrudan hizmet sağlar. Danışman da danışana doğrudan sağladığı hizmetle client sisteme dolaylı hizmet sağlamış olur (West & Idol, 1987).
- Amacı hem cliente hem de danışana aynı yoldan hizmet sağlamaktır.
- Danışman konsültasyon sürecinde için hem içsel hem dışsal olarak rol alabilir.
- Katılımcılar gönüllüdür ancak bir tehlike olduğunda danışanlar uzman olarak katılım sağlayabilirler.
- Danışman ve danışan ilişkisi mümkün olduğu kadar eşit ve iş birliğine dayalıdır.
- Konsültasyon ilişkisi geçicidir. Danışman, danışanın kişisel problemleriyle değil iş ile ilgili problemleriyle ilgilenir.
- Konsültasyon süreci iyileştirici ve gelişimsel olabilir. (s. 6)

2.7.1.Dolaylı Hizmet

Geleneksel bir hizmet sunum modelinde, okul psikolojik danışmanının birincil teması öğrenci ile ilgilidir. Bu durum, danışmanın öncelikli olarak ilgili kişi ile doğrudan ve yoğun bir şekilde etkileşime giren temel bakıcısı ile etkileştiği dolaylı bir hizmet sunum modeli ile tezat oluşturmaktadır (Gutkin & Curtis, 1990, s. 575; Gutkin & Conoley, 1990). Örneğin, bir okul psikolojik danışmanı, bir öğrenciye ya da danışana hizmet veren bir öğretmenle danışman olarak çalışabilir. Dolaylı hizmet sunum kavramı “istişarenin en kesin ve ayırt edici özelliği” olarak tanımlanmıştır (Gutkin & Curtis, 1990, s. 578).

2.7.2.İş Birlikli İlişki

Danışman ile danışan arasında işbirliğine dayalı bir çalışma ilişkisinin kurulması, etkin bir problem çözme sürecinin ve psikolojik hizmetlerin temeli olarak görülmektedir (Gutkin & Curtis, 1990, s. 601; Gutkin & Conoley, 1990). Danışman ve danışan arasında etkili bir ilişki açık, güvenilir, işbirliğine dayalı, gönüllü ve gizli olarak nitelenir. Bir danışman ve bir öğretmen arasında işbirlikli danışma ilişkileri bulunabilir. Danışman ve bir ebeveyn, bir danışman ve diğer ruh sağlığı uzmanları veya bir öğretmen ve bir öğretmen (West & Idol, 1987) arasında da bu ilişki kurulabilir. İş birlikli ilişki danışanı anlamak ve problemi çözmek için etkili bir model olarak görülmektedir.

2.7.3.Eşitlikçi İlişki

Konsultan-danışan ilişkisi genellikle eşit bir ilişki olarak görülür. Bu ilişkide hiyerarşik bir yapı yoktur. Eşit güç durumu olan bir danışma ilişkisinde, her iki katılımcının eş ve eşit otoriteye sahip olduğu düşünülmektedir (Gutkin & Curtis, 1990, s. 601; Gutkin & Conoley, 1990). Yani, diğerine bağımlı veya üstün olan yoktur. Her ikisi de konsültasyon sürecine katkıda bulunur ve daha iyi sonuçlar için birlikte çalışırlar. Curtis ve Meyers (1988) ilişkinin bu yapısının, danışman ve danışanın rolleri değiştirmesi için potansiyel olduğunu belirtmektedir. Her katılımcı, kullanılabilecek benzersiz bir uzmanlığa sahiptir. Her ikisinin de problem çözümü için gerekli bilgi ve becerilere sahip olduğu varsayılmaktadır (s. 43). Danışman, danışanın refahı için profesyonel sorumluluğu korumaktadır ve danışman belirlenen sonuçlardan doğrudan sorumlu değildir.

2.7.4.Gönüllülük

Normal şartlar altında, konsültasyon süreci gönüllü olarak başlatılmalıdır. Bu, danışanın problemin farkında olduğunu ve problemi çözmek için belirli bir düzeyde motivasyona sahip olduğunu gösterir (Gutkin & Curtis, 1990, s. 602; Gutkin & Conoley, 1990). Gönüllü başlatmanın koşulu mevcut değilse, sürecin devamı gönüllü olduğu sürece konsültasyon başarılı olabilir (Gutkin & Conoley, 1990).

2.7.5.Gizlilik

Konsültasyon sürecindeki gizlilik konsültasyon sırasında sunulan bilgilerin sadece danışmana sunulmasıdır (Gutkin ve Curtis, 1990, s.603; Gutkin & Conoley, 1990). Danışanın, konsültasyon sırasında paylaşılan bilginin bu ilişkisi içinde kalacağına güvenmesi önemlidir (Curtis ve Meyers, 1988, s. 44). Danışman, başkaları ile paylaşmak için gerekli olabilecek bilgileri (örneğin, ebeveynler, yöneticiler, diğer profesyoneller) danışan ile önceden tartışmalıdır. Ek olarak, gizliliğin korunması, mesleki etik ilkeleri ve okul danışmanlığı ile de ilişkilidir (Dougherty, 2000, s.6). Danışanın gizliliğe ve bu konuda danışmana inanması açık ve dürüst iletişim olasılığı artırır.

2.7.6.Danışma Sürecinde Danışan Katılımı

Başarılı bir konsültasyonda kritik bir unsur, danışanın sürece aktif ve anlamlı katılımıdır (Gutkin ve Curtis, 1990, s.604). Sorunun çözümlenmesinde ve müdahalenin geliştirilmesinde aktif katılım seçilen planın uygulanmasında sahiplik duygusu geliştirir. Gutkin ve Curtis (1990), danışanın istişare sürecine dahil edilmemesinin, danışmanın sonuçta ortaya çıkan tedavi planlarını yerine getirmemesi ve dolayısıyla kararlaştırılan müdahalelerin amaçlandığı gibi gerçekleştirilebilme olasılığını azaltmasıyla sonuçlanabileceğini belirtmiştir. (s. 580). Bu nedenle danışanın danışma sürecine katılımı ile sonuçlar arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.

Okullarda, öğretmenlerin istişare sürecine aktif olarak katılma derecesi belirsizdir (Gutkin ve Curtis, 1990, s. 604). Öğretmenlerin genellikle okula daha geleneksel yaklaşımlar konusunda danışma hizmetlerini tercih ettiklerini gösteren çok fazla araştırma vardır (Gutkin & Conoley, 1990). Bununla birlikte, istişare sürecine aktif katılımın birtakım engelleri not edilmiştir. Bunların içinde, kullanımda olan istişare olarak adlandırılan farklı

hizmet türleri, problem çözmede aktif ve yetenekli bir katılımcının nasıl olması gerektiği konusunda eğitim eksikliği bulunmaktadır (Kratochwill ve Van Someren, 1985).

2.7.7. Danışanın Konsültan Önerilerini Kabul Etme veya Reddetme Hakkı

Danışan, danışmanın birincil sorumluluğu altındadır ve büyük olasılıkla konsültasyonlar sırasında geliştirilen müdahale stratejilerinin çoğunu yerine getirecektir. Müşavir, genellikle istişare sırasında hangi müdahalelerin geliştirildiğini veya hiç yapılmadığını kontrol eder. Bu nedenle, müdahaleler yapılacaksa planlandığı şekilde gerçekleştirilir. Bu nedenle danışmanın istişare sürecinde kendisi tarafından önerilen fikirleri kabul etme veya reddetme hakkını danışana tanıması önemlidir (Gutkin ve Curtis, 1990, s. 605).

2.7.8. Danışma Odaklılık

Konsültasyonun odak noktası işle ilgilidir (Gutkin & Conoley, 1990). Danışmanlık hizmetleri, danışanın psikolojik ve eğitim ihtiyaçlarını ele alma üzerine yoğunlaşır ve sadece kişisel ihtiyaçları ile ilgilenir. Bu, danışmanlığı ve psikoterapiyi konsültasyondan açıkça ayırt eden özelliklerinden biridir.

2.7.9. Danışanlar için Müdahaleler

Danışmanlık sırasında müdahale stratejilerinin geliştirilmesi veri toplama ile başlar. Bu veri toplama genellikle, öğretmenler ve velilerle yapılan görüşmelere dayanır. Davranışsal gözlemler, öğrenci çalışma örnekleri ve müfredat temelli değerlendirme gibi kaynaklar aracılığıyla ek veriler de elde edilebilir. Danışma sürecinde geliştirilen müdahale stratejileri, toplanan verilere dayanmaktadır. Müşavir genellikle danışanla doğrudan çalışmak için birincil sorumluluğu koruduğundan, belirlenen stratejiler danışanın yapabildiği ve uygulamak istediği müdahaleler olmalıdır (Gutkin & Conoley, 1990). Etkili konsültasyon hizmetlerinde nihai ve belki de en kritik bileşen müdahale ya da tedavi planının takip edilmesidir. Sorun çözme için bir tedavi planının geliştirilmesi yeterli değildir. Tedavi stratejilerinin etkinliğini belirlemek için planı uygulamak ve değerlendirmek de gerekir. Gutkin ve Curtis (1990) bu durumu şöyle açıklamışlardır: “Danışmanlık etkileşimleri sonucu oluşan tedavi planlarına yüksek olasılıklı hipotezler olarak bakıldığında, orijinal müdahale programının düzeltilmesinin veya değiştirilmesinin

gerekip gerekmediğini belirlemek için bir izlemin veya değerlendirme gerekli olacaktır" (s. 584).

2.8.Konsültasyon Sürecini Düzenleme

Konsültasyon hizmetleri, çok çeşitli uygulamaları ve etkinlikleri kapsar. Konsültasyon; fonksiyonlarına ve odak noktasına dayanarak beş boyutta sınıflandırılabilir: konsültasyonun doğası, problemi tanımlama ve amaçlar, teori ve varsayımlar, danışman becerileri ve konsültasyon tarzları (Kratochwill & Bergan 1990, s.15).

Konsültasyon doğasında üçlüdür. Yardım sağlayan bir danışmanı, yardım talep eden bir danışanı ve danışanın doğrudan hizmet sağladığı problem durumu, kişi veya kurumu içerir. Danışman, danışanın eğitim ve deneyimden yoksun olabileceği belirli bir alanda ve bir müşterinin sorunuyla ilgili olarak takıma yardım sağlayabilme konusunda özel bilgi ve uzmanlığa sahiptir.

Okul danışmanlarının danışma davranışları, istişare ilişkileri sırasında danışmanlar ve danışmanlar arasında meydana gelebilecek beş farklı danışmanlık moduna ayrılabilir. Reçete, tedarik, başlangıç ve işbirliği modları Kurpius (1978) tarafından, arabulucu modu Baker (1981) tarafından tanıtılmıştır. Beş danışma modunun her biri aşağıda verilmiştir:

Reçete Modu; danışmanlar, danışanların (öğretmenler) öğrenciler gibi üçüncü şahıslarla uğraşmaya çalıştığı zorlukların analizleri kapsamında danışmanlık planlarını sunarak uzmanlıklarını paylaşırlar. Örneğin, bir öğretmen sınıfında sürekli hareket eden bir öğrenci için okul danışmanından yardım ister. Danışman, öğrenciyi sınıf ortamında gözlemler ve daha sonra öğretmene öğrencinin davranışlarını ele almak için bir plan sunar. Bu örnekte, okul danışmanı öğretmene bir strateji reçete etmektedir.

Yetkilendirme Modu, danışanların danışman tarafından tavsiye edilen stratejileri uygulamakta istekli veya isteksiz oldukları durumlar olabilir. Bu durumlarda, kararlaştırılan müdahaleleri yönetmek için danışmanlar doğrudan üçüncü taraflarla veya müşteri sistemleriyle meşgul olabilir. Örneğin, eğer öğretmen yukarıda belirtilen durumda okul danışmanının önerdiği planı kişisel olarak yerine getirmesi için güven, deneyim veya zamandan yoksunsa ve danışman planı uygulamak için sınıfta görünmeyi kabul ederse, o zaman danışman bir danışandır. Yani onun sunacağı hizmeti yerine getirmiş olur.

Başlangıç Modu; muhtemel danışanlar tarafından başarılı bir şekilde ele alınmayan durumları fark eden okul danışmanlarının, sunabilecekleri değerli bir şeyleri olduğuna

inandıkları zaman danışmanlık ilişkilerini başlatmaya çalışırlar. Burada açıklanan öğrenci durumunda, danışman herhangi bir yardım istemediğinde öğretmen sınıf durumundan şikayetçi öğretmene kulak misafiri olmuşsa ve danışman bir danışmanlık ilişkisi başlatmak için öğretmene yaklaşmışsa, başlatma modu ortaya çıkmış olacaktır.

İşbirliği Modu; zorlukları anlama ve çözme yollarını karşılıklı olarak aramanın bir sürecini ima eder. İşbirliği danışmanlığı, danışmanlar ve danışanlar, danışmanların yaşadığı sorunlara karşılık olası çözümleri tespit etmeye çalışırken ortaya çıkar. Bu; sorunun tanımlanması, muhtemel çözümlerin belirlenmesi, olası çözümlerin avantaj ve dezavantajlarının tartışılması, gerektiğinde daha fazla bilgi isteme, en iyi çözüm olarak görünen şeylerin seçilmesi, seçilen çözümün uygulanması, sonuçların değerlendirilmesi gibi adımlarla olur. Uygulamanın işe yarayıp yaramadığını ya da alternatif muhtemel çözümlerin belirlenmesi gerektiğini tespit edilir. Yukarıda belirtilen örnekte, danışman ve öğretmen, harekete geçen öğrenciye cevap vermenin en iyi yolu olarak ortaya çıkan şeyler için yukarıda listelenen adımlardan geçtikleri takdirde işbirliği yapacaktır.

Arabuluculuk Modu; okul danışmanları, uyuşmazlıkların çözümünde yardıma ihtiyaç duyan iki veya daha fazla kişiyle çalışabilirler. Bu karşılaşmalarda, danışan / arabulucu karşılıklı olarak bir uzlaşmaya varmak için ihtilaflı taraflar arasında iletişim kanallarını açık tutmaya çalışır. Bir öğrenci bir okul danışmanının başka bir öğrenciyle bir anlaşmazlığa aracılık etmesini isterse, ilk öğrenci danışman, ikinci öğrenci müşteri sistemidir (Baker vd., 2009; Kurpis ve Fuqua'dan aktaran Karaca & İkiz, 2010, s. 120).

2.9. Konsültasyon Modelleri

Caplan'ın ruh sağlığı hizmetlerini sunmanın yeni yolu olarak ortaya koyduğu geleneksel ruh sağlığı hizmeti konsültasyonda farklı modellerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sonuç olarak farklı ruh sağlığı ve eğitim hizmeti sunum modelleri ortaya çıkmıştır (Dougherty, 2000, s.7).

Alan yazında konsültasyona yönelik çeşitli teorik yaklaşımlar geliştirilmiş ve tartışılmıştır. Alan yazında en popüler üç teorik model vardır: (a) Bergan'ın destekçisi ve geliştiricisi olduğu ve öğrenme kuramına dayandığı Davranışçı Model, Gerald Caplan'ın daha klinik bir yaklaşım olan Ruh Sağlığı Modeli ve Organizasyonel Modeldir (Kratochwill & Bergan, 1990, s. 17). Bunların dışında alan yazında birkaç konsültasyon modeli daha açıklanmıştır. Bunlar arasında savunuculuk, eko-davranışsal, problem çözme ve süreç odaklı

konsültasyon modelleri de vardır. Modeller, teorik yönelim bazında bazı konularla ayrılmaktadır; tercih edilen durumlar, tipik problemler, amaçlar, müdahaleler, sonuç kriterleri ve danışman-müşavir arasındaki ilişkidir (Dougherty, 2000, sf. 7).

Konsültasyon aşamaları ise bir konsültasyon modelindeki sıralı davranışlardır. Aşamalar seçilen konsültasyon şekline bağlı olarak değişmektedir. Genel olarak konsültasyon modelleri problemin çözümüne; ilişki kurmaya, problemi tanımlama ve değişime olanak tanıma olarak üç aşamadan oluşurlar (Thomson, 2002, s. 154).

Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyonu en iyi ve sağlıklı şekilde yapabilmesi için konsültasyonun ne olduğunu ve tanımını iyi anlayarak yapacakları konsültasyon çalışmalarına uygun modeli seçmeleri gerekmektedir (Hall & Lin'den aktaran Sarı & Tagay, 2012). Yurt dışında yapılan çalışmalarda ruh sağlığı konsültasyon modelinin ve davranışçı modelin okullarda en çok kullanılan konsültasyon modelleri arasında olduğu bulunmuştur (Erchul & Conoley'den aktaran Akman, 2002).

Alan yazın göz önünde bulundurularak ele alınan konsültasyon modelleri aşağıda özetlenmiştir:

2.9.1.Davranışçı Konsültasyon Modeli

Davranışsal konsültasyon modeli davranışsal psikoloji bilgisini ve dolaylı hizmet sunum yaklaşımını birleştiren bir modeldir (Kratowill & Bergan 1990, s.15). Kratowill ve Bergan'ın (1990) davranışsal konsültasyon modeli, bir danışman ve danışan arasında problem çözme ilişkisini içeren dolaylı bir buz dağıtım modeli olarak tanımlanmaktadır (s. 26). Bir başka tanımda ise: “danışanların ve çocukların işleyişini iyileştirmeyi amaçlayan bir problem çözme süreci” olarak ifade edilmektedir (Erchul & Conoley, 1991). Danışman ve öğretmen genellikle karşılıklı olarak tanımlanmış bir hedef davranışı seçer ve problem çözme süreci başlatılmış olur (Kratowill & Bergan 1990, s.16).

Bu model öncelikle Skinner'ın edimsel kuramına ve Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına dayanan yaklaşımları içerir. Davranışsal konsültasyonda tipik müdahale stratejisi, söz konusu çocuğun davranışını değiştirmek için sınıf ortamının bazı yönlerini değiştirmeyi içerir (Dougherty, 2000, s.20). Davranışsal konsültasyon modeli, açık şekilde davranışı vurgulayan, hem tedavi hem de tekniklerin deneysel değerlendirmesine odaklanmaktadır. İşlevsel öğrenme kuramına dayanmaktadır. Dört aşamalı bir modeldir. Bu aşamalar;

problem tanımlama, problem analizi, tedavinin uygulanması ve tedavinin değerlendirilmesidir. Bu aşamalar ardışıktır ve problem çözme sürecine rehberlik eder (Dougherty, 2000, s.17-18).

İlk aşama, problem tanımlama, konsültasyon sırasında çözülecek sorunun içeriğini içerir. Belirlenen problem, gözlemlenen performans seviyesi ile istenen performans seviyesi arasında bir tutarsızlık olarak düşünülebilir. Bu aşamada, temel verilerin toplanması veya problemin mevcut durumunun değerlendirilmesi için bir prosedür geliştirilmiştir. Bu aşamada danışanın endişelerini araştırmasına yardımcı olmak, sorunu gözlemlenebilir terimlerle tanımlamak önemlidir.

İkinci aşama; problem analizi, problemin doğrulanmasını ve problemi çözmek için belirli bir plan geliştirmeyi içerir. Problemi kolaylaştıracak değişkenler tanımlanır. İlk iki aşama genel olarak davranış değerlendirme olarak da tanımlanabilir.

Tedavinin uygulanması, tedavi bütünlüğüne odaklanılan üçüncü aşamadır. Bu aşamada, danışman danışanın müdahaleyi istenen şekilde uygulayıp uygulamadığını belirler. Danışan, müdahale planını uygularken, danışman, planın düzgün bir şekilde uygulandığından emin olmak için sürece katılan diğer bireylerle işbirliği yapar.

Tedavinin değerlendirilmesi; son aşamadır. Bu aşama müdahale yöntemleri uygulandıktan bir süre sonra danışman tarafından başlatılır. Uygulamaların değerlendirilmesinin yanı sıra müdahale çözümünün belirlenmesini de içerir. Müdahalelerin etkinliği test edilir. Son olarak, sürecin amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığına bağlı olarak süreç sona erdirilir ya da sorun yeniden analiz edilir (Sheridan & Colton, 1994).

Bu modele göre, konsültasyona katılan kişiler tarafından öğrencinin sorunu davranış, düşünce ya da duygu gibi algılanarak analiz edilir. Problemin nedenleri, o andaki durum ve sonuçlar incelenerek öğrencide değişimi sağlayıcı stratejiler belirlenir. Öğrencinin yaşadığı çevrede düzenlemeler yapılarak davranış değişikliği sağlanmaya çalışılır (Akman, 2002). Konsültasyon sırasında, danışan danışmanı kabul edebilir veya reddedebilir.

2.9.2.Sheridan'ın Birleşik Davranışsal Konsültasyon Modeli

Birleşik davranışsal konsültasyon modeli (BDK); çocukların akademik, sosyal ve davranışsal ihtiyaçlarının aile ve öğretmenle birlikte belirlenerek, müdahale planının oluşturulduğu bir konsültasyon modelidir. Karşılıklı paylaşılmış sorumluluğun üstlenildiği

yapılandırılmış bir hizmet verme sürecini içerir. Kavramsal temellerini ise hem ekolojik hem de davranışsal teoriden aldığı ifade edilmektedir (Sheridan, Kratochwill & Bergan, 1996, s.41). Model; sistem teorisi, ekolojik teori ve Kratochwill ve Bergan'ın geleneksel dört aşamalı davranışsal konsültasyon modeline dayanmaktadır. Farklı sistemlerden müşavirleri birleştirmek için tasarlanmış bir işbirliği hizmet sunum modelidir (Sheridan & Colton 1994).

Birleştirici davranışsal konsültasyonun hedefleri; ev-okul ilişkisinin güçlendirilmesi, ebeveynlerin problem çözme sürecine katılmaları için yetkilendirilmesi ve ortamlar arasında tutarlılık sağlanmasıdır. Bu nedenle, ortak davranışsal konsültasyon Sheridan ve Colton (1994) tarafından, davranışsal konsültasyonun ampirik olarak onaylanmış yapısına dayanan bir hizmet sunumu modeli olarak özetlenmiştir. Bu modelin kendine özgü özelliği, ev-okul ilişkilerini güçlendirme felsefesidir. Genellikle akademik ve davranışsal sorunları ele alır.

Modelin ekolojik yaklaşımı birey odaklıdır. Bireylerin çevrelerinden etkilendiklerini öngörür. Yani bir bireyin bulunduğu çevredeki alt sistemlerle ve kişilerle olan ilişkisi bireyin diğer sistemlerle olan ilişkisini de etkilemektedir. Bireyin bu uyumu akademik başarısını da olumlu yönde etkiler koşulundan yola çıkarlar. Modelin davranışsal yaklaşımı ise; bireyin davranışlarının çevresiyle olan iletişiminden etkilendiğini düşünür (Sheridan, Kratochwill & Bergan, 1996, s. 43).

Ebeveynler, eğitimciler ve diğer destek verenler arasında başarılı ortaklıklar oluşturarak öğrencinin ihtiyaçlarını ele almaya çalışan birleşik davranışsal konsültasyon modelinin etkinliğine ilişkin yapılan bir araştırmada; öğretmenlerin ve ebeveynlerin BDK danışmanının etkinliğine ilişkin algılarının ne kadar uyumlu olduğunu ve vaka sonuçlarına olan etkilerini incelemiştir. Araştırmada, ebeveynlerin ve öğretmenlerin, danışmanın etkililiğine ilişkin algılarının zorunlu olarak ilişkili olmadığı ve algılamalar arasındaki farklılıklar arttıkça, her iki taraf için vaka sonuçlarının algılanışlarının birbirine bağlılığının azaldığı kanıtlanmıştır. Bu bulgular kapsamında danışmanların süreci daha benzer bir şekilde gördükleri, rollerini anladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çalışma BDK'nın uygulanmasından önce öğretmen ve veli hedefleri hakkında bilgi toplamanın her iki tarafın da vaka sonuçlarına ilişkin algılarını arttırabileceğini göstermektedir (Sheridan vd., 2004).

Bu modelin basamakları; genel kapsamı problem çözme süreci şeklinde ele alınmış 4 aşamadan meydana gelmektedir:

İlk aşama problemin açık bir şekilde ortaya koyulması ve problemin tanımlanmasıdır. Diğer aşama, problemle ilgili ayrıntılı bilgi toplamadır. Bilgiler doğrudan ve dolaylı yollardan toplanabilir. Problemin nedenleri, problem durumu esnasında ve sonrasındaki faktörler belirlenir. Bir sonraki aşamada, problemin analizi sonucunda ortaya çıkan müdahale uygulamalarını belirlemektir. Son olarak yapılan uygulama ve müdahalelerin değerlendirilmesi yapılır (Kratowill & Bergan, 1990, s. 31; Sheridan & Kratowill, 2007, s. 29). Tüm bu aşamalar; ailenin, sınıf öğretmeninin ve danışmanın iş birliğinde yürütülür. Sürecin sorumluluğu tüm katılımcılardadır.

2.9.3.Organizasyonel/Örgütsel Konsültasyon Modeli

Bu modelde problemi örgüt yapısı veya süreci içerisinde tanımlama eğilimi vardır. Temel amacı; organizasyona etki eden müdahaleler aracılığıyla problemi azaltmaya yardım etmektir. Bu modele göre tüm organizasyon client sistem olarak düşünülebilir. Amaç, danışman organizasyonun belirli bir parçasıyla ilgilense bile bazı yollarla organizasyonun tümünün etkinliğini arttırmaktır (Dougherty, 2000, s.8).

Danışan danışmandan yardım istediğinde genellikle uzmanlık, bilgi ve beceri arar. Danışman bilgi, yöntem ve araç kombinasyonu ile danışana destek sağlar. Bu model içerik odaklıdır. Danışman probleme odaklanmak için genellikle küçük grupları tercih eder. Bazı özel hizmet sağlayan şirketler, kurumları ve onları etkili kılan faktörleri temel alan bir organizasyonel değerlendirme modelini kullanırlar. Örneğin, personel arasındaki iletişim, mevcut hizmetler ve bir kişi hakkında bilgi edinmek için okuldaki liderlik ve organizasyon türüne bakarlar. Bu hizmetlerden sorumludurlar. Bu örgütsel yaklaşım, eğitimciler için de faydalıdır. Sadece bireysel ihtiyaçlara değil kişiler arası ilişkilere de odaklanır. Ancak, bu model öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına yeterince ilgi göstermeyebilir (Dougherty, 2000, s. 9-10).

2.9.4.Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli

Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli, psikodinamik yaklaşımı temel alan okullarda kullanılan konsültasyon modellerinin etkilendiği bir modeldir (Caplan, 1995). Bu modelin temel düşüncesi toplumdaki bireylerin ruh sağlıklarını danışmanın çabalarıyla düzenlemektir. Danışman bunları; öğretmenlerle, ailelerle, ruh sağlığı profesyonelleri ve diğer toplumsal

üyelerle çalışarak yapar (Dougherty, 2000, s.8). Bu modelin temel amacı yardım talep eden bireyin yeteneklerini gelecekte de işlevsel olması için geliştirmektir.

Ruh sağlığı danışmanlığı ve okul temelli konsültasyonun temel özellikleri öncelikle Caplan tarafından geliştirilmiştir. Ruh sağlığı konsültasyonunun birincil amacı, bireysel vakalara odaklanarak önleyici hizmetler olmuştur. Diğer bir önemli amaç da, danışanın profesyonel işleyişinin iyileştirilmesidir. Çocuğun davranışı ve potansiyel çözümleri, danışanın neden özel problemle daha etkin bir şekilde baş edemediğinin belirlenmesinin yanı sıra danışman için de bir endişe kaynağıdır. Ruh sağlığı konsültasyonunda intrapsişik davranış değişikliği modeli önemli bir rol oynamaktadır. Bu teorik yönelimin bir sonucu olarak, ruh sağlığı konsültasyonunun odak noktası, danışmanın hisleri ve algıları üzerinde olmuştur (Caplan, 1995; Dougherty, 2000, s. 37).

Bu modele göre psikolojik danışman, öğrencinin probleminin çözülmesine yardımcı olmak için konsültasyon yaptığı kişilerle iletişime geçer. Psikolojik danışman lider konumunda değildir. Konsültasyona katılan kişiler eşit düzeyde ve kendi alanlarında bilgi sahibi olarak kabul edilirler. Konsültasyon çalışması sırasında psikolojik danışman ile yapılan vaka tartışması ve problem çözme süreci, konsültasyon ekibindeki kişilerin işlerini daha etkili ve verimli bir şekilde yapmalarını kolaylaştırmaktadır.

Ruh sağlığı konsültasyonunda, temel müdahale tekniği, danışmanların duygularını ve başkalarının duygularını daha iyi anlamalarına yardımcı olma sürecidir (Reschly, 1976). Danışman, danışanın psikoterapötik ilkeleri ve zihinsel sağlık kavramlarını kendi problemlerine uygulamasında yardımcı olur.

Ruh sağlığı yaklaşımı, terapistlerin aldıkları yüksek derecede uzmanlaşmış eğitime duyulan ihtiyaç nedeniyle diğer modeller kadar sık kullanılmamaktadır. Bu ruh sağlığı modeli; müşteriye, danışmana, yönetim veya bir programın tümüne odaklanabilir. (Caplan, 1970, s. 220). Bu modelde danışanın işle, bakım sunmayla, biricik karakteriyle, programla veya takip eden bir takım bilgi, beceri, güven ve tarafsızlık eksiklikleri ile ilgili problemleri vardır (Dougherty, 2000, s.8). Danışmanlık, tedavi ve rehabilitasyon yoluyla toplumda ruh sağlığını geliştirmek için iki profesyonel, danışman ve consultee arasında danışma gerektirir. Danışmanın bu alanlarda uzman bilgisi olması gerekir, ancak vakaların sonucundan sorumlu değildir. Ayrıca, danışan danışmanın önerilerini reddedebilir çünkü aralarında hiyerarşik bir ilişki yoktur (Caplan, Caplan & Erchul, 1994).

Caplan (1995), içeriğin bir müşteriye veya idari bir zorluğa odaklanıp odaklanmadığına ve amacın bilgi sağlayıp sağlamadığına veya danışanın problem çözme kapasitesini yükseltip yükseltmediğine bağlı olarak dört tip zihinsel sağlık danışmanlığı arasında ayrım yapar. Bu dört tip danışmanlık şu şekildedir:

Müşteri Merkezli Vaka Danışmanlığı, danışmanın müşterisini nasıl yönettiğine odaklanır. Müşteriler ve consulee bilgi sağlar, böylece müşteriler ile etkin bir şekilde ilgilenebilir. Bu modelde danışanın problemi için plan geliştirmek ve konsültasyona gelen kişinin becerilerini geliştirmeye yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

Danışman Merkezli Vaka Danışmanlığı, danışman danışanın yaşadığı zorluklara odaklanarak becerilerini artırmaya odaklanır.

Program Merkezli İdari Danışmanlık, danışman ihtiyaca ve plana göre bir süreç yürütmeyi amaçlar. Program geliştirme ve idari kaygılar ile ilgili tavsiyelerde bulunur.

Danışman Merkezli İdari Danışmanlık, Program Merkezli İdari Danışmanlığa benzer, ancak etkinliğin iyileştirilmesine odaklanır (Caplan, 1995). Grup konsültasyon sürecinde olan bireylerin plan ve programlarını daha iyi sürdürmelerine yardımcı olunur.

2.9.5.Adleryan Konsültasyon Modeli

Psikolojik danışma alan yazınında zamanla popülerlik kazanan bir modeldir. Adlerian Konsültasyon Modeli, bireysel psikolojiye dayanır ve Adlerian kişilik teorisinin varsayımlarını ve içeriğini istişareye uyarlar (White & Mullis, 1998).

Adlerian modeli davranışın sosyal anlamını ve ait olma ihtiyacını vurgulamaktadır (Dinkmeyer & Carlson, 2006). Çünkü her davranışın kendi içinde bir anlamı vardır. Bu davranışlar bireylerin kendi algılarını ve anlam dünyalarını yansıtmaktadır (White & Mullis, 1998). Çocukların bir gruba ait olmadıklarını ve cesaretlerini kıldıklarını hissettiklerinde sorun davranışları sergilediklerini varsayar. Adlerian modelinin temel amacı, nedenlerden ziyade çocukların davranış hedefinin belirlenmesidir. Adleryan konsültasyon modeli hastalık ya da problemlili davranışın altını çizmekten problem tanımlamaya odaklanır. Konsültasyonunu amacı, öğretmenlere, insan davranışı teorisini kullanarak müşterilerin davranış hedeflerini anlamalarında yardımcı olmak ve öğrenci için alternatif hedefleri belirlemelerine yardımcı olmaktır (Kern & Mullis, 1993). Adlerian istişare modeli, öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynlerle çalışırken dışsal motivasyondan

ziyade cesaretlendirmeyi ve içselliği vurgulamaktadır. Davranışın doğal ve mantıklı sonuçları teşvik edilmektedir (Dougherty, 2000, s. 50).

Konsültasyon hizmetlerinin önleyici fonksiyonu ilk olarak adleryan konsültasyon modelinde ortaya konmuştur. Bu model daha çok danışmanlık ve iş birliğine odaklanmıştır (D. Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976). Öğretmenlere, ailelere cesaretlendirme, sosyal ilgi tekniklerini öğretmektedir. Bireysel ya da grup konsültasyonu aracılığıyla konsültan öğretmen ya da aileye çocukta pozitif davranışı arttırıp bunu cesaretlendirmenin yolunu öğretir. İnsan davranışının altındaki motivasyonu öğretir. Danışmanla amaçlar ve amaçların uyumu belirlendikten sonra danışman, örneğin bir çocuğun davranışına yönelik motivasyonun önem için çaba gösterme anlamında anlaşılabileceği gibi fikirler sunar (Kern & Mullis, 1993). Bunun için özel bir müdahale, sınıf toplantısı veya “C Grubu” oluşturur (D.Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976). Adlerian danışmanları, danışmanlık düzenlemelerinin yapısına, danışman rolüne ve danışman tarafın görevlerine, danışman ve danışan arasındaki etkileşim ve etki sürecine göre daha az odaklanmaktadır. Danışan danışman ilişkisi iş birlikli ve eşitlikçidir.

Adleryan konsültasyon modeli dört aşamadan meydana gelmektedir. Her basamak bir sonraki aşamaya geçmek için oldukça önemlidir. Modelin aşamaları şu şekildedir:

Adleryan konsültasyon süreci; (1) ilişkinin geliştirilmesi, (2) problemi belirleme ve amaç oluşturma, (3) araştırma, (4) müdahale ve planlama, (5) izleme ve sonlandırma olmak üzere beş aşamada gerçekleşmektedir (White & Mullis, 1998).

İlişkinin geliştirilmesi; konsültasyon veren ile konsültasyon alan arasında terapötik ilişkinin kurulmasıdır. Konsültasyon sürecinde aileyle ya da öğretmenle etkili bir danışman yaklaşımı ile iyi bir ilişkinin kurulması amaçlanır. Bu sayede belirlenen hedeflere ulaşılması sağlanır. İlk aşamada kurulan bu ilişkinin eşit ve saygı çerçevesinde olması gerekir (White & Mullis, 1998).

Problemin tanımlanması ve hedef oluşturma; ilişkinin kurulmasının ardından problemin tanımlanması için davranış hakkında gözlem ya da mülakatla bilgi toplamadır. Sorunun çözümünde öğrencinin çevresinin de etkisi olduğu varsayıldığı için aile bireylerinin veya öğretmenin probleme bakış açısı da önemlidir. Öğrenci hakkında kendi bilgi ve gözlemlerini danışmana aktarırlar. (White & Mullis, 1998). Bu aşamalarda adleryan modelin çokça üzerinde durduğu cesaretlendirme büyük öneme sahiptir (Aslan, 2017, s. 27; Kern & Mullis, 1993).

Keşfetme; bu aşamada danışman öğrencinin problemini daha iyi anlamak ve sosyal çevresi kapsamında değerlendirmek için bilgi toplar. Öğrencinin aile yapısı, aile dinamikleri, sınıf ortamı hakkında toplanan bu bilgilerin öğrencinin yaşantısı hakkında bilgi vereceğine inanır (White & Mullis, 1998). Öğrencinin kendi hayatı, problemi hakkında bakış açısı ele alınır. Konsültan, öğretmenin öğrencinin durumunu sosyal ilgi, cesaretlendirme, aşağılık ve üstünlük kompleksi, aile dinamikleri ve doğum sırası gibi kavramlar aracılığıyla Adleryen çerçevede anlamasına yardımcı olur. (Crothers, Hughes & Morine, 2008, s. 127).

Plan hazırlama aşamasında; danışanla iş birliği halinde müdahale planı geliştirilir. Plan hazırlanırken aile veya öğretmenle iş birliği içerisinde olunur. Öğretmen ve aile çocuğun davranışı hakkındaki hipotezlerini danışmanla paylaşırlar. Bunları ihtiyaç duyulursa müdahale planında kullanılırlar (Dinkmeyer & Carlson, 2006).

İzleme ve sonlandırma aşamasında; belirlenen müdahale planı uygulanır ve değerlendirilir (Crothers, Hughes & Morine, 2008, s. 127).

2.9.6.Çözüm Odaklı Konsültasyon Modeli

Çözüm odaklı psikolojik danışma yaklaşımı probleme değil çözüme odaklanmaktadır. Çözüm odaklı konsültasyon modelinde danışanın güçlü yönlerini, kaynaklarını ve geçmiş başarılarını tanımlamasına ve kullanmasına yardımcı olarak pozitifliği vurgular (Kahn, 2000). Geçmişteki başarılar ve istisnalar (problemin olmadığı zamanlar) dahil olmak üzere çözümler, bu hedeflere ulaşmak için oluşturulmuştur. Modelin bir karakteristiği, danışman ve danışanın arasında güçlü bir çalışma ittifakıdır; her ikisi de sürece aktif olarak dahil olmalı ve bağlanmalıdır (Kurpius, 1978). Çözüm odaklı denetimin dengeli ilişkisine benzer şekilde, danışman hiyerarşik olarak üstün bir konumdan uzmanlık sunmak veya öğretmek yerine danışmanın yaşamı, deneyimi ve eğitimi üzerine inşa etmelidir (Kahn, 2000).

Juhnke'nin (1996) çözüm odaklı konsültasyon modeli beş basamaktan oluşmaktadır: (1) başlangıç ve ilk yapılanma, (2) danışma hedefleri oluşturma, (3) istisnaları inceleme, (4) bir çözüm ve (5) özetleme ve iltifat

İlk olarak konsültasyon sürecinde yapılama yapılır. Daha sonra konsültasyon alan bireyin hedefleri üzerinde konuşulur. Bu aşamadan sonra gerçekçi ve ölçülebilir şekilde sürecin hedefleri ortaya koyulur. Amaçların belirlenmesinin ardından çözüm olasılıkları için danışanın problem yaşamadığı durumlara ve kaynaklarına bakılır. İstisnaların

belirlenmesinin ardından danışan çözüm için kendi belirlediği yolları seçer. Son aşamada ise; danışanın problemini ele alış ve çözüm yolunu değerlendirecek şekilde iltifat tekniği kullanılır. Konsültasyon sürecinin özeti yapılır (Kahn, 2000).

Danışman, soruları dikkatli bir şekilde oluşturmak ve süreç boyunca danışmanlığa rehberlik etmek için değişim dilini kullanır. Dilin kullanımı çözüm odaklı bir yaklaşım için çok önemli olduğu için, okul danışmanı bu dili ilk seanslardan önce danışana sunmalıdır (Kahn, 2000).

2.9.7.Genel Konsültasyon Modeli

Genel konsültasyon modeli okulda görev yapan personelin birbirleriyle işbirliğine dayalı ilişkilerini, psikolojik danışmanın iletişim becerilerini ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin organizasyonunu sağladığı belirtilmektedir (Schmidt, 2003, s.63; Dougherty, 2000, s.11). Alan yazında çeşitli konsültasyon modelleri karşımıza çıkmaktadır. Bu modellerin içerikleri farklılaşmaktadır. Problem çözme yaklaşımında her bir model farklı yönleri vurgulamaktadır. Bununla birlikte farklı müdahaleler de kullanılmaktadır. Farklı özelliklere sahip bu modeller arasından psikolojik danışman, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde en uygun ve etkili yöntemi seçmeli ve uygulamalıdır. Örneğin; davranışlarda bir değişikliğin meydana gelmesi amaçlanıyorsa davranışsal konsültasyon modeli, ileride olası problemlere neden olabilecek şimdiki sorunları çözmeyi amaçlıyorsa ruh sağlığı modeli, anne-babalara yardımcı olmak isteniyorsa adleryan model kullanılabilir (Cobia ve Henderson'den aktaran Gültekin ve Arıcıoğlu, 2007). Danışmanlar kendi istedikleri model ile süreci yürütebilirler. Aynı zamanda probleme, içeriğine ve kişilere göre de konsültasyon sürecini yapılandırabilirler. Ortak olarak tüm modellerde üçlü ilişki söz konusudur. Yani bir danışman (uzman, konsültan), hedef (problem, öğrenci) ve konsültasyon talep eden (öğretmen, arabulucu) yer almaktadır (West & Idol, 1987).

Genel konsültasyon modelinde ilk olarak konsültasyon alan bireyin ihtiyaçlarının belirlenerek terapötik ilişkinin kurulmasıyla başlamaktadır. Sonrasında problem belirlenir. Probleme yönelik hedefler oluşturulur. Hedefler için de müdahale planı yapılır. Sonraki aşamada müdahale planı uygulanır ve birlikte değerlendirilir. Değerlendirme aşamasının ardından izleme süreci gerçekleşmektedir (Dougherty, 2000, s. 11).

2.10. Okullarda Konsültasyon Hizmetleri

Okullarda eğitim-öğretim süreci içerisinde pek çok problem durumuyla karşılaşilmektedir. Gerek bu problemlerin çözümünde gerek problemler ortaya çıkmadan tedbir alma adına çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu durumlarda kullanılan yöntemlerden biri de konsültasyon hizmetleridir. Konsültasyon, bilgi alışverişi amacıyla konsültasyon alanlar ve konsültasyon hizmeti sunanlar arasındaki etkileşimi içermektedir. Konsültasyon aynı zamanda işle ilgili bir sorunu düzeltmek amacıyla yürütülen bir problem çözme sürecidir. (Zins ve Erchul, 2002; s. 610).

Tarihsel olarak okullardaki rehberlik hizmetlerinin içerisinde yardımcı bir rol olarak görüldüğü zamanlardan itibaren konsültasyon hizmetleri okul psikolojik danışmanlarının en önemli ve en çok tercih edilen rollerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Brown, 2006; Gutkin & Conoley, 1990; D. Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1976; Nazlı, 2008; Schmidt, 2003, s. 195). Aynı zamanda konsültasyon hizmetleri, okul psikolojik danışmanlarının daha etkili hizmetler sunmalarında kullanabilecekleri bir araç olarak da önerilmiştir. (Nazlı, 2003; Siegel & Cole, 2003, s. 17; Zins ve Erchul, 2002, s. 630).

Okullardaki konsültasyon sürecinde okul psikolojik danışmanları veya öğretmenler bir problemle karşı karşıya kaldıklarında yardıma ihtiyaç duydukları uzmanlarla ya da uzman olmayan kişilerle etkileşime girerler. Okul psikolojik danışmanları bu süreçte diğer kişiler için problem ile ilgili bilgiler adına bir kaynak olarak hareket eder (Caplan, Caplan & Erchul, 1994).

Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin başarıya ulaşmasının temel koşullarından biri ilgililerin işbirliği içinde ve ortak bir anlayışla hareket etmeleridir. Konsültasyon hizmetleri öğrenciler için uygun zihinsel ve ruhsal sağlık çevresinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi için de önemlidir. Bu bakımdan konsültasyon hizmetleri öğrencilere doğrudan sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kadar önem taşımaktadır.

Yılmaz ve Üre (2002), okullarda psikolojik danışmanların konsültasyon hizmetleri kapsamında yapılabilecekleri bazı çalışmaları şu şekilde sıralamışlardır:

- 1.Sınıf içi rehberlik faaliyetleri için öğretmenlerle iş birliği kurmak
- 2.Problemi olan öğrencilere yardımcı olmak amacıyla okul yöneticileri ve öğretmenlerle iş birliği halinde hareket etmek
- 3.Öğrencilerin eğitsel kol ve kulüp faaliyetleri için öğretmenlerle iş birliği yapmak

4.Okulun fiziki koşullarını uygun hale getirmek için okul yöneticileri ve öğretmenlerle iş birliği yapmak

5.Okulda rehberlik anlayışının oluşması için okul yöneticileri ve öğretmenlerle iş birliği yapmak

6.Rehberlik faaliyetleri ve ilgili konularda broşür, doküman hazırlamak, test ve test dışı tekniklerin analiz sonuçlarını öğretmen ve okul yöneticileriyle paylaşmak (s.81).

Konsültasyon, okullarda nihai hedefi öğrencilerin verimli ve etkili bir şekilde en iyi hizmeti sunmak olan kapsamlı bir hizmet sunum sisteminin bir parçasıdır. Okullarda konsültasyon çalışmaları yapılan üç ana grup vardır: okul yöneticileri, öğretmenler ve yardımcı görevliler ve de ailelerdir (Wright, 2011, s. 388).

2.10.1. Okullarda Konsültasyon Yapılan Kişiler

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri birbirleriyle ilişkili ve birbirlerini tamamlayan hizmetlerdir. Bu hizmetlerin bir bütünlük içinde sunulması, okul psikolojik danışmanlarının koordinatörlüğünde, okul yöneticileri ve öğretmenleriyle işbirliği içinde yürütülmesine bağlıdır (Güven, 2004). Bu iş birliğini sağlayan hizmetlerden biri de konsültasyon hizmetleridir. Konsültasyon hizmetleri de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yönelik olan hizmetlerdir.

Okullarda konsültasyon sürecinde müşavirlik yapabilecek kişiler; öğretmenler, veliler, yöneticiler ve öğrencilerdir. Aynı zamanda bu kişiler okul psikolojik danışmanına konsültasyon hizmetleri için de başvurabilirler. Okul psikolojik danışmanlarına konsültasyon için başvurmaları, okul ortamında karşılaştıkları zorluklardan, danışmanların erişilebilirliğinden ve algılanan uzmanlıklarından kaynaklanmaktadır. O zamanlardan beri birçok makale ve kitap okul danışmanının öğrenciler, aileler, öğretmenler ve diğer personellerle konsültasyon becerilerini ve projesini kullanma yollarını incelemektedirler (Schmidt, 2003, s.62). Bu çalışmaların amacı; okuldaki yöneticiler ve öğretmenlerin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve okuldaki tüm imkanların bu anlayışa uygun biçimde kullanılmasını sağlamaktır (Tagay & Sarı, 2012) .

2.10.1.1.Öğretmenlerle Konsültasyon

Okullarda psikolojik danışmanların konsültasyon çalışması yaptıkları kişilerden biri de öğretmenlerdir. Konsültasyon, kapsamlı, gelişimsel programlarda çalışan okul danışmanları için ayrılmaz bir faaliyettir. Örneğin, bir okul danışmanı, öğretmenlerin bir öğrencinin ilgisine ilişkin istişarede bulunma talebine cevap verebilir ve bu etkileşim yoluyla öğretmen, benzer bir davranışa cevap vermeyi veya buna benzer davranmayı daha iyi bir şekilde hazırlamasına yardımcı olabilecek beceri, bilgi veya anlayış kazanabilir (Karaca & İkiz, 2010, s.126).

Öğretmenlerle konsültasyon, öğrencilere gelecekteki davranış örnekleri geliştirmek için çalışma imkanı sunmuştur. Öğretmenlere gelecekteki davranış sorunlarında bilgi ve önleyici iç görü sağlamıştır (Karaca & İkiz, 2010, s.125; Watson vd.'den aktaran Wright, 2011, s.390). Öğretmenlerle konsültasyon davranışsal, sosyal, akademik, duygusal ve psikolojik konularda ilgili hem şimdi hem de gelecek için yetenekler kazandırır. Fakat bu süreçte danışman öğretmen adına sorumluluk almaz (Wright, 2011, s.394).

Öğretmenlerle bu çalışmaları devam ettirmenin bir yolu da sınıftaki problemlere çözümler bulmalarını sağlayan beceriler geliştirmektir. Bu nedenle, konsültasyon hem önleyici bir ölçüt hem de okul psikolojik danışmanının etkin çalışmasında bir yardımcı olabilir (Brigman, Mullis, Webb, & White, 2005, s.9). Okul psikolojik danışmanları bir öğretmenle konsültasyon yoluyla sınıf ortamında değişimi etkileyebilecek konumda olan bireyi hedefleyebilir (Karaca & İkiz, 2010, s.125). Bir öğretmen sınıf sistemi işlevini daha etkili hale getiren değişiklikleri uygularsa, bazı öğrencilerin olumsuz davranışlarının sıklığı veya yoğunluğu azalabilir. Sistemin değiştirilmesi sadece öğrencinin hemen davranışsal değişiklikler yapmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencinin bu değişiklikleri sürdürmesine de yardımcı olabilir. Ayrıca, sınıf yönetimi sadece başvuruda tanımlanan öğrenciyi değil, aynı zamanda bir bütün olarak sınıfı da etkiler ve öğrencilerin başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Sınıf öğretmenleri ile işbirliği, danışman ve öğretmen sınıf iklimlerinin uyarılmasını ve geliştirilmesini keşfettiğinde ortaya çıkar. Bu tür alışverişler, öğrencilerin ve öğretmenlerin karşı karşıya olduğu gerçek zorluklarla ve endişelerle ilgilenir. Bu rolde, danışman birkaç seans için etkili bir eğitim programı sunabilir ve öğretmene danışman olarak hizmet verebilir. Danışman aynı zamanda kariyer farkındalığı egzersizleri sunabilir veya sınıf

toplantılarının gelişimine katılabilir. Amaç, öğrencilerle anlamlı bir ilişki kurma, öğretme ve model oluşturmaktır (D. Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1978).

Türkiye’de okul yöneticileri ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ve psikolojik danışmanın görevlerine ilişkin anlayış ve değerlendirmeleri konusunda yapılan bazı araştırmaların (Güven, 2004; Nazlı, 2007) sonuçlarında konuyla ilgili bir takım eksikliklerin olduğunu görülmektedir. Bu durum, okullarda konsültasyon hizmetlerinin gereğini ve önemini ortaya koymaktadır. Bozic ve Carter (2002) tarafından öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmasının faydaları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda katılımcıların %84’ü konsültasyon çalışmasının kendileri için yararlı bir zaman etkinliği olduğunu, %92’si sınıflarındaki öğrencilerinin çalışmalarıyla daha yakından ilgilenir olduğunu, %80’i sınıfta kullanabilecekleri stratejilerde artı olduğunu ve %56’sı özel eğitime muhtaç çocuklarla çalışmada kendilerine daha güvenir olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı gibi okullardaki konsültasyon çalışmalarının öğrencilere olumlu ve onları geliştirici pek çok katkısı bulunmaktadır.

Okullardaki konsültasyon çalışmaları ile öğretmenlerin ve okul psikolojik danışmanlarının öğrencileri daha yakından tanımaları ve anlamaları sağlanır. Aynı anda birden çok öğrenciye hizmet sunulur (Akman, 2002).

2.10.1.2.Okul Yöneticileriyle Konsültasyon

Okul psikolojik danışmanları öğretmenlerle, ailelerle, okul yöneticileriyle çeşitli konular hakkında bilgi alışverişinde bulunurlar. Aynı zamanda okul yöneticileri ve öğretmenlerin okul psikolojik danışmanından yardım talepleri de olur. Clarck (2004) çalışmasında öğrencilere yardım ederken öğretmen-danışman-okul yöneticisi iş birliğinin önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle yöneticilerle yapılan konsültasyon çalışmalarının hem öğrencilere hem danışmanlara hem de öğretmenlere katkısı oldukça fazladır.

Danışmanın etkili bir şekilde danışma hizmeti sunabilmesi için, danışmanın profesyonel zamanın kullanımı için yönergeler sağlayan hedefleri olmalıdır. Her iki tarafın da öncelikleri her zaman uyumlu olmalıdır. Danışman ve yönetici belirli bir ortamdaki zorlukları tartışmadıkça ve hedeflerine karşılıklı olarak düzenli bir şekilde karşılık vermedikçe çok az ilerleme kaydederler. Bu, yalnızca program için bir felsefenin ve mantığın kurulmasını değil, danışmanın ve okul yöneticilerinin iletişim kanallarını açık

tuttuğu ve hedeflerin sürekli yeniden değerlendirilmesi ve uygulanması için düzenli toplantılar planladığı bir yöntemdir. Eğer danışman bir öğretmen veya ana grup geliştirmek isterse, program öncelikle yöneticiye sunulmalıdır. Yönetici programı desteklediğinde daha az direnç gösterme olasılığı vardır. Yöneticiyi bilgilendirmeden yeni programlar geliştirmek ciddi bir hatadır (Wright, 2011, s.395). Yöneticilerle sürekli bir işbirliği ilişkisi kurulduğunu varsayarsak, öğretmen grupları ile işbirliği yapmak ve danışmanlık yapmak en önemli önceliktir. Yönetici, danışmanın programına inandığında, programı uygulamak için destek ve programlamalar da ardından gelecektir.

2.10.1.3.Ailelerle Konsültasyon

Bireyin doğup büyüdüğü aile ve aile ortamı gelişiminde, sosyalleşmesinde, kimlik oluşturmada, benlik algısında ve diğer tüm gelişim alanlarında aile kritik öneme sahiptir. Bununla beraber çocuklar okul çağına geldiklerinde farklı bir çevreye girmiş olurlar. Gelişim ve değişimleri okul faktörünün de etkisiyle devam eder. Bir bireyin yaşantısında önemli yere sahip iki kurum olan aile ve okulun da birbirleriyle ilişkisi son derece önemlidir. Bu ilişki rehberlik hizmetlerinde kullanılan aile konsültasyonu ile yapılabilmektedir (Aslan, 2017, s. 32). Aile konsültasyonunun da okul psikolojik danışmanı ve aile öğrencinin sorunu için birlikte hareket ederler. Aile konsültasyonunun iyileştirici yönü olduğu gibi önleyici rolü de bulunmaktadır. İhtiyaç duyulan her konuda ve her alanda aile konsültasyonu yapılmaktadır. Bu sebeplerden dolayı okul psikolojik danışmanlarının öğrencilere sundukları rehberlik hizmetlerinin daha etkili ve verimli olması için çalışmalarına aileleri de dahil etmeleri önemlidir. Öğrencinin çevresi ve aile yaşantısı hakkında bilgi alırlar. Bu sayede öğrenciyi ve problemini bütüncül bir şekilde ele almış olurlar.

Ailelerle; öğrencilerin davranışlarını anlamalarında, insan ilişkilerini geliştirmelerinde, öğrencinin okula uyum sorununa yönelik doğru tutum geliştirmelerinde, öğrenciyi akademik anlamda desteklemede, öğrencinin gelişimi için uygun koşulları sağlamalarında, öğrenciye pedagojik olarak doğru yaklaşımda bulunmalarında desteklemek amacıyla konsültasyon çalışmaları yapılabilir (Karaca & İkiz, 2010, s.127).

Ebeveynler veya Ebeveyn C grupları aracılığıyla ebeveynlerle yapılan istişarelerde bulunma, ebeveynleri yalnızca bir sorun temelinde yer almak yerine, ailelere hizmet sunma

konusunda bir fırsattır. Bu gelişimsel hizmet, etkili ebeveyn-çocuk hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen herkese sunulmaktadır (D.Dinkmeyer & Dinkmeyer, 1978).

2.11.Konsültasyonda Etik Konular

Amerikan Psikolojik Danışmanlar Derneği psikolojik danışmanlara konsültasyon süreci de dahil olmak üzere psikolojide etik ilkeler ve Code Of Conduct adı altında 2002 yılında bir etik kılavuz yayınlamıştır. Bu kılavuz danışmanlara konsültasyon da dahil rollerinde etik ilkeleri kullanmada yardımcı olmuştur. Yayımlanan kılavuzda etik yasasında genel ilkeler iyilik ve zarar vermeme, doğruluk ve sorumluluk, bütünlük, adalet, insanların itibar ve haklarına saygı, yetkinlik ve güvenilirlik olarak ele alınmıştır (Crothers & Hughes, 2015, s. 19). Kılavuzda yer alan ilkeler şu şekildedir:

İlk ilke; danışanın refahını gözetip ona zarar vermemektir.

2. ilke; danışmanın sorumluluğunu kabul etmesidir.

3. ilke; doğruluk ilkesidir. Psikolojik danışman verdiği hizmette doğruluğunu korumalıdır. Sözünde durmalı, kandırmadan ve hileden kaçınmalıdır.

4. ilke adalettir. Psikolojik danışman adil olmalı tedaviye erişimi adaletli yapmalıdır. Danışman danışanın ihtiyacına göre bir yaklaşım ya da teknik seçmelidir.

5. ilke; insan haklarına ve haysiyetine saygı duymadır. Psikolojik danışman gizliliği ve güveni korumalıdır. Irk, cinsiyet, yaş, etnik köken, kültür gibi bireysel ve kültürel farklılıklara saygı duymalıdır.

Etik standartlar danışmanın yetki sınırlarını da çizmesine yardımcı olur. Danışman danışma ve konsültasyon süreçlerinde ilk önce zarar vermeme ilkesinden hareket etmelidir. Süreç içerisinde güven sağlamalı, danışanın bilgilerini özel durumlar dışında gizli tutmalı, danışana konsültasyon ilişkisinin başında bu gizliliği ve sınırları açıklamalıdır (Crothers & Hughes, 2015, s. 19). Konsültasyon ilişkisinde bilgi elde etmek sadece kişilerin durumlarıyla ilgili profesyonel amaçlar için tartışılır. Yazılı veya sözlü kayıtlar konsültasyon amaçlarıyla ilgili bilgi sağlar. Danışanın kimliğini gizli tutmak bu nedenle önemlidir (Brigman vd., 2005, s.140). Tüm profesyonel danışma ilişkilerinde gizliliğin sağlanması önemlidir ve danışan için güvenilir deneyimleri gerektirir (Wright, 2011, s.402).

Konsültasyonda etik konusunun temel taşlarından biri de; danışandan bilgilendirilmiş onam alınmış olmasıdır. Bu danışmanın danışanı daha iyi anlamasını gerektirir. Danışan

süreci daha iyi anlar, problemi için potansiyelini fark etmesini sağlar. Danışman ve danışanın rolleri ve görevleri açık ve tam anlaşılır olmalıdır.

2.11.İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konsültasyon hizmetleriyle ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar yer almaktadır. Araştırmalar kronolojik sıra ile verilmiştir.

2.11.1.Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yurt içinde Yapılan Çalışmalar

Konsültasyon hizmetleriyle ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir:

Engin (1996) yaptığı çalışmada ilkokulda görevli okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerini velilerin ve öğretmenlerin algılarına göre incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmaya 17'si öğretmen 146'sı veli olmak üzere toplamda 163 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda ilkokulda rehberlik hizmetlerinin gerekliliği konusunda velilerin ve öğretmenlerin aynı görüşte olduğu, bu hizmetleri gerekli gördükleri bulunmuştur. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanları önem derecesine şu şekilde sıralanmıştır: psikolojik danışma, bireyi tanıma, araştırma ve değerlendirme, oryantasyon, yerleştirme, konsültasyon, izleme ve çevreyle ilişkilerdir. Hem veli hem de öğretmenler tarafından konsültasyon çalışmaları altıncı sırada yer almıştır. Konsültasyon alt ölçeğindeki maddelerden sadece “sınıf içinde bazı özel sorunlar çıkaran ve özel sorunları olan öğrencilerle ilgili öğretmenlerle görüşme yapma” maddesini öğretmenlerin velilere göre daha çok gerekli gördüğü bulunmuştur.

Akbaş (2001) yaptığı çalışmada okul psikolojik danışmanı olan ilkokul ve ortaokullarda psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmeni ve okul yöneticileri arasında rehberlik hizmetlerine yönelik iş birliğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma deseni nitel ve nicel olarak iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırmaya Adana ilinin Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde bulunan 26'sı ortaokul ve 39'u ilkokulda görevli 71 psikolojik danışman ve 263 yönetici olmak üzere toplamda 334 kişi katılmıştır. Diğer aşamada; 8 müdür yardımcısı, 8 psikolojik danışman ve 16 sınıf öğretmeninden oluşan toplam 32 kişiyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme sonucunda okulda yapılan rehberlik hizmetleri ve bu hizmetleri etkileyen faktörlere yönelik nitel veriler elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda; okul düzeyi ve psikolojik danışman-yönetici farkına bakıldığında on farklı

rehberlik hizmetinin sadece ikisinde anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Yıllık plan ve programların hazırlanması ve öğrencilerin kendilerine uygun eğitsel kolların seçimi konularında yapılan etkinliklerde sağlanan işbirliğini değerlendirmede, yöneticilerin değerlendirmeleri psikolojik danışman değerlendirmelerinden daha yüksek görülmüştür. Nitel çalışmanın sonucunda da iş birliğinin yüksek olduğu okullarda şu faktörlere rastlanmıştır: okul yöneticileri desteğinin yüksek düzeyde olması, geliştirici iletişim, olumlu psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, psikolojik danışmanın çaba ve motivasyonu, isteklilik, eğitim ve gelişime önem veren bir anlayış, koruyucu-önleyici psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, sorumlulukların yerine getirilmesi, danışmanın rolünün benimsenmesi, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek düzeyde veli katılımı faktörlerdir. Yöneticilerin desteğinin az olması, çalışanlar arasındaki iletişimin olumsuz olması, rehberlik anlayışının problem çözmeye dönük olması, danışmanın rolünün benimsenmemesi, danışmanın motivasyonun düşük olması, psikolojik danışma ve rehberlik bakış açısının olumsuz olması, isteksizlik, görevlerin yerine getirilmemesi, yoğun ders programlarının olması, öğrenci sayısının yüksek olması, yönetmeliklerde eksikliklerin bulunması, veli katılımının azlığı, öğrenci ihtiyaçlarının dikkate alınmaması işbirliğinin düşük düzeyde olmasını etkileyen faktörler olduğu ortaya çıkmıştır.

Nazlı (2003) yapmış olduğu araştırmada kapsamlı rehberlik programının öğretmenler tarafından nasıl algılandığı belirlemeyi hedeflemiştir. Çalışmada kapsamlı rehberlik programının hizmet alanlarından biri olan konsültasyon çalışmalarına ilişkin de bulgular elde edilmiştir. Araştırmaya 2001-2002 eğitim-öğretim yılı Balıkesir ilinde 3 müfredat laboratuvar okulunda çalışan 112 öğretmen katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen dokuz soruluk bir anket yoluyla toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin %79'u kendilerine sunulan konsültasyon çalışmalarını yeterli bulurken, %21'i kısmen yeterli bulmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını yararlı ve etkili olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Konuyla ilgili bir diğer çalışmada Atıcı (2004) ilkokul 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları problem davranışlara karşı müdahalelerinin neler olduğunu, öğretmenlerin problem davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından ne gibi yardımlar aldığını ele almıştır. Araştırma için gerekli olan veriler gözlem ve görüşme yolu ile toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Adana ili Seyhan Yüreğir ilçelerinde dokuz

farklı okulda görev yapan 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin sınıfında toplam 48 gözlem yapılmış ve öğretmenlerle birer kez görüşülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından veli ve öğrenci ile görüşme yapma, danışmandan öneriler alma, sınıf rehberliği yapma ve bilgi alma konularında yardım aldıkları; psikolojik danışmanla olumlu ve işbirliğine yönelik bir ilişki içinde oldukları görülmüştür.

Ünal (2006) yaptığı araştırmada, psikolojik danışmanların davranım bozukluğu olan ilkökul öğrencilerine psikolojik yardım sunarken izledikleri danışma süreci ve buna bağılı olarak, Rehberlik Araştırma Merkezi, psikiyatri servisleri, ilgili öğretmenler ve aileler ile yaptıkları işbirliğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2004–2005 eğitim ve öğretim yılında Adana ili merkez Seyhan ve Yüreğir ilçeleri sınırlarında bulunan, Rehberlik Araştırma Merkezi ve sağık kuruluşlarında, son bir yıl içinde davranım bozukluğu tanısı alan 52 ilkökul öğrencisinin bulunduğı okullardaki 22 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Araştırma için gerekli olan veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğı kullanılarak toplanmıştır. Görüşme araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin içerik analizi ile çözümlenmesi sonucunda okul psikolojik danışmanların davranım bozukluğu olan öğrencilere doğrudan sundukları hizmetlerin bireysel görüşme, gözlem ve izleme çalışmaları ve yönlendirme hizmetleri olduğı bulunmuştur. İşbirliğı açısından bakıldığında; okul psikolojik danışmanlarının genel olarak sağık kuruluşları ile işbirliğı yapamadıkları saptanmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının davranım bozukluğu olan öğrencilerin ailelerine yönelik; bireysel görüşme, bilgilendirme, çocukları ile ilgili sağık kuruluşlarına yönlendirme, seminer çalışmaları ve ev ziyaretleri gibi iş birliğine dayalı hizmetler sundukları görülmüştür. Okul psikolojik danışmanların öğretmenlerle genelde işbirliğı yaptıkları ancak bu işbirliğinin istenen düzeyde olmadığı bulunmuştur. Davranım bozukluğu tanısı alan öğrencilerle ilgili okul yöneticileri ile yapılan işbirliğinin ise danışmanlar tarafından yeterli bulunmadığı tespit edilmiştir. Danışmanların belediyeler, kültür il müdürlükleri, gençlik ve spor il müdürlüğü gibi kurumlardan davranım bozukluğu tanısı alan öğrencilerin yararlanmaları açısından işbirliğı yapamadıkları da görülmüştür.

Atıcı (2006) ilkökulda çalışan psikolojik danışman ve öğretmenlerin sınıftaki öğrencilerin davranış problemleriyle baş etmede öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerini karşılaştırmıştır. Araştırma 5 farklı ilkökulda görev yapan 17 öğretmen ile 6

psikolojik danışmanla görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler sınıflarında bazı davranış ve uyum problemleriyle karşılaştıklarında psikolojik danışmandan yardım aldıklarını, bunu bazen danışmandan bilgi alma, bazen de öğrenciyi danışmana gönderme şeklinde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar da öğretmenlerin yukarıda belirtilen sorunlarla karşılaştıklarında yardım için başvurduklarını belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlar; öğretmenlerle konsültasyon hizmeti çerçevesinde problemli davranışla başa çıkmada görüşme, anne-baba ile görüşme, aile ve öğrenci ile birlikte görüşme ve önerilerde bulunma, aile ve öğrencilere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını vurgulamışlardır. Bu konudaki öğretmen-danışman işbirliğini öğretmen ve psikolojik danışmanların genel olarak yeterli buldukları görülmüştür.

Nazlı (2007) psikolojik danışmanların rehberlikte yaşanan değişimleri ve buna paralel olarak değişen yeni rol ve görevlerini nasıl algıladıklarını incelemiştir. Araştırma ilkokulda çalışan 11 psikolojik danışman ile görüşme yapılarak incelenmiştir ve nitel bir çalışmadır. Araştırma sonuçlarına göre; okul psikolojik danışmanlarının rehberlik hizmetlerinde yaşanan değişime rağmen kendi rollerinde farklılık algılamadıkları, geleneksel rollerinden müşavirlik (konsültasyon) rollerinde artış olduğu, koordinasyon rollerini zaman kaybı olarak algıladıkları, psikolojik danışma rollerinden ise doyum aldıkları, program yönetimi ve sınıf rehberliği rollerini yeterince bilmedikleri ve sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir.

Karakuş (2008) okullarda yürütülen konsültasyon çalışmalarıyla ilgili yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptığı konsültasyon çalışmaları incelemiştir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin her ikisi de kullanılmıştır. İlk olarak 17 okulda görev yapan 19 psikolojik danışman, 167 sınıf öğretmeni ve 100 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere toplam 286 kişiye araştırmacının kendisinin geliştirdiği Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Anketi uygulanmıştır. Daha sonra anket uygulanan kişiler arasından seçilen 4 psikolojik danışman, 8 sınıf öğretmeni ve 8 sınıf rehber öğretmenle araştırmacının geliştirdiği Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Görüşme Formu kullanılarak görüşme yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında uygulanan anket bulgularına göre 500-1500 arası öğrencisi olan okullarda görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin diğer öğrenci sayısına sahip okullarda görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşlerinde sadece sınıf rehberlik programının hazırlanmaya daha

olumlu baktıkları görülmüştür. Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin arasında konsültasyon hizmetleri hakkındaki görüşlerine bakıldığında; psikolojik danışmanların diğerlerine göre sınıf rehberlik programının hazırlanması konusunda daha olumlu görüşe sahip oldukları bulunmuştur. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara bağlı olarak uygun okullara ve mesleklere yönlendirilmesi, yeni gelen öğrencinin uyumu, rehberlik faaliyetlerinin daha verimli bir şekilde yapılması, sınıftaki davranış problemleri ile başa çıkma, öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve ortak bir rehberlik anlayışı oluşturma konularında sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgularına göre sınıf rehberlik faaliyetleri, kaynaştırma öğrencileri için bireysel eğitim planlarının hazırlanması ve davranış problemi olan öğrencilerle yapılabilecekler konularında psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleriyle daha çok konsültasyon çalışması yaptıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin ise daha çok öğrencilerin dersleri, ailevi sorunları ve davranış problemleri gibi konularda okul psikolojik danışmanından destek aldıkları; psikolojik danışmanın, sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinden öğrencilerle ilgili bilgi alarak öğrenci ve veli görüşmesi yaptığı; gerekli gördüğünde ise öğrenciyi ilgili kurumlara yönlendirdiği; öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun aldıkları yardımların problemleri çözmelerinde yararlı olduğunu düşündükleri görülmüştür. Psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve uyguladıkları bir konsültasyon modelinin bulunmadığı görülmüştür. Psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon faaliyetlerinde daha çok bireysel görüşme yaptıkları, çeşitli konularla ilgili bilgilendirme toplantıları ve seminerleri düzenledikleri veya bilgilendirici bültenler hazırladıkları ortaya çıkmıştır.

Nazlı (2008) yaptığı çalışmada öğretmenlerin değişen rehberlik hizmetlerini ve kendi rollerini algılamalarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Balıkesir ilinde 11 ilkokulda görev yapan toplam 226 öğretmen katılmıştır. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Anketten elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin, gelişimsel-önleyici rehberlik anlayışını benimsedikleri ancak uygulamada yetersizlik algıladıkları belirlenmiştir. Ayrıca psikolojik danışmanların geleneksel rollerini daha fazla algılamakla beraber psikolojik danışmanların

koordinasyon, konsültasyon, öğretim liderliği, öğrenci savunuculuğu, okul güvenliği gibi gelişimsel rehberlikle ön plana çıkan yeni rol ve görevlerini de algıladıkları belirlenmiştir. Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) tarafından okullarda konsültasyon hizmetlerinin durumunu tespit etmek amacıyla bir pilot uygulama yapılmıştır. Araştırmaya okullarda çalışan 35 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, okul psikolojik danışmanlarının %71'i konsültasyon konusunda eğitim aldıklarını, %29'u ise konsültasyon konusunda eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Okul psikolojik danışmanlarının %63'ü yönetici ve öğretmenlerden rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde destek gördüğünü, %37'si ise destek görmediğini, % 94'ünün okullarında konsültasyon çalışmaları yaptığını belirtmişlerdir. Okullarda öğretmenlerle ve velilerle yapılan konsültasyon çalışmaları sorulduğunda; öğretmenlerle öğrencilerin ders içi durumları, sınıf yönetimi, iletişim becerileri, kaynaştırma eğitimi, hangi test ve anketleri kullanabilecekleri, sınıf rehberlik programı, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin belirlenmesi konusunda, yöneticilerle öğretmen öğrenci ilişkilerine yönelik, velilerle ise aile içi iletişim, TV, internet kullanımı konusunda, okulda öğrencilere kazandırılan davranışların evde desteklenmesi, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin velilerine nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi verme, ailelere kaynaştırma öğrencilerinin devam ettiği özel eğitim kurumlarıyla birlikte hareket etme konularında bilgi verme çalışmaları yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının çoğunluğu konsültasyon çalışmalarının gerekliliğine inandıklarını ve daha çok bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Atıcı ve Çekici (2009) yaptıkları çalışmada psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşleri karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin % 80'i psikolojik danışmanlardan istenmeyen davranışlarla başa çıkmada destek istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre psikolojik danışmanların öğrenci ile görüşme, bilgi ve öneri verme, aile ile görüşme konularında yardım etmektedirler. Psikolojik danışmanlar da öğretmenlere bilgi verme, doküman sağlama, öneriler verme ve görüşme yapma gibi yardımlarda bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca psikolojik danışmanlar öğretmenlerle seminerlere katılımın az olması, öğrenci davranışlarında değişme olmayacağını düşünme, etkisi olmayan yöntemleri ve kendi yöntemlerini kullanmaya devam etme, kendi sorumluluklarını başkalarına yükleme şeklinde engellerle karşılaştığına dikkat çekmişlerdir.

Hatipoğlu (2010) yaptığı çalışmada okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesini hedeflemiştir. Bu amaçla ilkokul ve ortaokulda görevli psikolojik danışmanların okullarda yürüttükleri psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının nasıl olduğunu incelemiştir. Araştırma 2009-2010 yılları arasında 46 ilde görevli 445 psikolojik danışman üzerinde yapılmıştır. Araştırmada psikolojik danışmanların yürüttükleri psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını belirlemek amacıyla “Okullarda Yapılan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; konsültasyon, veli görüşmeleri ve öğretmenlerle görüşme yapma ile ilgili uygulamaları hem ilkokul hem ortaokul da çalışan psikolojik danışmanların tamamına yakınının gerçekleştirdiği saptanmıştır.

Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik (2016) yaptıkları çalışmada okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören ve Mamak ilçelerindeki ilkokul, ortaokul ve liselerin görev yapmakta olan 382 okul psikolojik danışmanı oluşturmuştur. Araştırmada konsültasyon hizmetlerine yönelik bulgular da elde edilmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetleri alanında daha çok konsültasyon model ve yöntemleri hakkında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Şeyhoğlu (2016) yaptığı çalışmada ilkokul ve ortaokulda görev yapan psikolojik danışmanların yaptıkları konsültasyon uygulamalarını belirlemek ve konsültasyon uygulamalarını bazı değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Artvin ilinde ve Erzurum merkez ilçelerdeki ilkokul ve ortaokulda görev yapan toplam 163 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, okul psikolojik danışmanlarının uyguladıkları konsültasyon çalışmalarından öğretmenlere, okul yöneticilerine ve velilere yönelik olan; özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin tespiti ve yönlendirmenin yapılmasında materyallerin sağlanması, öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik olan; uygulanan anket ve envanter sonuçlarının paylaşımı, toplantılarda görüş belirtme, öğretmen ve velilere yönelik; kaynaştırma öğrencilerinin özellikleri konusunda bilgilendirme, akademik yönden başarısız öğrencilerin

belirlenmesi ve verimli ders çalışma konusunda, bireysel görüşme, problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerin çözümüne yönelik işbirliği çalışmalarını ağırlıklı olarak yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlere yönelik konsültasyon çalışmalarından; sınıf rehberlik planlarının hazırlanması, etkinliklerin uygulanması, okul yöneticileri yönelik; rehberlik hizmetleriyle ilgili bilgi verilmesi, oryantasyon programının hazırlanması, velilere yönelik; üst öğrenim kurumlarının tanıtımı ve sınavlar hakkında, aile içi iletişim, öğrencilerin gelişim özellikleri ve ortak rehberlik anlayışı oluşturma konularında seminerlerin yapılması, alanla ilgi araştırma sonuçlarının paylaşımı çalışmalarını ağırlıklı olarak yaptıkları bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının çoğunun konsültasyon uygulamalarına ilişkin tutum ve görüşlerinde; velilerle, öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle yapılan konsültasyon çalışmalarının etkili olduğuna inandıkları ancak velilerden rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde az destek aldıkları belirlenmiştir.

Aslan (2017) yaptığı çalışmada ailelere sunulan konsültasyon çalışmalarının okul psikolojik danışmanları tarafından nasıl yürütüldüğünü belirlemek ve ailelerin bu çalışmalara ilişkin yeterlik algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma Ankara'nın 6 farklı merkez ilçesinde ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan 20 okul psikolojik danışmanı ile bu okulların 10'unda eğitim-öğretime devam eden öğrencilerin ailelerinden 392 ebeveyn katılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında okul psikolojik danışmanlarının ailelerle konsültasyon çalışmalarını nasıl yürüttüklerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel kısmında; ailelerin sunulan konsültasyon çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarının konulara, ebeveynlere, ebeveynlerin yaşlarına, eğitim düzeylerine, velisi olduğu öğrencilerin gittikleri okul kademesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli buldukları; konsültasyona ilişkin verilen eğitimleri yetersiz gördükleri, hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında çoğunlukla anne baba tutumları, aile içi iletişim, verimli ders çalışma yöntemleri, davranış sorunları üzerine çalıştıkları görülmüştür. Bu konuların okul kademesine göre farklılıklar gösterdiği ve konsültasyon çalışmalarının ailelere önemli faydalar sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının ailelerle konsültasyon çalışmalarını yürütürken genellikle bireysel görüşmeler, seminer çalışmaları,

ev ziyaretleri ve grup çalışmaları yaptıkları bulunmuştur. Araştırmanın nicel kısmından elde edilen sonuçlar ise ailelerin en yüksek yeterlik algılarının oryantasyona, öğrencilerin kişisel sorunlarına ilişkin yapılan bireysel görüşmelere ve okul başarısına ilişkin ailenin rolüne yönelik sunulan konsültasyon çalışmalarında olduğunu; ailelerin en düşük yeterlik algılarının ise öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına, öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olmaya, merkezi sınavlar ve hazırlık süreçlerine yönelik ailelere sunulan konsültasyon çalışmalarında olduğunu göstermiştir. Ayrıca araştırmada, konsültasyon çalışmalarına ilişkin ailelerin yeterlik algılarında annelerin babalara kıyasla daha yüksek yeterlik algısına sahip oldukları; ebeveynlerin yaşlarına göre ise herhangi bir maddede farklılaşmanın olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar arasında ebeveynlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe, sunulan konsültasyon hizmetlerini yetersiz olarak algılama eğilimlerinin arttığı ve ilkökul velilerinin ortaokul velilerine göre sunulan konsültasyon çalışmalarını daha yeterli olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Konuyla ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde konsültasyon hizmetleriyle dolaylı yoldan ilişkili olarak yapılan çalışmaların çok sayıda olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde üç adet tez çalışmasına ve bir adet pilot uygulamaya rastlanmıştır. Konsültasyon hizmetleriyle ilgili çalışmalar genellikle betimsel araştırma türünde yapıldıkları, bunun yanı sıra bazı araştırmalarda ise nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaların konularının genellikle okullardaki rehberlik hizmetleriyle doğrudan, konsültasyon hizmetleriyle dolaylı yoldan ilgili olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar özellikle okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne-babaların ve öğrencilerin algı, görüş ve beklentilerine ilişkin çalışmalardır. Aynı zamanda rehberlik faaliyetlerinin önemi ve gerekliliği konusunda da yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

2.11.2.Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Konsültasyon hizmetleriyle ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

Gunter, Scalise ve Presse (1990) yaptıkları çalışmada ilkökulda görev yapan psikolojik danışmanların rolleri hakkında öğretmenlerin algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırmaya 313 öğretmen katılmıştır. Psikolojik danışmanın rolü ile ilgili 11 ifade

verilerek 7'sini önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin bireysel ve grupla danışma, sınıf rehberlik çalışmalarında yardım, test sonuçlarını yorumlama ve müşavirlik gibi rolleri psikolojik danışmandan bekledikleri bulunmuştur. Psikolojik danışmanların kendi rolleriyle ilgili beklentileriyle öğretmenlerin beklentilerinin benzer olduğu belirlenmiştir.

Borders ve Drury (1992) okul danışma programlarının etkililiğiyle ilgili olarak otuz yılda yapılan deneysel araştırmaları ve profesyonel standartları yeniden incelemişlerdir. Bunun sonucunda okul danışmanlık müdahalelerinin öğrencilerin eğitimsel ve kişisel gelişiminde önemli etkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Sonuçlar özellikle kişisel ve küçük grup danışması, sınıf rehberliği ve konsültasyon aktivitelerinin öğrencilerin sınıf içindeki ve dışındaki başarılarına katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Borders ve Drury konsültasyon müdahaleleriyle ilgili bazı araştırmaları incelemişler ve şu sonuçları elde etmişlerdir: Konsültasyon müdahaleleri öğretmenlerle, ailelerle veya her ikisi ile yapılan konsültasyon çalışmalarının, öğrencinin akademik başarı puanlarında, dikkatinde, sınıf içi davranışlarında, motivasyonunda ve benlik kavramında gelişmelere olumlu katkıda göstermektedir. Ayrıca davranışsal konsültasyon modelinin öğrencinin istenmeyen davranışlarının değiştirilmesinde etkili olduğu bulunmuştur (Borders & Drury 1992; Medway, 1979). Okul danışmanının öğretmenlerle yaptığı konsültasyon çalışmalarıyla ilgili bazı araştırmalarda; okul danışmanı ile konsültasyon yapan öğretmenlerin, daha verimli bir öğrenme ortamı oluşturdukları, öğrencilerle iletişimlerinde daha pozitif oldukları, öğretmen olarak kendileri hakkında daha olumlu görüşlere sahip oldukları ve daha yüksek iş memnuniyeti belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır (Gerler'den aktaran Borders & Drury, 1992).

Reifin (1994)'in yaptığı araştırmanın amacı, bir öğretmenin konsültasyon hizmetlerine yönelik algılarının; sorunları açığa kavuşturmadaki becerilerinde ve gözlemlenebilir öğrenci davranışlarında nasıl bir etkisi olduğunu incelemektir. Bir danışman ve tek öğrenciye odaklanan bir öğretmen arasındaki etkileşimleri içeren bir desen kullanılmıştır. Bunu yanı sıra konsültasyon sürecini, katılımcıların özelliklerini ve tutumlarını çok daha büyük bir derinlikte incelemeyi mümkün kılmıştır. 10. sınıf erkek bir öğrenciyle okulunda normal şartlar altında dört oturum yürütülmüştür. Bu çalışmanın benzersiz bir yönü, öğrencinin konsültasyon sürecine katılmış olmasıdır. Öğrenci problem çözme sürecinde müdahale stratejilerinin geliştirilmesinde tam bir katılımcı olmuştur. Katılımın, sonuçta

ortaya çıkan müdahalenin başarısında kritik bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencinin gözlemlenebilir davranışlarında, danışmanın etkilerine atfedilebilecek olumlu değışiklikler kaydedilmiştir. Ek olarak, öğretmen, öğrenci ve danışandan gelen tutum verileri konsültasyonun olumlu etkisine destek vermiştir. Öğretmen, konsültasyonun öğrencinin sınıfındaki uzun süredir devam eden zorluklarının çözümüne yol açmasını beklemiyordu. Bununla birlikte, yetenekli ve tecrübeli bir danışmanla görüştüktan sonra öğretmen, danışmanın yararı konusunda oldukça olumlu tutumlar ifade etmiştir. Bu, öğrenci davranışında ölçülebilir olumlu değışikliklerle tutarlıdır. Öğretmen, hem istişare süreci hem de sonuçlardan memnuniyet duyduğunu ifade etmiş ve ek danışmanlık hizmetleri talep etmiştir. Süreç başlamadan iki hafta önce ve danışmanın sona ermesinden iki hafta sonra öğretmenin problemleri açığa çıkarma yeteneklerini ve atıf niteliğindeki tanımlamalardaki değışikliklerini değerlendirmek için analizler yapılmıştır. Analiz sonucunda; olumlu değışiklikler bulunmuş fakat öğretmenin genelleştirilmiş problem çözme becerileri bu veriler tarafından desteklenmemiştir. Sınırlı veri, süreci takiben öğretmen özniteliklerindeki değışikliklerin genelleştirilmesine ilişkin sonuçları engellemiştir. Zins ve Ponti (1996), doğrudan eğitimin öğretmenler üzerindeki etkilerini, konsültasyon ile ilgili faaliyetlerde problem çözme becerilerini ve performanslarını incelemiştir. Katılımcılar 3 yıllık öğretmenlik deneyimi olan 19 ilköğretim okulu öğretmenidir. Problem çözme konusunda daha önce hiç eğitim almayanlar çalışmaya katılmamıştır. Deney grubunda 13 öğretmen görev yapmıştır. Problem çözme becerilerini geliştirmede etkili olduğu gösterilen bir hazırlık programıyla problem çözme konusunda yoğun öğretim gerçekleştirilmiştir. Aynı okuldan altı öğretmen daha kontrol grubu olarak görev yapmıştır. Ama bu öğretmenler problem çözmede yer almamışlardır. Çalışmadaki tüm katılımcılar öğrencinin problemini anlamasına yardımcı olacak bir psikologla eğitim öncesi ve eğitim sonrası sesli görüşmelere katılmıştır. Öğretmenlerin sözel anlatımlarının analizi yoluyla problem netleştirme becerilerini değerlendirmek için sekiz maddeli bir Problem Açıklayıcı Beceri Kontrol Listesi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, eğitimin öğretmenlerin problemleri tanımlama ve çıkarım sayısını azaltma becerilerini geliştirdiğini göstermiştir. Öğrenci ile ilgili sorunların nedenleri tespit edilmiştir. Buna ek olarak, sonuçlar öğretmenlerin konsültasyon sürecine daha etkin katılımcılar olabileceğini ortaya koymuştur.

Zappala'nın (2001) çalışmasının amacı; öğretmen adaylarının bilgi birikimi, problem çözme becerileri ve okul temelli konsültasyonun kabulü üzerine okul temelli danışma eğitimi vermenin kısa ve uzun vadeli etkilerini incelemektir. Çalışmaya 80 lisans öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar rastgele 4 gruptan birine atanmıştır: okul temelli danışma-öntest, genel eğitim-öntest, eğitim okul tabanlı danışma-sontest ve son test. Ön test ve son testler bu grupları karşılaştırmak için kullanılmıştır. Okul temelli konsültasyon ile ilgili katılımcıların becerileri, bilgisi ve kabul edilebilirliği değerlendirilmiştir. Beceri, bilgi ve kabulün bağımlı ölçümleri için, test sonrası değerlendirmedeki ortalama puanların anlamlı olarak daha fazla olması beklenmiştir. Okul temelli konsültasyonda eğitim seansına katılan bireyler için ön test değerlendirmesinde ortalama puanlardan daha yüksek çıkmıştır. Okul temelli eğitimin, konsültasyon beceri, bilgi ve kabul edilebilirliğini geliştirmek için etkili bir yaklaşım olduğu bulunmuştur.

Bozic ve Carter (2002) öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmasının yararlarını inceledikleri çalışmalarında; katılımcıların %84'ünün konsültasyon çalışmalarını kendileri için yararlı bir zaman etkinliği olduğunu, %92'si sınıflarındaki öğrencilerinin çalışmalarıyla daha yakından ilgilenir olduğunu, %80'i sınıfta kullanabilecekleri stratejilerde olumlu katkısının olduğunu ve %56'sı özel eğitime muhtaç çocuklarla çalışmada özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Wilkinson (2003) davranışçı konsültasyon modeliyle sınıftaki sorunlu davranışı yok etme konusunda sınıfta devamlı sorunlu davranışlar sergileyen bir ilkökul öğrencisinin problemli davranışlarını değiştirmek için öğretmeni ile davranışçı konsültasyon modeline dayanan bir çalışma yapmıştır. Öğretmen ile 3 kere konsültasyon görüşmesi yapılmıştır. Görüşmede kararlaştırılan yöntemler uygulanarak çocuğun davranışı üzerindeki etkileri izlenmiştir. Öğrencinin davranışlarındaki değişikliği değerlendirmek amacıyla bir Davranış Kontrol Listesi kullanılmıştır. Öğretmeninden konsültasyon çalışmalarından önce ve sonra olmak üzere iki kez bu listeyi doldurması istenmiştir. Konsültasyon çalışması sonucunda bu bilgiler karşılaştırılmış ve öğrencinin sorunlu davranışlarında azalma olduğu görülmüştür.

Clark (2004) yaptığı çalışmada okul danışmanının katkılarıyla ilgili öğretmenlerin algı ve beklentilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada İngiltere'de ilkökul, ortaokul ve liselerde çalışan 23 öğretmenle görüşme yapmıştır. Öğretmenlerin çoğu iyi iletişim ve danışmanla bir ekip olarak birlikte çalışmanın önemli olduğunu söylemişlerdir. En önemli konunun rehberlik ve danışma servisiyle birlikte gelişimsel ve önleyici bir yaklaşım

oluşturmak olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, danışmanlar ve müdürler arasındaki güçlü ilişkinin etkili okulun temelini oluşturduğunu; öğrencilere yardımcı olmak için öğretmenler ve danışman arasındaki iş birliğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sınıftaki problemlerin çözümü ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmada danışmanın yardımına ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir.

Hamidi ve Bagharzaden (2010) okul psikolojik danışmanlarının okuldaki yeri ve rolünü incelemeyi hedeflemişlerdir. Öğretmenler okul psikolojik danışmanlarının okuldaki temel ve ana görevlerinden birinin konsültasyon olduğunu belirtmişlerdir. Bilimsel araştırmalar ve 20 yıllık deneyimlerini esas aldıkları bu çalışmada profesyonel danışmanlarla okulların daha başarılı olduğu ve konsültasyonun öğretmenin işlerinin etkililiğini ve konsültasyona katılım çabalarını artırdığı sonuçlarına varılmıştır.

Neall (2012) yaptığı çalışmada problem odaklı ve danışan merkezli konsültasyon süreçlerinin kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesini ve problem çözme nasıl etkilediğini araştırmıştır. Çalışmasında Caplan'ın danışmanlık modelleri ve Vygotsky'nin sosyal öğrenme teorisini temel aldığı kavramsal bir çerçeve kullanmıştır. Birden fazla vaka çalışması olan bu araştırmanın örneklemini, büyük bir Orta Atlantik okul bölgesinde 3 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Çalışmanın katılımcıları ise; 4 ilköğretim öğretmeni ve 4 psikolojik danışmandandır. Öğretmen ve danışman görüşmelerinden gelen bilgiler, vaka toplantılarının gözlemleri ve vaka belgeleri bu araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Sonuçlar, kişilerarası ilişkilerin karmaşık ve ayrıntılı olduğunu göstermiştir. Danışmanlar, sözlü ve sözsüz iletişim becerilerini kullanarak, danışanlarla etkileşimde bulunmak için bir çerçeve içinde hareket etmişlerdir. Güçlü kişilerarası ilişkiler geliştirmek için çalışmanın, etkili problem çözme olasılığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler ve psikolojik danışmanların birlikte çalışması sonucunda; risk grubundaki öğrencilere yönelik eşitlikçi hizmetlerin arttığı bulunmuştur. Ayrıca sosyal değişimin sonuçları, konsültasyon süreci boyunca ilişkilerin nasıl teşvik edildiğini daha iyi anlamayı içermektedir.

Davis (2012) çalışmasında 1986-2009 yıllarını kapsayan bir meta-analiz yaparak okul temelli problem çözme konsültasyon modelinin etkililiğini araştıran literatürü güncellemeyi amaçlamıştır. İkinci bir hedef, düzenleyici yani bağımlı ve bağımsız değişkenlerin arasındaki ilişkinin yapısında değişikliğe sebep olan değişkenlerin belirlenmesi olarak belirlenmiştir. 2001 yılında Lipsey ve Wilson tarafından savunulan prosedürleri takiben, 205 etki boyutu üreten 19 çalışma tespit edilmiştir. Bununla birlikte,

bu etki boyutları hesaplanmamış bunun yerine; her bir çalışmadan elde edilen etki boyutlarının ortalama etki boyutu oluşturması için ortalaması alınmıştır. Bununla birlikte, sonuçlar okul temelli problem çözme odaklı konsültasyon sürecinin danışanların sonuçları olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Düzenleyici değişken analizleri sınıf düzeyi dışında olmak üzere; danışman tipi, sınıf öğretmeni, sınıf türü, okul türü, danışma modeli, müdahale türü, karşılaştırma grubu, tasarım kalitesi, ölçülen sonuç ve veri türünde, sınıf düzeyinde ise; öğrencilerin Diğer/Belirtilmemiş" kategorisi "İlköğretim (K-6)" kategorisine kıyasla okul tabanlı problem çözme konsültasyon sürecinden daha fazla faydalandıkları bulunmuştur.

Shiple (2013) alışmasında, davranışsal konsültasyonun geleneksel bir modeline ya da önerilen davranışsal bir davranış modeline uygun olarak geliştirilen davranışsal müdahalelerin etkilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu alışma Philadelphia'daki 2 ilçenin kenar mahallerinde olan 3 ilkokuldan 6 öğretmen ve 20 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada öğrenciler arasında dört ayrı ve çok aşamalı vaka incelemesi kullanmıştır. Her iki modele dayalı danışma sürecinde ilişkisel değişkenler arasında, öğrencilerin görevle ilgili davranışları ve öğretmenlerin genel övgü kullanma sıklıkları üzerine doğrudan gözlemleri, davranışa özel övgü ve kınama ifadeleri incelenmiştir. Öğretmenlerin, her iki türden öğretim yöntemleriyle geliştirilen müdahalelerin kabul edilebilirlik, etkililik ve fizibilite algılamalarına ilişkin sosyal geçerliliğin belirlenmesi için her müdahale sonucunda konsültasyon hizmeti verilmiştir. Sonuç olarak; müşavirlik ile beraber her iki model arasında uygulanan davranışsal müdahaleler öğrencilerde olumlu gelişmelere yol açmıştır. Davranışsal bir model aracılığıyla geliştirilen genel övgü ve belirli övgü ifadeleri, müdahaleleri yapan öğretmenler arasında, geleneksel davranış modeli aracılığıyla müdahaleleri uygularken yaptıklarından çok daha yüksek özel övgü oranına sahip olduğu bulunmuştur.

Bryant (2016) alışmasında psikolojik danışmanlar, öğretmenler ve akıl sağlığı profesyonellerinin devlet okullarında işbirliği içinde yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin algılarını araştırmıştır. Ayrıca bu üç mesleki grup arasındaki konsültasyon sürecinin öğrencilerin davranışsal ve akademik başarılarına olan etkilerinin nasıl algılandığını da belirlemeyi hedeflemiştir. Katılımcılar bir Midwestern ajansından seçilen akıl sağlığı profesyonellerinin ilk ve orta öğretim okullarında konsültasyonda bulunma imkânı bulduğu okul danışmanları ve öğretmenlerdir. Her meslek grubundan 4'er

kişi olmakla birlikte toplamda 12 katılımcı bulunmaktadır. Bu çalışmada, okullarda psikolojik danışma için Amerikan Okul Danışmanı Derneği erevesi kullanılmıştır. Araştırmanın 4 kategorisi; konsültasyonun anlamı, konsültasyon süreci, personel ve ğrenci için konsültasyonun etkililiği ve konsültasyon engelleridir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler kendileriyle yaralı olabilecek tüm bilgilerin paylaşılmadığını düşünmüşlerdir. Bu bilgilerin paylaşılması durumunda psikolojik danışmanların konsültasyon konusunda daha başarılı olacaklarını söylemişlerdir. Danışmanlardan ğrencilere yardımcı olmaları için daha çok şey beklediklerini belirtmişlerdir. Danışmanlar; zaman ve gizlilik ile ilgili engellerle, yapısal eksiklikle ve bir danışma modelinin kullanılmasına dair bilgi eksikliği olsa bile bu profesyonellerle, öğrencilere yardımcı olabilecek herhangi bir şekilde birlikte çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde konsültasyon hizmetleriyle doğrudan ilişkili araştırmaların sayısının oldukça fazla olduğu grlmektedir. Yurt dışında konsültasyon konusuna Türkiye'deki çalışmalara nazaran daha çok ağırlık verildiği görülmüştür. Ayrıca konsültasyon modelleri ve bu modellerin uygulamasına yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Konsültasyonun ve uygulanan çeşitli modellerin etkililiğini ölçen çalışmalara da rastlanmıştır. Betimsel çalışmaların yanı sıra deneysel çalışmalara da yer verildiği görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma araştırma modellerinden yakınsayıcı paralel desen kullanılmıştır. Bu modelin amacı eş zamanlı olarak hem nitel hem de nicel verileri toplamak, bu verileri birleştirmek ve araştırma problemini anlamak için çıkan sonuçları kullanmaktır. Yakınsayıcı paralel model; araştırmacının, nitel ve nicel kısımları araştırma sürecinde eş zamanlı olarak uygulamasıyla meydana gelmektedir. Bu modelde hem nitel hem de nicel yöntemlerin öncelik sırası aynıdır, verilerin çözümlenmesi esnasında ise bu aşamalar birbirinden ayrı tutulur. Araştırma sonuçlarına ilişkin genel yorumlama yapılırken sonuçlar birleştirilir (Creswell & Plano Clark, 2007, s. 136).

Bu araştırmada liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerine yönelik hazırlanmış anket ile nicel veriler elde edilmiştir. Okul psikolojik danışmanlarına yönelik hazırlanmış görüşme formu ile nitel verilere ulaşılmıştır. Araştırmadaki nitel veriler içerik analizi yöntemi ile, nicel veriler ise nonparametrik testlerden chi kare testi ile çözümlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma; Bursa ili Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım merkez ilçelerinde 2018-2019 eğitim öğretim döneminde liselerde görevli olan okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemlerinden

“kolaylıkla bulunabileni örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2013, s. 123). Çalışma grubu, Bursa ilinde çeşitli liselerde görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılan 30 okul psikolojik danışmanı ve 422 sınıf rehber öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubunda bulunan sınıf rehber öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	265	62,8
	Erkek	157	37,2
Branş	Temel Bilimler	169	40
	Sosyal Bilimler	136	32,2
	Meslek Dersleri	55	13
	Yabancı Dil	56	13,3
	Sanat-spor	6	1,4
Eğitim Durumu	Lisans	382	90,5
	Yüksek lisans	32	7,6
	Doktora	8	1,9
Kıdem	1-5 yıl	23	5,5
	6-10 yıl	40	9,5
	11-15 yıl	48	11,4
	16-20 yıl	116	27,5
	21 yıl ve üzeri	195	46,2
Okul Türü	Anadolu L.	153	36,3
	Meslek L.	161	38,2
	İmam-hatip L.	108	25,6

Sınıf rehber öğretmenlerinin % 62,8’i kadın, % 37,2’si erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin branş dağılımları; % 40’ı temel bilimler, % 32,2’si sosyal bilimler,% 13,3’ü yabancı dil, % 13’ü meslek dersleri ve % 1,4’ü sanat-spor alanı şeklindedir. Burada temel bilimler; matematik, fizik, kimya, biyoloji derslerini, sosyal bilimler; coğrafya, tarih, edebiyat, felsefe, din kültürü derslerini, yabancı dil; ingilizce ve almanca derslerini, sanat-spor; beden eğitimi, resim ve müzik derslerini, meslek dersleri; meslek lisesinde ve imam-hatip lisesinde görülen mesleki dersleri kapsamaktadır. Öğretmenlerin % 90,5’i lisans, %

7,6'sı yüksek lisans, % 1,9'u doktora mezunudur. % 46,2'sinin 21 yıldan fazla, % 27,5'inin 16-20 yıl arası, % 11,4'ünün 11-15 yıl arası, % 9,5'inin 6-10 yıl arası, % 5,5'inin 1-5 yıl arası çalışma süresi vardır. Öğretmenlerin % 38,2'si Meslek lisesinde, % 36,3'ü Anadolu lisesinde, % 25,6'sı İmam hatip lisesinde çalışmaktadır.

Okul psikolojik danışmanlarına ait demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	16	53,3
	Erkek	14	46,7
Mezun Olunan Program	PDR	25	83,3
	Psikoloji	5	16,7
Eğitim Durumu	Lisans	27	90
	Yüksek lisans	3	10
	Doktora	0	0
Kıdem	1-5 yıl	1	3,3
	6-10 yıl	4	13,3
	11-15 yıl	9	30
	16-20 yıl	10	33,3
	21 yıl ve üzeri	6	20
Çalışılan Okul Türü	Anadolu L.	13	43,3
	Meslek L.	10	33,3
	İmam-hatip L.	7	23,4

Okul psikolojik danışmanlarının % 53,3'ü kadın, % 46,7'si erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin branş dağılımları; % 83,3'ü psikolojik danışma ve rehberlik, % 16,7'si psikoloji bölümü mezunudur. Okul psikolojik danışmanlarının % 90'ı lisans, % 10'u yüksek lisans mezunudur. Doktora mezunu okul psikolojik danışmanı yoktur. Danışmanların % 33,3'ünün 16-20 yıl arası, % 30'unun 11-15 yıl arası, % 20'sinin 21 yıldan fazla, % 13,3'ü nün 6-10 yıl arası, % 3,3'ünün 1-5 yıl arası çalışma süresi vardır. % 43,3'ü Anadolu lisesinde, % 33,3'ü Meslek lisesinde, % 23,4'ü İmam hatip lisesinde çalışmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel kısmı için; sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi” (EK-2) kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmı için ise; yine araştırmacı tarafından hazırlanan okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları konsültasyon çalışmalarını belirlemeye yönelik “Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu” (EK-3) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geliştirilmesine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi

Öncelikle çalışmada kullanılan anketin uygulama, yanıtlama ve madde türünün nasıl olacağına karar verilmiştir. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

Soruların hazırlanması için konuyla ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili çalışmalardan ve alan yazından yola çıkılarak ön bilgi toplama formu taslağı oluşturulmuştur. Tez danışmanının görüşleri de alınarak ön bilgi toplama formu taslağı üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ardından 3 okul psikolojik danışmanına uzman görüşü almak üzere iletilmiştir. Son düzenlemelerin ardından “Ön Bilgi Toplama Formu” (EK-4) oluşturulmuş ve 23 sınıf rehber öğretmenine uygulanmıştır. Uygulamanın ardından elde edilen verilerden ve alan yazında yer alan araştırmalardan (Aslan, 2017; Karakuş, 2008) yola çıkılarak anket taslağı oluşturulmuştur. Tez danışmanı ile birlikte yapılan düzenlemelerin ardından 2 öğretim üyesi ve 2 okul psikolojik danışmanına uzman görüşü almak üzere iletilmiştir. Görüşlerin sonucunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ankette yer alan soruların yeterince anlaşılıp anlaşılmadığını ve uygulamanın nasıl olacağını belirlemek amacıyla 10 sınıf rehber öğretmeni üzerinde deneme uygulaması yapılmıştır. Alınan geri bildirimlerle ankete son şekli verilmiştir.

Anketin güvenilirliğini sağlamak için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. 35 sınıf rehber öğretmenine 3 hafta arayla anketin uygulaması yapılmıştır. Anketin güvenilirliğini

belirlemek için iki uygulama arasındaki korelasyona bakılmıştır. Analiz sonucunda anketin test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Güvenirlik için veri toplama araçlarının güvenilirlik katsayısının asgari sınırının 0.70 olması yeterli bir değer olarak görüldüğü (Erkuş, 2013, s. 155) için anketin güvenilirliğinin yeterli olduğu kabul edilmiştir. Geliştirilen anket, bilgilendirme yazısı ile başlamaktadır. Bu kısımdan sonra kişisel bilgilerin yer aldığı 5 sorudan oluşan bölüm yer almaktadır. Son bölümde ise, 23 sorudan oluşan anket soruları yer almaktadır. Cevaplandırmada üçlü likert kullanılmıştır.

3.3.2. Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu

Çalışmada kullanılan görüşme formu için ilk olarak konuyla ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Ulaşılan çalışmalarda kullanılan görüşme formlarından (Aslan, 2017; Karakuş, 2008) ve alan yazından yola çıkarak görüşme formu taslağı oluşturulmuştur. Tez danışmanının görüşleri de alınarak taslak üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ardından 3 okul psikolojik danışmanına uzman görüşü almak üzere iletilmiştir. Son düzenlemelerin ardından görüşme formu için 4 okul psikolojik danışmanına deneme uygulaması yapılmıştır. Deneme uygulamasının ardından tez danışmanı ile görüşülerek görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme formu bilgilendirme yazısı ile başlamaktadır. Bu kısmın ardından kişisel bilgilerin yer aldığı 5 sorudan oluşan bölüm yer almaktadır. Son bölümde ise; 7 adet yarı yapılandırılmış açık uçlu soru yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları hazır hale getirilip 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde araştırmaya dahil edilecek okullar belirlendikten sonra Bursa ili Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır (EK-1). Daha sonra araştırma kapsamında alınan çeşitli liselerde görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerine gerekli açıklamalar yapılmış ve veri toplama araçları uygulanmıştır. Okul psikolojik danışmanları ile yapılan yarı

yapılandırılmış görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler 2018-2019 eğitim-öğretim yılının eylül-ekim-kasım aylarında gerçekleştirilmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerine anket formlarının uygulanması 2018-2019 eğitim-öğretim yılının eylül-ekim-kasım aylarında gerçekleştirilmiştir. Anketlerin uygulanmasında okul psikolojik danışmanlarından yardım alınmıştır. Veri toplama araçları uygulanırken öğretmenlerin ders saatleri dikkate alınmıştır. Katılımda gönüllülük esas tutulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada kullanılan yakınsayıcı paralel modelde nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilip daha sonra bir arada değerlendirilirler (Creswell & Plano Clark, 2007, s.136). Araştırmanın nicel kısmını oluşturan sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerinin cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla oluşturulan anketten elde edilen veriler SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Sciences) programına aktararak çözümlenmiştir. Eksik ya da yanlış doldurulan anketler araştırmadan çıkartılmıştır. Cinsiyet, branş, eğitim durumu, kıdem ve okul türü değişkenlerine göre sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerine yönelik görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için chi kare testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi için $p < 0,05$ değeri kabul edilmiştir.

Araştırmanın nitel kısmını oluşturan okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemek amacıyla oluşturulan görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu analiz yönteminin temel amacı elde edilen verileri açıklamaya yardımcı olacak bağlantı ve kavramlara ulaşmaktır. Analiz birbirini tekrar eden veya birbirine benzeyen temalar ve kodlar elde edilerek gerçekleştirilir.

Görüşme formları ilk olarak yazıya aktarılmıştır. Daha sonra araştırmacı tarafından kodlama işlemi yapılmıştır. Kodlamalar arasındaki güvenilirliği hesaplamak için 2 okul psikolojik danışmanı ve tez danışmanına da aynı işlemin yapılması adına formlar gönderilmiştir. Gelen dönütler üzerine yapılan kodlamalar arasındaki güvenilirlik belirlenmiştir. Bunun için Miles ve Huberman'ın şu formülü kullanılmıştır: $P \text{ (Uzlaşma Yüzdesi \%)} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{[Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}]} \times 100$ (Miles & Huberman'dan aktaran Aslan, 2017, s. 60). Bu formül baz alınarak yapılan kodlamaların

güvenirliği % 80 olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda oluşan kodların belirtilme sıklığı verilerek tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmanın hem nitel hem de nicel kısmında veri toplama aşamasında kullanılan formlardaki demografik özelliklerden elde edilen veriler için betimsel istatistiklerden frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümünde sınıf rehber öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen nicel bulgulara ve okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okul Psikolojik Danışmanı Tarafından Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşleri

Liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemeye yönelik 422 sınıf rehber öğretmenine anket uygulanmıştır. Uygulanan anketin test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Bu başlık altında anketten elde edilen bulgular ele alınmıştır. Bulgularda sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan konsültasyon çalışmalarının çeşitli değişkenlere göre analiz sonuçları verilmiştir.

4.1.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konularına Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarının konularına ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur.

Tablo 3

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konularına Göre İncelenmesine Dair Frekans ve Yüzde Analizi Sonuçları

SORULAR		Frekans (f)	Yüzde (%)	
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	165	39,1
		+/-	209	49,5
		-	48	11,4
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	201	47,6
		+/-	115	27,3
		-	106	25,1
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	192	45,5
		+/-	147	34,8
		-	83	19,7
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	168	39,8
		+/-	170	40,3
		-	84	19,9
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	165	39,1
		+/-	177	41,9
		-	80	19
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	164	38,9
		+/-	178	42,2
		-	80	19
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	196	46,4
		+/-	173	41
		-	53	12,6
8	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	239	56,6
		+/-	130	30,8
		-	53	12,6
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	204	48,3
		+/-	144	34,1
		-	74	17,5
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	203	48,1
		+/-	158	34,7
		-	61	14,5
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	205	48,6
		+/-	156	37
		-	61	14,5
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	176	41,7
		+/-	174	41,2
		-	72	17,1
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	192	45,5
		+/-	146	34,6
		-	84	19,9
14	Sınıflardaki risk altında olan öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	192	45,5
		+/-	151	35,8
		-	79	18,7
15	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	206	48,8
		+/-	120	28,4
		-	96	22,7

		Frekans (f)	Yüzde (%)
16	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma	+ 248 +/- 106 - 68	58,8 25,1 16,1
17	Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma	+ 209 +/- 127 - 86	49,5 30,1 20,4
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+ 238 +/- 122 - 62	56,4 28,9 14,7
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+ 210 +/- 158 - 54	49,8 37,4 12,8
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+ 225 +/- 148 - 49	53,3 35,1 11,6
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabileceklerle ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+ 213 +/- 148 - 61	50,5 35,1 14,5
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+ 219 +/- 146 - 57	51,9 34,6 13,5
23	Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama	+ 240 +/- 128 - 54	56,9 30,3 12,8

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -: Katılmıyorum

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına göre; sınıf rehber öğretmenlerine göre konsültasyon çalışması yapılan konular; on altıncı madde olan “okul psikolojik danışmanlarının BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmalarında yardımcı olma” (% 58,8), yirmi üçüncü madde olan “sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama” (% 56,9), sekizinci madde olan “sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma” (% 56,6), on sekizinci madde olan “sınıf rehberlik öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı ilişki kurma” (% 56,4), yirminci madde olan “davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 53,3), yirmi ikinci madde olan “ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmeyi sağlayacak çalışmalar yapma” (% 51,9), yirmi birinci madde olan “öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek için yapılabileceklerle ilişkin bilgilendirme” (%50,5) olarak bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin; birinci madde olan “rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme” (% 49,5), altıncı madde olan “öğrencilerin

öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 42,2), beşinci madde olan “öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 41,9), dördüncü madde olan “öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 40,3) konularında okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına kısmen katıldıkları bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına daha az katıldıkları konsültasyon konuları ise; ikinci madde olan “yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 25,1), on üçüncü madde olan “öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 19,9) ve üçüncü madde olan “sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” (% 19,7) olarak bulunmuştur.

4.1.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin chi kare sonuçları Tablo 4’te belirtilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur.

Tablo 4

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları

SORULAR		KADIN		ERKEK		χ^2	P.
		f	%	f	%		
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	110	66,7	55	33,3	3,536
		+/-	122	58,4	87	41,6	
		-	33	68,8	15	31,3	
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	125	62,2	76	37,8	,163
		+/-	74	64,3	41	35,7	
		-	66	62,3	40	37,7	
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	124	64,6	68	35,4	2,405
		+/-	95	64,6	52	35,4	
		-	46	55,4	37	44,6	
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	101	60,1	67	39,9	2,223
		+/-	114	67,1	56	32,9	
		-	50	59,5	34	40,5	
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	100	60,6	65	39,4	1,434
		+/-	117	66,1	60	33,9	
		-	48	60	32	40	
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	103	62,8	61	37,2	,810
		+/-	115	64,6	63	35,4	
		-	47	58,8	33	41,3	
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	121	61,7	75	38,3	,986
		+/-	113	65,3	60	34,7	
		-	31	58,5	22	41,5	
8	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	154	64,4	85	35,6	3,646
		+/-	84	64,6	46	35,4	
		-	27	50,9	26	49,1	
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	132	64,7	72	35,3	1,020
		+/-	90	62,5	54	37,5	
		-	43	58,1	31	41,9	
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	135	66,5	68	33,5	7,224
		+/-	98	62	60	38	
		-	32	52,5	29	47,5	
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	132	64,4	73	35,6	5,716
		+/-	102	65,4	54	34,6	
		-	31	50,8	30	49,2	
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	117	66,5	59	33,5	2,202
		+/-	107	61,5	67	38,5	
		-	41	56,9	31	43,1	
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	124	64,6	68	35,4	2,110
		+/-	85	58,2	61	41,8	
		-	56	66,7	28	33,3	
14	Sınıflardaki risk altında olan öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	124	64,6	68	35,4	2,205
		+/-	88	58,3	63	41,7	
		-	53	67,1	26	32,9	
15	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	125	60,7	81	39,3	2,604
		+/-	73	60,8	47	39,2	
		-	67	69,8	29	30,2	

		KADIN		ERKEK		χ^2	P.	
		f	%	f	%			
16	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine çalışmalarında yardımcı olma	+	152	61,3	96	38,7	1,417	,492
		+/-	66	62,3	40	37,7		
		-	47	69,1	21	30,9		
17	Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma	+	133	63,6	76	36,4	,368	,832
		+/-	77	60,6	50	39,4		
		-	55	64	31	36		
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+	154	64,7	84	35,3	1,453	,484
		+/-	76	62,3	46	37,7		
		-	35	56,5	27	43,5		
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	142	67,6	68	32,4	4,424	,055
		+/-	98	62	60	38		
		-	25	46,3	29	53,7		
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. sorunların çözümüyle ilgili sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	152	67,6	73	32,4	4,815	,090
		+/-	86	58,1	62	41,9		
		-	27	55,1	22	44,9		
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabilecekler için sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	135	63,4	78	36,6	3,562	,168
		+/-	98	66,2	50	33,8		
		-	32	52,5	29	47,5		
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+	131	59,8	88	40,2	5,034	,081
		+/-	102	69,9	44	30,1		
		-	32	56,1	25	43,9		
23	Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama.	+	144	60	96	40	4,570	,102
		+/-	90	70,3	38	29,7		
		-	31	57,4	23	42,6		

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -:Katılmıyorum

Tablo 4'teki analiz sonuçlarına göre; yapılan konsültasyon çalışmalarında sınıf rehber öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.1.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin chi kare testi sonuçları Tablo 5'te belirtilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur.

Tablo 5

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları

	SORULAR	LİSANS			YÜKSEK LİSANS		DOKTORA		χ^2	P.
			f	%		f	%	f		
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	151	91,5	9	5,5	5	3	4,577	,334
		+/-	186	89	20	9,6	3	1,4		
		-	45	93,8	3	6,3	0	0		
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	188	93,5	10	5	3	1,5	4,398	,355
		+/-	100	87	12	10,4	3	2,6		
		-	94	88,7	10	9,4	2	1,9		
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	177	92,2	12	6,3	3	1,6	1,190	,880
		+/-	131	89,1	13	8,8	3	2		
		-	74	89,2	7	8,4	2	2,4		
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	153	91,1	13	7,7	2	1,2	1,898	,755
		+/-	155	91,2	12	7,1	3	1,8		
		-	74	88,1	7	8,3	3	3,6		
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	151	91,5	13	7,9	1	0,6	6,960	,138
		+/-	163	92,1	11	6,2	3	1,7		
		-	68	85	8	10	4	5		
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	149	90,9	10	5,6	2	1,1	6,041	,196
		+/-	166	93,3	10	5,6	2	1,1		
		-	67	83,8	10	12,5	3	3,8		
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	181	92,3	12	6,1	3	1,5	4,314	,365
		+/-	157	90,8	13	7,5	3	1,7		
		-	44	83	7	13,2	2	3,8		
8	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	217	90,8	19	7,9	3	1,3	5,808	,214
		+/-	121	93,1	6	4,6	3	2,3		
		-	44	83	7	13,2	2	3,8		
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	182	89,2	17	8,3	5	2,5	3,221	,522
		+/-	135	93,8	8	5,6	1	0,7		
		-	65	87,8	7	9,5	2	2,7		
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	181	89,2	16	7,9	6	3	4,853	,303
		+/-	147	93	9	5,7	2	1,3		
		-	54	88,5	7	11,5	0	0		
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	185	90,2	15	7,3	5	2,4	2,317	,678
		+/-	144	92,3	10	6,4	2	1,3		
		-	53	86,9	7	11,5	1	1,6		
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	158	89,8	13	7,4	5	2,8	4,810	,307
		+/-	162	93,1	10	5,7	2	1,1		
		-	62	86,1	9	12,5	1	1,4		
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	176	91,7	13	6,8	3	1,6	3,194	,526
		+/-	134	91,8	10	6,8	2	1,4		
		-	72	85,7	9	10,7	3	3,6		

		LİSANS			YÜKSEK LİSANS		DOKTORA			
		f	%	f	%	f	%	χ^2	P.	
14	Sınıflardaki risk altında olan öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	175	91,1	13	6,8	4	2,1	3,669	,453
		+/-	136	90,1	14	9,3	1	0,7		
		-	71	89,9	5	6,3	3	3,8		
15	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	184	89,3	17	8,3	5	2,4	1,451	,835
		+/-	110	91,7	9	7,5	1	0,8		
		-	88	91,7	6	6,3	2	2,1		
16	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma	+	222	89,5	19	7,7	7	2,8	4,614	,329
		+/-	100	94,3	6	5,7	0	0		
		-	60	88,2	7	10,3	1	1,5		
17	Destek eğitim odasında gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma	+	191	91,4	15	7,2	3	1,4	,946	,918
		+/-	115	90,6	9	7,1	3	2,4		
		-	76	88,4	8	9,3	2	2,3		
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+	222	93,3	12	5	4	1,7	25,829	,012
		+/-	107	87,7	13	10,7	2	1,6		
		-	53	85,5	7	11,3	2	3,2		
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	195	92,9	14	6,7	1	0,5	6,094	,192
		+/-	138	87,3	15	9,5	5	3,2		
		-	49	90,7	3	5,6	2	3,7		
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	211	93,8	13	5,8	1	0,4	14,350	,006
		+/-	124	83,8	18	12,2	6	4,1		
		-	47	95,9	1	2	1	2		
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabileceklerle ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	192	90,1	17	8	4	1,9	1,867	,760
		+/-	133	89,9	11	7,4	4	2,7		
		-	57	93,4	4	6,6	0	0		
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+	205	93,6	10	4,6	4	1,8	8,166	,086
		+/-	125	85,6	17	11,6	4	2,7		
		-	52	91,2	5	8,8	0	0		
23	Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama	+	222	92,5	15	6,3	3	1,3	6,390	,172
		+/-	110	85,9	13	10,2	5	3,9		
		-	50	92,6	4	7,4	0	0		

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -:Katılmıyorum

Tablo 5'teki analiz sonuçlarına göre; sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde on sekizinci ve yirminci maddelerde eğitim durumlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$).

On sekizinci madde olan “sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma” maddesine doktora (%1,7) ve yüksek lisans (%5) mezunlarına göre lisans mezunlarının (%93,3) daha çok katıldığı bulunmuştur. Yirminci madde olan “davranış

bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” maddesine doktora (%0,4) ve yüksek lisans (%5,8) mezunlarına göre lisans mezunlarının (%93,8) daha çok katıldığı bulunmuştur.

4.1.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin chi kare testi sonuçları Tablo 6’da belirtilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur.

Tablo 6

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları

SORULAR		1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri		χ^2	P.	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	11	6,7	15	9,1	19	11,5	45	27,3	75	45,5	6,392	,603
		+/-	11	5,3	23	11	24	11,5	60	28,7	91	43,5		
		-	1	2,1	2	4,2	5	10,4	11	22,9	29	60,4		
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	12	6	19	9,5	23	11,4	61	30,3	86	42,8	9,924	,270
		+/-	6	5,2	11	9,6	13	11,3	20	17,4	65	56,5		
		-	5	4,7	10	9,4	12	11,3	35	33	44	41,5		
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	12	6,3	16	8,3	18	12,2	32	21,8	77	52,4	8,603	,377
		+/-	7	4,8	13	8,8	18	12,2	32	21,8	77	52,4		
		-	4	4,8	11	13,3	12	14,5	24	28,9	32	38,6		
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklerde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	6	3,6	14	8,3	23	13,7	50	29,8	75	44,6	6,187	,626
		+/-	12	7,1	19	11,2	15	8,8	41	24,1	83	48,8		
		-	5	6	7	8,3	10	11,9	25	29,8	37	44		
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	5	3	16	9,7	20	12,1	60	36,4	64	38,8	8,156	,320
		+/-	14	7,9	17	9,6	18	10,2	33	18,6	95	53,7		
		-	4	5	7	8,8	10	12,5	23	28,8	36	45		

		1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	χ^2	P.	
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	9	5,5	18	11	19	11,6	49	29,9	69	42,1	4,169	,842
		+/-	11	6,2	14	7,9	18	10,1	45	25,3	90	50,6		
		-	3	3,8	8	10	11	13,8	22	27,5	36	45		
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	13	6,6	24	12,2	24	12,2	57	29,1	78	39,8	10,687	,220
		+/-	9	5,2	10	5,8	19	11	43	24,9	92	53,2		
		-	1	1,9	6	11,3	5	9,4	16	30,2	25	47,2		
8	Öğrencilere uygulanabilecek test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	12	5	22	9,2	29	12,1	68	28,5	108	45,2	2,955	,937
		+/-	9	6,9	13	10	15	11,5	35	26,9	58	44,6		
		-	2	3,8	5	9,4	4	7,5	13	24,5	29	54,7		
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	11	5,4	22	10,8	22	10,8	61	29,9	88	43,1	3,314	,913
		+/-	9	6,3	13	9	17	11,8	36	25	69	47,9		
		-	3	4,1	5	6,8	9	12,2	19	25,7	38	51,4		
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	9	4,4	16	7,9	19	9,4	65	32	94	46,3	7,882	,445
		+/-	11	7	18	11,4	23	14,6	36	22,8	70	44,3		
		-	3	4,9	6	9,8	6	9,8	15	24,6	31	50,8		
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	13	6,3	17	8,3	22	10,7	62	30,2	91	44,4	6,811	,557
		+/-	9	5,8	16	10,3	18	11,5	43	27,6	70	44,9		
		-	1	1,6	7	11,5	8	13,1	11	18	34	55,7		
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	10	5,7	21	11,9	17	9,7	49	27,8	79	44,9	8,520	,384
		+/-	11	6,3	14	8	24	13,8	51	29,3	74	42,5		
		-	2	2,8	5	6,9	7	9,7	16	22,2	42	58,3		
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	13	6,8	22	11,5	20	10,4	59	30,7	78	40,6	8,734	,365
		+/-	5	3,4	13	8,9	20	13,7	36	24,7	72	49,3		
		-	5	6	5	6	8	9,5	21	25	45	53,6		
14	Sınıflardaki risk altında olan öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	9	4,7	21	10,9	23	12	62	32,3	77	40,1	9,556	,298
		+/-	11	7,3	12	7,9	18	11,9	32	21,2	78	51,7		
		-	3	3,8	7	8,9	7	8,9	22	27,8	40	50,6		

		1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri				
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	χ^2	P.	
15	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda yardımcı olma	+	11	5,3	15	7,3	23	11,2	58	28,2	99	48,1	5,656	,686
		+/-	9	7,5	13	10,8	16	13,3	32	26,7	50	41,7		
		-	3	3,1	12	12,5	9	9,4	26	27,1	46	47,9		
16	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma	+	15	6	23	9,3	29	11,7	63	25,4	118	47,6	5,730	,677
		+/-	6	5,7	11	10,4	15	14,2	30	28,3	44	41,5		
		-	2	2,9	6	8,8	4	5,9	23	33,8	33	48,5		
17	Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma	+	9	4,3	15	7,2	19	9,1	58	27,8	108	51,7	16,045	,060
		+/-	10	7,9	19	15	21	16,5	31	24,4	46	36,2		
		-	4	4,7	6	7	8	9,3	27	31,4	41	47,7		
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+	17	7,1	21	8,8	20	8,4	64	26,9	116	48,7	15,082	,058
		+/-	4	3,3	16	13,1	21	17,2	29	23,8	52	42,6		
		-	2	3,2	3	4,8	7	11,3	23	37,1	2	43,5		
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	11	5,2	22	10,5	18	8,6	60	28,6	99	47,1	9,135	,331
		+/-	11	7	13	8,2	20	12,7	38	24,1	76	48,1		
		-	1	1,9	5	9,3	10	18,5	18	33,3	20	37		
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda yardımcı olma	+	12	5,3	27	12	19	8,4	61	27,1	106	47,1	9,054	,338
		+/-	10	6,8	10	6,8	22	14,9	39	26,4	67	45,3		
		-	1	2	3	6,1	7	14,3	16	32,7	22	44,9		
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabileceklerle ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	11	5,2	23	10,8	21	9,9	60	28,2	98	46	3,584	,893
		+/-	9	6,1	12	8,1	19	12,8	36	24,3	72	48,6		
		-	3	4,9	5	8,2	8	13,1	20	32,8	25	41		
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+	10	4,6	15	6,8	20	9,1	61	27,9	113	51,6	14,762	,064
		+/-	1	7,5	21	14,4	17	11,6	38	26	59	40,4		
		-	2	3,5	4	7	11	19,3	17	29,8	23	40,4		
23	Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama	+	14	5,8	16	6,7	23	9,6	73	30,4	114	47,5	12,016	,051
		+/-	7	5,5	20	15,6	13	10,2	27	21,1	61	47,7		
		-	2	3,7	4	7,4	12	22,2	16	29,6	20	37		

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -: Katılmıyorum

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre; sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde kıdemlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.1.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin branşlarına göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 7'de belirtilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur. Tabloda temel bilimler; matematik, fizik, kimya, biyoloji derslerini, sosyal bilimler; coğrafya, tarih, edebiyat, felsefe, din kültürü derslerini, yabancı dil; ingilizce ve almanca derslerini, sanat-spor; beden eğitimi, müzik derslerini, meslek dersleri; meslek lisesinde ve imam hatip lisesinde görülen meslek derslerini kapsamaktadır.

Tablo 7

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarını İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları

SORULAR		Temel bilimler		Sosyal bilimler		Meslek dersleri		Yabancı dil		Sanat- spor		χ^2	P.	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	71	43	53	32,1	20	12,1	19	11,5	2	1,2	4,806	,778
		+/-	78	37,3	68	32,5	31	14,8	28	13,4	4	1,9		
		-	20	41,7	15	31,3	4	8,3	9	18,8	0	0		
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	79	39,3	65	32,3	23	11,4	30	14,9	4	2	12,852	,112
		+/-	43	37,4	37	32,2	27	23,5	7	6,1	1	0,9		
		-	47	44,3	34	32,1	5	4,7	19	17,9	1	0,9		
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	78	40,6	58	30,2	25	13	29	15,1	2	1	12,892	,116
		+/-	62	42,2	45	30,6	25	17	12	8,2	3	2		
		-	29	34,9	33	39,8	5	6	15	18,1	1	1,2		
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	62	36,9	51	30,4	32	19	21	12,5	2	1,2	15,174	,056
		+/-	71	41,8	55	32,4	21	12,4	20	11,8	3	1,8		
		-	36	42,9	30	35,7	2	2,4	15	17,9	1	1,2		
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	66	40	51	30,9	26	15,8	17	10,3	5	3	13,379	,099
		+/-	71	40,1	56	31,6	25	14,1	25	14,1	0	0		
		-	32	40	29	36,3	4	5	14	17,5	1	1,3		
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	64	39	53	32,3	26	15,9	17	10,4	4	2,4	12,501	,130
		+/-	74	41,6	56	31,5	25	14	2	12,4	1	0,6		
		-	31	38,8	27	33,8	4	5	17	21,3	1	1,3		
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda yardımcı olma	+	72	36,7	68	34,7	33	16,8	20	10,2	3	1,5	13,477	,096
		+/-	72	41,6	49	28,3	18	10,4	32	18,5	2	1,2		
		-	25	47,2	19	35,8	4	7,5	4	7,5	1	1,9		

		Temel bilimler		Sosyal bilimler		Meslek dersleri		Yabancı dil		Sanat- spor		χ^2	P.	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
8	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	94	39,3	79	33,1	33	13,8	31	13	2	0,8	6,143	,631
		+/-	55	42,3	36	27,7	19	14,6	17	13,1	3	2,3		
		-	20	37,7	21	39,6	3	5,7	8	15,1	1	1,9		
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	81	39,7	65	31,9	30	14,7	27	13,2	1	0,5	6,043	,642
		+/-	56	38,9	51	35,4	16	11,1	17	11,8	4	2,8		
		-	32	43,2	20	27	9	12,2	12	16,2	1	1,4		
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	83	40,9	69	34	25	12,3	26	12,8	0	0	8,446	,391
		+/-	61	38,6	48	30,4	24	15,2	20	12,7	5	3,2		
		-	25	41	19	31,1	6	9,8	10	16,4	1	1,6		
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	80	39	63	30,7	28	13,7	31	15,1	3	1,5	7,447	,489
		+/-	64	41	55	35,3	22	14,1	13	8,3	2	1,3		
		-	25	41	18	29,5	5	8,2	12	19,7	1	1,6		
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında yardımcı olma	+	69	39,2	56	31,8	21	11,9	28	15,9	2	1,1	5,408	,713
		+/-	76	43,7	52	29,9	25	14,4	18	10,3	3	1,7		
		-	24	33,3	28	38,9	9	12,5	10	13,9	1	1,4		
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	80	41,7	58	30,2	23	12	27	14,1	4	2,1	5,431	,711
		+/-	59	40,4	48	32,9	23	15,8	15	10,3	1	0,7		
		-	30	35,7	30	35,7	9	10,7	14	16,7	1	1,2		
14	Risk altındaki öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmalarında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	86	44,8	56	29,2	22	11,5	25	13	3	1,6	6,645	,575
		+/-	55	36,4	50	33,1	24	15,9	19	12,6	3	2		
		-	28	35,4	30	38	9	11,4	12	15,2	0	0		
15	BEP hazırlanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	92	44,7	62	30,1	25	12,1	24	11,7	3	1,5	8,958	,346
		+/-	40	33,3	46	38,3	14	11,7	17	14,2	3	2,5		
		-	37	38,5	28	29,2	16	16,7	15	15,6	0	0		

			Temel bilimler		Sosyal bilimler		Meslek dersleri		Yabancı dil		Sanat-spor		χ^2	P.
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
16	BEP geliştirme birimine yardımcı olma	+	105	42,3	78	31,5	28	11,3	32	12,9	5	2	4,701	,789
		+/-	38	35,8	35	33	18	17	14	13,2	1	0,9		
		-	26	38,2	23	33,8	9	13,2	10	14,7	0	0		
17	Destek eğitim odasında gerekli rehberlik çalışmaları için öğretmenlere yardımcı olma	+	88	42,1	59	28,2	29	13,9	31	14,8	2	1	6,885	,549
		+/-	45	35,4	49	38,6	18	14,2	13	10,2	2	1,6		
		-	36	41,9	28	32,6	8	9,3	12	14	2	2,3		
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+	103	43,3	66	27,7	34	14,3	32	13,4	3	1,3	9,748	,283
		+/-	41	33,6	46	37,7	17	13,9	17	13,9	1	0,8		
		-	25	40,3	24	38,7	4	6,5	7	11,3	2	3,2		
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	94	44,8	59	28,1	28	13,3	28	13,3	1	0,5	9,346	,314
		+/-	54	34,2	60	38	19	12	22	13,9	3	1,9		
		-	21	38,9	17	31,5	8	14,8	6	11,1	2	3,7		
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. sorunların çözümünde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	102	45,3	58	25,8	29	12,9	33	14,7	3	1,3	15,209	,055
		+/-	45	30,4	59	39,9	22	14,9	19	12,8	3	2		
		-	22	44,9	19	38,8	4	8,2	4	8,2	0	0		
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek için yapılabileceklerle ilişkin sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	95	44,6	61	28,6	29	13,6	26	12,2	2	0,9	14,713	,065
		+/-	46	31,1	53	35,8	24	16,2	23	15,5	2	1,4		
		-	28	45,9	22	36,1	2	3,3	7	11,5	2	3,3		
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+	94	42,9	65	29,7	27	12,3	31	14,2	2	0,9	10,059	,261
		+/-	50	34,2	52	35,6	25	17,1	17	11,6	2	1,4		
		-	25	43,9	19	33,3	3	5,3	8	14	2	3,5		
23	Sınıf rehber öğretmenleri için ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama	+	103	42,9	70	29,2	29	12,1	34	14,2	4	1,7	16,876	,054
		+/-	40	31,3	47	36,7	23	18	18	14,1	0	0		
		-	26	48,1	19	35,2	3	5,6	4	7,4	2	3,7		

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -: Katılmıyorum

Tablo 7’deki analiz sonuçlarına göre; sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde branşlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.1.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin çalıştıkları okul türüne göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 8’de belirtilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzdeleri ile sunulmuştur.

Tablo 8

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesine Dair Chi Kare Analizi Sonuçları

SORULAR		Anadolu lisesi		Meslek lisesi		İmamhatip lisesi		χ^2	P.	
		f	%	f	%	f	%			
1	Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	58	35,2	62	37,6	45	27,3	7,282	,122
		+/-	75	35,9	88	42,1	46	22		
		-	20	41,7	11	22,9	17	35,4		
2	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	76	37,8	70	34,8	55	27,4	3,311	,507
		+/-	36	31,3	51	44,3	28	24,3		
		-	41	38,7	40	37,7	25	23,6		
3	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	78	40,6	67	34,9	47	24,5	4,250	,373
		+/-	46	31,3	64	43,5	37	25,2		
		-	29	34,9	30	36,1	24	28,9		
4	Öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	56	33,3	65	38,7	47	28	1,368	,850
		+/-	64	37,6	65	38,2	41	24,1		
		-	33	39,3	31	36,9	20	23,8		
5	Öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	61	37	52	31,5	57	31,5	9,114	,058
		+/-	64	36,2	79	44,6	34	19,2		
		-	28	35	30	37,5	22	27,5		
6	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	51	31,1	68	41,5	45	27,4	6,343	,175
		+/-	71	39,9	69	38,8	38	21,3		
		-	31	38,8	24	30	25	31,3		
7	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	61	31,1	79	40,3	56	28,6	4,861	,302
		+/-	72	41,6	63	36,4	38	22		
		-	20	37,7	19	35,8	14	26,4		
8	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma	+	84	35,1	96	40,2	59	24,7	12,486	,014
		+/-	39	30	52	40	39	30		
		-	30	56,6	13	24,5	10	18,9		

		Anadolu lisesi		Meslek lisesi		İmam hatip lisesi				
		f	%	f	%	f	%	χ^2	P.	
9	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	65	31,9	81	39,7	58	28,4	5,159	,271
		+/-	55	38,2	57	39,6	32	22,2		
		-	33	44,6	23	31,1	18	24,3		
10	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	67	33	83	40,9	53	26,1	4,345	,361
		+/-	58	36,7	61	38,6	39	24,7		
		-	28	45,9	17	27,9	16	26,2		
11	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	69	33,7	86	42	50	24,4	11,019	,026
		+/-	57	36,5	63	40,4	36	23,1		
		-	27	44,3	12	19,7	22	36,1		
12	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	66	37,5	70	39,8	40	22,7	3,954	,412
		+/-	58	33,3	70	40,2	46	26,4		
		-	29	40,3	21	29,2	22	30,6		
13	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	72	37,5	72	37,5	48	25	4,318	,365
		+/-	50	34,2	63	43,2	33	22,6		
		-	31	36,9	26	31	27	32,1		
14	Risk altında olan öğrencilerle ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	80	41,7	70	36,5	42	21,9	5,225	,265
		+/-	48	31,8	61	40,4	42	27,8		
		-	25	31,6	30	38	24	30,4		
15	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda yardımcı olma	+	92	44,7	73	35,4	41	19,9	13,792	,008
		+/-	34	28,3	48	40	38	31,7		
		-	27	28,1	40	41,7	29	30,2		
16	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma	+	107	43,1	81	32,7	60	24,2	16,174	,003
		+/-	27	25,5	45	42,5	34	32,1		
		-	19	27,9	35	51,5	14	20,6		
17	Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma	+	89	42,6	83	39,7	37	17,7	15,214	,004
		+/-	40	31,5	45	35,4	42	33,1		
		-	24	27,9	33	38,4	23	33,7		
18	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma	+	94	39,5	95	39,9	49	20,6	7,901	,095
		+/-	39	32	42	34,4	41	33,6		
		-	20	32,3	24	38,7	18	29		
19	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	75	35,7	83	39,5	52	24,8	2,734	,603
		+/-	62	39,2	58	36,7	38	24,1		
		-	16	29,6	20	37	18	33,3		
20	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma	+	90	40	82	36,4	53	23,6	3,454	,485
		+/-	46	31,1	59	39,9	43	29,1		
		-	17	34,7	20	40,8	12	24,5		
21	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabileceklerle ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme	+	79	37,1	76	35,7	58	27,2	4,532	,339
		+/-	49	33,1	66	44,6	33	22,3		
		-	25	41	9	31,1	1	27,9		
22	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapma	+	83	37,9	87	39,7	49	22,4	9,075	,059
		+/-	43	29,5	60	41,1	43	29,5		
		-	27	47,4	14	24,6	16	28,1		
23	Sınıf rehber öğretmenleri için ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama	+	95	39,6	89	37,1	56	23,3	11,562	,021
		+/-	38	29,7	59	46,1	31	24,2		
		-	20	37	13	24,1	21	38,9		

+: Katılıyorum, +/-: Kısmen Katılıyorum, -: Katılmıyorum

Tablo 8'deki analiz sonuçlarına göre; sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde sekizinci, on birinci, on beşinci, on altıncı, on yedinci ve yirmi üçüncü maddelerinde çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Sekizinci madde olan “sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma” maddesine Anadolu lisesi (% 35,1) ve İmam hatip lisesinde (% 24,7) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Meslek lisesinde (% 40,2) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

On birinci madde olan “öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme” maddesine Anadolu lisesi (% 33,7) ve İmam hatip lisesinde (% 24,4) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Meslek lisesinde (% 42) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

On beşinci madde olan “özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma” maddesine Meslek lisesi (% 35,4) ve İmam hatip lisesinde (% 19,9) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde (% 44,7) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

On altıncı olan “özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma” maddesine Meslek lisesi (% 32,7) ve İmam hatip lisesinde (% 24,2) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde (% 43,1) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

On yedinci madde olan “destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma” maddesine Meslek lisesi (% 39,7) ve İmam hatip lisesinde (% 17,7) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde (% 42,6) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Yirmi üçüncü madde olan “sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama” maddesine Meslek lisesi (% 37,1) ve İmam hatip lisesinde (% 23,3) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde (% 39,6) görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

4.2. Okul Psikolojik Danışmanlarıyla Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemeye yönelik 30 okul psikolojik danışmanı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur.

4.2.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyonun Rehberlik Hizmetlerindeki Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon hizmetlerinin yeri ve önemiyle ilgili görüşleri Tablo 9’da yer almaktadır. Elde edilen bulgular belirtilme sıklığı ile sunulmuştur.

Tablo 9

Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Hizmetlerinin Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri

Görüşler	Belirtilme Sıklığı
İş birliği/ekip çalışması sağlayıcı	11
İletişim sağlayıcı	11
Öğrenciyi yakından tanıma ve anlamaya yardımcı	8
Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi	7
Ortak rehberlik anlayışı oluşturma	6
Bilgi alışverişi	5
Rehberliğin temel felsefesi	3
Rehberlik hizmetlerini destekleyici	2
Çözüm yolu bulma	2
Hedeflere ulaşma aracı	2
Rehberlik hizmetlerini tamamlayıcı	1
Özel eğitim faaliyetlerini yürütme	1
Sorunların tespiti	1
Rehberlik faaliyetlerinin değerlendirilmesi	1

Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerindeki yeri ve önemi hakkındaki görüşlerinin; iş birliği sağlayıcı, iletişim sağlayıcı, öğrenciyi yakından tanıma ve anlamaya yardımcı olmak olduğu görülmektedir.

Bunların yanı sıra ortak rehberlik anlayışı oluşturma ve bilgi alışverişi sağlamada da konsültasyon hizmetlerinin kullanıldığı görülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının büyük çoğunluğunu konsültasyon hizmetlerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlardan bazılarının konsültasyon hizmetlerinin önemine ilişkin ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı1: *Rehberlik hizmetlerinin vazgeçilmez bir parçası konsültasyon. Hizmet verdiğimiz kitle öğrenci olunca onların temas ettiği herkesle iş birliği ve etkileşim sağlamamız gerekir. Onları da yakından tanımak gerekir. Öğrenciyi daha iyi anlamak için bu bilgiler işimize yarıyor çoğu zaman. Bu durumda da öğrencinin sınıf öğretmenine soruyoruz. Gerekli olduğunda dersine giren başka branş öğretmenlerine soruyoruz. Ya da ailesiyle görüşüyoruz. Bu iletişim devam ediyor.*

Katılımcı 2: *Rehberlik, kapsayıcı ve bütünü temsil eden bir hizmettir. Öğretmen de öğrenciyi yakından tanıma fırsatı bulan bir parça olarak konsültasyonu ifade eder. Öğrenciler vakitlerinin çoğunu okulda geçiriyorlar. Öğrenciyle en çok muhatap olan da öğretmenleridir. Rehberlik hizmetlerinin daha kapsayıcı olması için hem öğretmenlerle hem öğrencilerle konsültasyon yapıyoruz.*

Katılımcı 3: *Öğrenciye yönelik tüm sorun alanlarının doğru tespiti ve sonuca yönelik çalışmalarda çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğrencimiz çok. Hepsine ayrı ayrı vakit ayıramadığım elbette oluyor. Dönem başında bir defa gördüğüm bir öğrenciyi sene sonuna kadar alamadığım oluyor. İşlerimiz çok yoğun. Okul yöneticilerimiz özellikle de müdürümüz ekstra projeler bekliyor her zaman. Yaptığımız pek çok proje var. Onlar da zamanımızı alıyor. Bazen uzun bir süre sadece acil olan öğrencilerle ilgilenabiliyorum. Diğer öğretmenlerin de yoğunluğu çok fazla. Biz şunu doldurur musunuz dediğimizde bile zorlanıyoruz. Geri dönüşler pek olmuyor. İş yüklerinin arasında bunlarla ilgilenmek istemiyorlar. Bir de okul yöneticilerimiz çok toplantı koyuyorlar. Öğretmenlerin hiç vakti kalmıyor. Ama ikili ilişkilerimizle, ricalarla öğretmenlere bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.*

4.2.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Hangi Konularda Konsültasyon Çalışmaları Yaptıklarına İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle hangi konularda konsültasyon çalışmaları yaptıkları ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin belirtilme sıklığı değerleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Yaptıkları Konulara İlişkin Görüşleri

Görüşler	Belirtilme Sıklığı
Test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi	23
Yıllık rehberlik planı	14
Öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme	10
Sınıf içi rehberlik faaliyetleri	9
Öğrencilerin kişisel ve ailevi sorunları	6
Öğrenciye doğru yaklaşım hakkında bilgilendirme	5
Özel eğitim faaliyetleri	5
Üst eğitim kurumları hakkında bilgilendirme	4
İletişim	3
Oryantasyon	3
Gelişim dönemleri hakkında bilgilendirme	3
Öğrencinin meslek seçimi	3
Rehberlik servisinin tanıtımı	2
Öğrencilerin akademik başarıları	2
Risk faktörlerinin tespiti	1

Tablo 10 incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle; test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi, yıllık rehberlik planı, öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme ve sınıf içi rehberlik faaliyetleri konularında konsültasyon çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin sorunlarına yönelik yardım alma, öğrencilere pedagojik açıdan doğru yaklaşımı sergileme ve özel eğitim konularında da konsültasyon çalışmaları yaptıkları bulunmuştur.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının hangi konularda konsültasyon çalışmaları yaptıklarına ilişkin bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 4: *Sene başı planlamasını yapıyoruz öncelikle. Rehberlik saatlerinin sağlıklı ve verimli yürütülmesi için kaynak dosya oluşturuyoruz. Bu dosyalara çeşitli rehberlik etkinliklerini koyuyoruz ve bu etkinliklerin teminini sağlıyoruz. Bu konuda okul yöneticileriyle iş birliği halindeyiz. Şube öğretmenler kurulu toplantımız oluyor. PDR hizmetleri kurulu gibi toplantılarda öğrenciye yaklaşım konusunda iş birliği yapıyoruz. Biz de bilgilendiriyoruz. Başka bir uzman ya da alan çalışanından da fikir aldığımız oluyor. Seminere gelenler oluyor.*

Katılımcı 5: *Öğrencinin kendini tanıması, öğretmenin öğrenciyi anlaması, öğretmen-öğrenci iletişimi bunlar üzerine çok duruyorum. Bu çalışmalara uygun envanter ve form dağıtıyorum. Onların sonuçlarını değerlendiriyorum. Öğrencilerle bireysel görüşmeler yapıyorum. Görüşme saatlerimi kapıma asıyorum. Öğrenciler de randevu alıyorlar. Ona göre ilerliyoruz.*

Katılımcı 6: *Konu konu bakarsam; sınıf rehberlik etkinlikleri, oryantasyon, cinsel ve toplumsal sağlık eğitimi, ergenliğin nörolojik boyutu, xyz kuşağı.*

Önleyici rehberlik çalışmaları da yapıyorum. Bunda da oldukça verim aldım. Mesela bir konuda öğretmenlerden öğrencilere rehberliğe dair bir konuda uygulama yapmalarını ya da o konuyu kavramı anlatmalarını istiyorum. Öncelikle öğretmenlere atölye çalışması yapıyorum o konuda. Örneğin; konuyu nasıl anlatacaklar, öğrenciye nasıl yaklaşımları gerek, uygulamayı nasıl yapacaklar bunları anlatıyorum. Öğretmenler de konuyu daha iyi anlıyorlar. İşleri kolaylaşıyor bir yandan. En son geçenlerde siber zorbalıkla ilgili bir çalışma yaptık. Ben önce öğretmenlere konuyu anlattım. Sonra etkinliklerle onlar sınıflarında uyguladılar. Sunum da hazırlamıştık. Güzel bir çalışma oldu.

4.2.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında kullandıkları modellerle ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin belirtilme sıklığı değerleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri

Görüşler	Belirtme Sıklığı
Belirli bir model yok	13
Davranışçı konsültasyon modeli	9
Eklektik model	5
Adleryan Model	3
Ruh Sağlığı Modeli	1
Çözüm Odaklı Model	1
Bilişsel-Davranışçı Model	1

Tablo 11 incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının genellikle konsültasyon hizmetlerinde belirli bir model kullanmadıkları, model kullananların ise en çok davranışçı konsültasyon modelini kullandıkları bulunmuştur.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinde kullandıkları modellere ilişkin görüşlerini belirten bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 7: *Çok model kullanmıyorum. Ama kullandığımda da Adler modeli uyguluyorum. Yüksek lisans tezim için araştırma yaparken de bu konuda çok kaynak okumuştum. İlğimi çekiyor ve okullarda uygulanmasının uygun olduğunu düşünüyorum. Daha fazla üzerinde durulması gerek. Çocuğun çevresi ve onunla ilişki çok önemli. Kendi adıma öğrenciyi daha iyi tanımama yardımcı oluyor.*

Katılımcı 8: Öğrencilerin sorun ve ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Zaman zaman okul içinde çözilemeyen sorunlarda profesyonellerden destek alıyoruz. Özellikle bağlı kaldığım bir model yok. Duruma göre bakıyorum. En kısa nasıl çözebilirim ona bakıyorum. Veli-okul-öğrenci-öğretmen-rehberlik servisi iş birliğini ihtiyaç alanlarına bağlı olarak yoğun bir şekilde kullanıyoruz.

Katılımcı 9: Eğer konsültasyonda da davranışçı model kuramındaki gibi uygulanıyorsa davranışçı model kullanıyorum. Bildiğim ve öğrendiğim kadarıyla yapıyorum. Eksik kalan yerlerde araştırma yapıyorum. Kendimi güncellemeye çalışıyorum.

4.2.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında kullandıkları yöntemlerle ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin belirtilme sıklığı değerleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri

Görüşler	Belirtilme Sıklığı
Bireysel Görüşmeler	21
Test, envanter ve anketler	16
Seminerler	14
Toplantılar	10
Bilgi paylaşımı	6
Değerlendirme çalışmaları	6
Risk haritası çıkarma	4
Broşür ve doküman	3
Atölye çalışmaları	1

Tablo 12 incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında; bireysel görüşme, test, envanter, anket, seminer ile toplantı yöntemlerini kullandıkları görülmektedir. Bunların yanı sıra bilgi paylaşımı ve değerlendirme çalışmaları da yaptıkları görülmektedir. Ancak bilgi paylaşımı ve değerlendirme çalışmaları diğerlerine göre daha az kullanılan yöntemler arasındadır.

Konsültasyon hizmetlerinde kullandıkları yöntemlere ilişkin bazı okul psikolojik danışmanlarının görüşlerini belirten ifadeler aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 10: *Öğretmenlerle görüşüyoruz. Bunları görüşme formları hazırlayıp belgelendiriyoruz. İleride hatırlamak istediğimizde ya da benzer konuyla ilgili bir şey olduğunda geri dönüp bakma imkanı oluyor. Daha sonra onlar üzerine konuşuyoruz. RAM'dan gelen planda uygulanacak etkinlikleri uyguluyoruz. Okul ve rehberlik servisinin değerlendirilmesine yönelik anket çalışması yapıyoruz. Seminer düzenliyoruz, özellikle ergenlik dönemine dair. Çünkü öğretmenler çocukların gelişimsel özelliklerini tam bilemediklerinde onlarla iletişim kurmaları zorlanıyor. Seminerler etkili oldu ama.*

Katılımcı 11: *En çok bireysel görüşme yapıyorum galiba. Haftalık mesaimin çoğunu öğretmen ve öğrenci bireysel görüşmelerine ayırıyorum. Öğretmenlere öğrenci tanıma formları, değerlendirme formları veriyorum. O formlar hakkında da konuşuyoruz. Okul yöneticilerimizden talep oluyor öğretmenlere yönelik seminer için. Bağımlılıkla ilgili bir seminer düzenledik. Çocuklarla iletişim semineri düzenledik. Motivasyonla ilgili de bir seminer yapmıştık. Güzel geri dönüşler aldık.*

Katılımcı 12: *Öğretmenlerin boş saatlerinde hemen bir görüşme ayarlıyorum. Detaylı görüşüyoruz sınıfı hakkında. Özel olarak ilgilenilmesi gereken öğrenciler varsa onlara odaklanıyoruz. Her sınıf öğretmenine özel bir vakit ayırmaya çalışıyorum. Bir de okul yöneticileriyle olan toplantılarda da bunları görüşüyoruz. Hatta öğretmenlerle görüşeceğimiz zaman onları toparlayacak bir öğretmen arkadaşı da seçiyoruz. Böyle bir sistem oluşturmaya çalışıyoruz. Bir form hazırladım rehberlik servisini değerlendirmeye yönelik. O formda rehberlik servisinin faaliyetlerini, yeterli olup olmadığını, neler beklediklerini, bize yönlendirmek istedikleri öğrencileri soruyorum. Oradan aldığım geri bildirimler de çok önemli benim için. Onları da baz alarak çalışmalarımı değiştiriyorum ya da başka çalışmalar eklemeye çalışıyorum.*

4.1.5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkililiği ve Verimliliği Hakkındaki Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının verimliliği ve etkililiği hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin belirtilme sıklığı değerleri Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkiliği ve Verimliliğine İlişkin Görüşleri

Görüşler	Belirtme Sıklığı
Etkili ve verimli	17
Etkililiği ve verimliliği artırılabilir	11
Etkili ve verimli değil	2

Tablo 13 incelendiğinde okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını çoğunlukla etkili ve verimli gördükleri bulunmuştur. Ancak bu çalışmaların daha etkili ve verimli hale getirilebileceğini de belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinin etkililiği ve verimliliğine ilişkin görüşlerini belirten bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 13: *Karşılıklı gelişmenin ve sağlıklı iletişimin önünü açmakta, yapılacakları daha mantıklı ve tutarlı yani güçlü kılmaktadır. Bunlar verimi etkiliyor. Bunlar olduğu zaman da verimli oluyor.*

Katılımcı 14: *Sınıf rehber öğretmenleriyle konsültasyon konusunda gerekli etkililiği ve verimi sağlayamadığımız kanaatindeyim. Öğretmenlerimiz sınıf rehber öğretmenliğine daha çok sahip çıktığı takdirde etkililik ve verim artabilir*

Katılımcı 15: *Bana göre etkili ve verimli. Meslek lisesinde çok zorlayıcı öğrenciler olabiliyor. Onlara bir şeyler yapmaya, bir şeyler katmaya çalışıyorum. Bir çabam var. Öğretmenlerimizden de yardımcı olanlar var elbette. Kötü sonuçlanan bir çalışmamız ya da değerlendirmemiz olmadı. Bunun için etkili ve verimli diyorum.*

4.1.6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili ve Verimli Hale Gelmesine Yönelik Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının daha etkili ve verimli hale gelmesi için neler yapılabileceği ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ilişkin belirtilme sıklığı değerleri Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili ve Verimli Olması İçin Yapılabileceklerle İlişkin Görüşleri

Görüşler			
Okul Psikolojik Danışmanına Yönelik	Belirtilme Sıklığı	MEB'e yönelik	Belirtilme Sıklığı
Öğretmenlerde rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık oluşturma	9	Okul psikolojik danışmanı norm sayısını arttırma	9
Öğretmenlere gelişim toplantıları düzenleme	5	İş ve görev tanımlarını düzenleme	4
Öğretmenlere çeşitli eğitimler verme	4	Meslek sınırları ve unvan sorununu çözme	3
Öğretmenlere seminerler düzenleme	3	Rehberlik saatlerinin geri getirilmesi	3
Ekip çalışması yapma	3	Çalışma saatlerini düzenleme	2
Ortak rehberlik anlayışı oluşturma	1	Akademik çalışmalar	1

Tablo 14 incelendiğinde okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesi için; öğretmenlerde rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık oluşturma, öğretmenlere gelişim toplantıları düzenleme ve öğretmenlere çeşitli eğitimler verme çalışmalarını yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra danışmanlar Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik olarak da okul psikolojik danışmanı norm sayısını arttırma, iş ve görev tanımlarını düzenleme, meslek sınırları ve unvan sorununu

çözme ve rehberlik saatlerinin geri getirilmesi çalışmalarının yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesine ilişkin görüşlerini belirten bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 16: *Alan bilgimizi arttırmalıyız. Yapılan çalışmaların paylaşılması önemli. Rehberliğe zarar veren durumların engellenmesi lazım. Rehberliğe olan bakış açısının olumluya gitmesi lazım. Okulumuzda kısmen bir ortak rehberlik anlayışı var. Alanda çalışan kişi sayısının artırılması lazım.*

Katılımcı 17: *Öğretmenlere çeşitli konularda eğitimler verilebilir. Öğretmenlerin farkındalıklarının artması sağlanabilir. Bu eğitimler hizmet içi eğitimler olabilir. Kurum içi eğitimler olabilir. Rehberlik hizmetlerine karşı bilinçli öğretmenlerin olması çok önemli. Bazı durumlarda bakış açılarımız çok farklılık gösterebiliyor. Anlatmaya çalışıyoruz. Öğrencinin durumunun şu şekilde davranılırsa daha iyi olabileceğini ancak olmuyor, siz sınıfa mı giriyorsunuz nereden bileceksiniz tavırları olabiliyor. Ama bizim de bir şeyler yapmaya, rehberliği anlatmaya, önemini kavramalarına devam etmemiz mühim.*

Katılımcı 18: *Müşavirlik kapsamında sunumlar yapılabilir. Toplantılar daha verimli hale getirilebilir. Öğretmenlerle ve idareyle daha iyi ve çift yönlü iletişim sağlanabilir. Tek taraflı sizin çabanızla olmuyor iletişim. Öğretmenlerin de bu konuları önemsemeleri gerekir.*

4.1.7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında okul yöneticilerinin desteğine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bulgulara ait belirtilme sıklığı değerleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarında Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri

Destek var	Belirtilme Sıklığı	Destek yok	Belirtilme Sıklığı
Rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi	6	Rehberlik hizmetlerini önemseme	3
Okul psikolojik danışmanının görüş ve kararlarına saygı	6	Maddiyat	1
Yeni proje ve girişimcilik faaliyetleri	3		
Uygun fiziki koşulları sağlama	2		
Bilgi alışverişi	2		
Riskli durumlar	1		

Tablo 15 incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarında okul yöneticilerinden; rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, okul psikolojik danışmanının görüş ve kararlarına saygı konularında destek gördükleri bulunmuştur. Yeni proje ve girişimcilik faaliyetlerinde de destek gördüklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra rehberlik hizmetlerini önemseme ve maddi konularda destek görmediklerini belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinde okul yöneticilerinin desteğine ilişkin görüşlerini belirten bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Katılımcı 19: Okul yönetimi PDR hizmetlerinin yürütülmesinde talep ettiğimiz her türlü desteği veriyor. Karşılıklı güven ve iş ahlakı bu desteğin oluşmasında en büyük etken. Bir de müdürümüz doktora yaptığı için farklı fikirlere açık bir insan. Yurt dışındaki eğitim sistemlerini, okulların fiziki donanımlarını inceliyor. Bizim okulumuza bunları nasıl yapabiliriz, bunlar üzerinde fikir alışverişinde bulunuyor. Gelişime açık bir insan olması rehberlik hizmetlerini ve bizim iletişimimizi kolaylaştırıyor.

Katılımcı 20: Okul idaresi destek olmaya çalışıyor diyelim. Pek yeterli sayılmaz ama gene de iyiler. Daha iyi ve daha çok olabilir destekleri. Çünkü onlar okulu yöneten kişiler. Onların tavırları, rehberlik servisine ve rehber öğretmenlere karşı duruşları diğer öğretmenlerin tavırlarını da etkiliyor. Hepsininkini değilse de pek çoğunu etkiliyor. Müdür bile pek ilgilenmiyor ben neden yapayım diye düşünüyorlar. Rehberliğe bakış açılarını az da olsa değiştirip destek vermelerini beklerdim.

Katılımcı 21: *Okul yönetimi her zaman her konuda destektir. Ancak maddi açıdan gelen önerilere açık değiller. İhtiyaçların kendi içimizde halledilmesi taraftarıdır. Örnek olarak; okul yöneticilerinden okulda uygulanması iyi olacak bazı araç gereçlerin temin edilmesini talep etmiştik. Hem öğrencileri değerlendirme konusunda iyi olacaktı o araçlar. Parasal nedenlerden dolayı izin vermediler. Bunu gibi benzer durumlar yaşadık.*

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Bulgular alan yazındaki diğer araştırmalarla tartışılarak ele alınmıştır.

5.1. Araştırmanın Nicel Bulgularının Yorumlanması ve Tartışılması

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerine ait nicel bulgular yorumlanmış ve alan yazındaki çalışmalarla tartışılmıştır.

5.1.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okulda Yapılan Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin Konsültasyon Konularına Göre İncelenmesi

Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlarının BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmalarında yardımcı olma, sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama, sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma, sınıf rehberlik öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı ilişki kurma, davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmeyi sağlayacak çalışmalar yapma ve öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek için öğretmenleri yapılabileceklerle ilişkin bilgilendirme konularında çalışmalar yaptıkları bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarında yer alan okul psikolojik danışmanı tarafından sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurulduğu bulunmuştur. Clarck (2004) öğrencilere yardımcı olmak için öğretmenler ve danışman arasındaki iş birliğinin önemli olduğunu belirtmiştir. Benzer sonuçlar Atıcı'nın (2004) araştırma sonuçlarında da ortaya çıkmıştır. Clarck (2004) ve Atıcı'nın (2004) çalışması mevcut bulguları destekler niteliktedir. Bu sonuçlar için; okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenlerine yaklaşımları oldukça güzel ve olumlu olabilir. Danışmanın iletişim becerileri ve insan ilişkileri iyi düzeyde olabilir. Hem sınıf rehber öğretmenleri hem de okul psikolojik danışmanları gerekli gördükleri durumlarda bilgi alışverişinde bulunuyor, birbirlerine destek oluyor denilebilir. Ünal (2006) okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerle genelde işbirliği yaptıkları ancak bu işbirliğinin istenen düzeyde olmadığını bulmuştur. Bu sonuç araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Bunun dışında Bryant'ın (2016) araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler okul psikolojik danışmanının yaralı olabilecek tüm bilgileri kendileriyle paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bilgilerin paylaşılması durumunda psikolojik danışmanların konsültasyon konusunda daha başarılı olacaklarını söylemişlerdir. Danışmanlardan öğrencilere yardımcı olmaları için daha çok şey beklediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda Bryant'ın (2016) çalışması araştırma sonucuyla örtüşmemektedir.

Araştırma sonuçlarından biri; davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı oldukları sonucudur. Karakuş'un (2008) çalışmasında sınıf rehber öğretmenleri davranış sorunlarıyla başa çıkmada konsültasyon çalışması yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucunda sınıf rehber öğretmenleri davranış problemleri gibi konularda okul psikolojik danışmanının yardımcı olduğunu ve davranış bozuklukları vb sorunlara çözüm ve müdahale için okul psikolojik danışmanı tarafından konsültasyon hizmetlerinin sunulduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Reifin (1994) çalışmasında davranış sorunları için konsültasyon hizmetlerine başvurulduğunu bulmuştur. Wilkinson (2003) ise davranış sorunlarının konsültasyon hizmetleri ile azalma gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Engin (1996) sınıf içinde bazı özel sorunlar çıkaran ve özel sorunları olan öğrencilerle ilgili öğretmenlerle görüşme yapma maddesini öğretmenlerin velilere göre daha gerekli gördüğünü bulmuştur. Atıcı'nın (2006) araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler sınıflarında bazı davranış ve uyum problemleriyle

karşılaştıklarında psikolojik danışmandan yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Atıcı ve Çekici'nin (2009) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin % 80'i psikolojik danışmanlardan istenmeyen davranışlarla başa çıkmada destek istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar mevcut araştırma sonucunu ve birbirini destekler niteliktedir. Sınıf rehber öğretmenleri davranış sorunları ve bu sorunlarla başa çıkma konusunda kendilerini yetersiz görüyor olabilirler. Bu konuda gerekli ve yeterli düzeyde bir eğitim almamış olabilirler. Okul psikolojik danışmanlarını bu konuda uzman ve yetkin olarak görüyor olabilirler.

Araştırmada; sınıf rehber öğretmenlerine öğrencilere uygulanabilecek test dışı teknikler konusunda okul psikolojik danışmanlarının yardımcı oldukları bulunmuştur. Gunter, Scalise ve Presse'nin (1990) yaptıkları araştırma sonucuna göre öğretmenlerin test sonuçlarını yorumlamada okul psikolojik danışmanlarından yardımcı olmalarını bekledikleri bulunmuştur. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Sınıf rehber öğretmenleri bir envanteri, testi ya da anketi uygulama ve değerlendirmede yardıma ihtiyaç duyuyor olabilirler.

Araştırma sonucunda sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre okul psikolojik danışmanlarının ortak rehberlik anlayışının oluşmasına yönelik çalışmalar yaptıkları bulunmuştur. Karakuş'un (2008) çalışması bu sonucu destekler niteliktedir. Okul psikolojik danışmanları çalıştıkları okullarda rehberlik hizmetlerini benimsetmek ve çalışmaların daha etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak için ortak rehberlik anlayışının oluşmasını istiyor olabilirler.

Okul psikolojik danışmanlarının önleyici rehberlik çalışmaları hakkında sınıf rehber öğretmenine bilgilendirme çalışmaları yaptıkları bulunmuştur. Neal (2012) öğretmenler ve psikolojik danışmanların birlikte çalışması sonucunda; risk grubundaki öğrencilere yönelik eşitlikçi hizmetlerin arttığı bulunmuştur. Atıcı (2004) öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından veli ve öğrenci ile görüşme yapma, danışmandan öneriler alma, sınıf rehberliği yapma ve bilgi alma konularında yardım aldıkları bulunmuştur. Öğretmenlerin sadece iyileştirici hizmetlere yönelik değil önleyici hizmetlerde de destek almak istedikleri söylenebilir. Ayrıca sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin gelişim dönemlerini tam olarak bilmiyor olabilirler. Bu durum da öğrencileri anlamalarını, tanımlarını ve onlara yaklaşımlarını zorlaştırıyor olabilir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına kısmen katıldıkları konsültasyon konuları; rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme, öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma olarak bulunmuştur. Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere yönelik faaliyetlerde okul psikolojik danışmanlarıyla daha fazla konsültasyon çalışması yapmak istedikleri söylenebilir.

Rehberlik servisinin işleyişi hakkında bilgilendirmenin yapıldığı sonucunu Atıcı'nın (2004) çalışması destekler niteliktedir. Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinin işleyişini bilmiyor olabilirler. Rehberlik hizmetlerine yönelik oryantasyona ihtiyaç duyuyor olabilirler.

Atıcı'nın (2006) araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler sınıflarında bazı davranış ve uyum problemleriyle karşılaştıklarında psikolojik danışmandan yardım aldıkları bulunmuştur. Bu konudaki öğretmen-danışman işbirliğini öğretmenler genel olarak yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yani öğretmenlerin rehberlik servisinin işleyişinden haberdar oldukları söylenebilir. Bu sonuçlar yapılan araştırma sonucuyla tam olarak uyuşmamaktadır. Çünkü yapılan çalışmada sınıf rehber öğretmenleri rehberlik servisinin işleyişi hakkında bilgilendirmenin tam olarak yapılmadığı şeklinde değerlendirmelerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme konusundaki sonuç da Reifin'in (1994) çalışmasıyla tam olarak örtüşmemektedir.

Araştırma sonuçlarının bu şekilde olmasının nedenlerinden biri; okul psikolojik danışmanları bu konularda daha az çalışma yapıyor olabilirler. Bu nedenle sınıf rehber öğretmenleri bu konuları kısmen yapıyor şeklinde değerlendirmiş olabilirler.

Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına daha az katıldıkları konsültasyon konuları ise; yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinden sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma olarak bulunmuştur.

Okul psikolojik danışmanlarının bu konularda çok fazla çalışma yapmadıkları ya da sınıf rehber öğretmenlerinin bu konularda daha çok yardıma ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Tüm bu bulgulardan yola çıkarak okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle genel olarak özel eğitime yönelik, sorun çözme odaklı, bilgilendirmeye dayalı, iletişim kurma kapsamında çalışmalar yaptıkları söylenebilir. Öğrenciye yönelik çalışmalar da yaptıkları ifade edilebilir. Bu çalışmaların genel olarak iyileştirici, geliştirici, yöneltici ve çözüm odaklı olduğu söylenebilir.

5.1.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır . Bu sonuç Karakuş'un (2008) çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Okullardaki konsültasyon çalışmalarını erkek ya da kadın öğretmenlerin benzer şekilde değerlendirmişlerdir denilebilir. Erkek ve kadın öğretmenlerin konsültasyon çalışmalarına ilişkin algıları benzer denilebilir.

5.1.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi

Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarında on sekizinci ve yirminci maddelerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurma maddesine doktora ve yüksek lisans mezunlarına göre lisans mezunlarının daha çok katıldığı bulunmuştur.

Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma maddesine doktora ve yüksek lisans mezunlarına göre lisans mezunlarının daha çok katıldığı bulunmuştur.

Yüksek lisans ve doktora yapan öğretmenler iş birliği ilişkisi ve davranış bozukluklarına çözüm konusunda daha fazla eğitim almış olabilirler. Bu konuda kendilerini daha yeterli

görüyor olabilirler. Bu nedenle okul psikolojik danışmanından bu konularda yardım talepleri diğer öğretmenlere göre daha az olabilir.

5.1.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Kıdemlerine Göre İncelenmesi

Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin görüşlerinde kıdemlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç Karakuş'un (2008) çalışmasındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları yıl sayısı konsültasyon hizmetlerine yönelik düşüncelerinde anlamlı bir fark oluşturmuyor denilebilir.

5.1.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre İncelenmesi

Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde branşlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Karakuş'un (2008) çalışması bu sonucu destekler niteliktedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin branşları konsültasyon hizmetlerini değerlendirmelerinde etkili bir değişken değil şeklinde düşünülebilir. Her branştan sınıf rehber öğretmeni okul psikolojik danışmanı ile konsültasyon kapsamında çalışmalar yapıyor ve birbirleriyle iletişim ve etkileşim halinde oluyorlar denilebilir.

5.1.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarını Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okul Türüne Göre İncelenmesi

Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarında sekizinci, on birinci, on beşinci, on altıncı, on yedinci, yirmi üçüncü maddelerinde çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma maddesine Anadolu lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber

öğretmenlerine göre Meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldıkları bulunmuştur.

Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme maddesine Anadolu lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında ve sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma maddelerinin sonuçlarında bu farkın oluşmasının nedenlerinden biri de rehberlik saatlerinin kaldırılması olabilir. Sınıf rehber öğretmenleri okul psikolojik danışmanlarının koordinatörlüğünde rehberlik saatlerinde öğrencilerle daha çok ilgilenip, onlara eğitsel ve mesleki rehberlik konusunda daha çok yardımcı oluyorlardı. Rehberlik saatlerinin kaldırılmasıyla bu konuda zorluk yaşıyor, psikolojik danışmanların desteğine ihtiyaç duyuyor olabilirler.

Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olma maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olma maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Bu sonuçların ortaya çıkmasında; Anadolu liselerinde destek eğitim odasının olması ve buna yönelik çalışmaların yapılması olabilir. Aynı zamanda özel eğitimin ve bu

kapsamdaki çalışmaların önemsendiği söylenebilir. Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanı ile özel eğitim ve destek eğitim odası konularında birbirleriyle bilgi alışverişinde bulundukları, birbirlerinden yardım aldıkları, okul psikolojik danışmanının da bu konularda çalışmalar yaptığı söylenebilir. Okul psikolojik danışmanının broşür ve doküman hazırlamayı önemsendiği ve rehberlik hizmetlerini somut olarak da göstermek istediği düşünülebilir.

5.2. Araştırmanın Nitel Bulgularının Yorumlanması ve Tartışılması

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşleri neticesinde elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Bulgular alan yazındaki ilgili araştırmalarla tartışılmıştır.

5.2.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyonun Rehberlik Hizmetlerindeki Yeri ve Önemine İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerindeki yeri ve önemi hakkındaki görüşlerinin; konsültasyon hizmetlerini önemli buldukları, konsültasyon hizmetlerinin iş birliği sağlayıcı, iletişim sağlayıcı, öğrenciyi yakından tanıma ve anlamaya yardımcı olmak olduğu bulunmuştur. Bunların yanı sıra ortak rehberlik anlayışı oluşturma ve bilgi alışverişi sağlamada da konsültasyon hizmetlerinin kullandıkları görülmektedir.

Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin çoğunluğu konsültasyon çalışmalarının gerekliliğine inandıklarını ve daha çok bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Aslan (2017) okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli buldukları; konsültasyona ilişkin verilen eğitimleri yetersiz gördükleri, hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerine rehberlik faaliyetleri içinde daha çok yer alması gerektiğini düşünüyor olabilirler. Öğretmenlerin bu konuda daha çok desteğe ve bilgiye ihtiyaç duyduklarını düşünüyor olabilirler. Konsültasyon hizmetlerini sınıf rehber öğretmenleriyle aralarında bağ ve iletişim kurmada araç olarak gördükleri söylenebilir.

5.2.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kapsamında Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Çalıştıkları Konulara İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle konsültasyon çalışmalarında; test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi, yıllık rehberlik planının hazırlanması ve uygulanması, öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme ve sınıf içi rehberlik faaliyetleri konularında konsültasyon çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin sorunlarına yönelik yardım alma, öğrencilere pedagojik açıdan doğru yaklaşımı sergileme ve özel eğitim konularında da konsültasyon çalışmaları yaptıkları bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olan Atıcı'nın (2006) araştırma sonuçlarına göre; psikolojik danışmanlar öğretmenlerin yukarıda belirtilen sorunlarla karşılaştıklarında yardım için başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu konudaki öğretmen-danışman işbirliğini öğretmen ve psikolojik danışmanların genel olarak yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Karakuş'un (2008) araştırmasında psikolojik danışmanın, sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinden öğrencilerle ilgili bilgi alarak öğrenci ve veli görüşmesi yaptığı; gerekli gördüğünde ise öğrenciyi ilgili kurumlara yönlendirdiği; öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun aldıkları yardımların problemleri çözmelerinde yararlı olduğunu düşündükleri görülmüştür. Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) öğretmenlerle öğrencilerin ders içi durumları, sınıf yönetimi, iletişim becerileri, kaynaştırma eğitimi, hangi test ve anketleri kullanabilecekleri, sınıf rehberlik programı, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin belirlenmesi konusunda çalışmalar yapıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Şeyhoğlu (2016) ayrıca rehber öğretmenlerin öğretmenlere yönelik konsültasyon çalışmalarında; sınıf rehberlik planlarının hazırlanması ve rehberlik etkinliklerin uygulanması çalışmalarını yaptıklarını bulmuştur. Çalışma sonuçları birbirini destekler niteliktedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin en çok test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi, yıllık rehberlik planı, öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme ve sınıf içi rehberlik faaliyetleri konularında yardıma ihtiyaç duydukları düşünülebilir. Okul psikolojik danışmanlarını bu konularda yeterli görüyor olabilirler. Okul psikolojik danışmanları öğrencilere ve öğretmenlere daha iyi bir hizmet sunmak için bu çalışmaları önemsiyor ve uyguluyor olabilirler.

5.2.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Sürecinde Kullandıkları Modellere İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinde genellikle belirli bir model kullanmadıkları, model kullananların ise en çok davranışçı konsültasyon modelini kullandıkları bulunmuştur. Bunun dışında eklektik modelin de kullanıldığı görülmektedir. Karakuş'un (2008) çalışmasında psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve uyguladıkları bir konsültasyon modelinin bulunmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Okul psikolojik danışmanları konsültasyon modelleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmayabilirler. Yaptıkları çalışmaları bir model kapsamında yapmıyor olabilirler. Gültekin ve Arıcıoğlu'nun (2007) yaptıkları araştırma sonucunda danışmanların %29'unun konsültasyon konusunda eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle okul psikolojik danışmanları konsültasyon çalışmaları hakkında eğitim almamış olabilirler. Güven, Kılıç, Hayran, Büyüksevindik'in (2016) araştırmalarında okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetleri alanında daha çok konsültasyon model ve yöntemleri hakkında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları görülmüştür. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının lisans eğitimlerinde konsültasyon konusunda eksiklikler olduğu görülmektedir.

Okul psikolojik danışmanlarının hiçbir model kullanmayanların yanında model kullananların en çok kullandıkları modelin davranışçı model olduğu bulunmuştur. Shipley (2013) çalışmasında davranışçı müdahalelerin öğrencilerde olumlu gelişmelere yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Davranışsal konsültasyon modelinin öğrencinin istenmeyen davranışlarının değiştirilmesinde ve uygulama etkili olduğunu düşünüyor olabilirler.

5.2.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Konsültasyon Sürecinde Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında; bireysel görüşme, test, envanter, anket, seminer ve toplantı yöntemlerini kullandıkları bulunmuştur.

Atıcı'nın (2006) araştırma sonuçlarına göre; psikolojik danışmanlar; öğretmenlerle konsültasyon hizmetleri çerçevesinde problemleri davranışla başa çıkmada görüşme, anne-baba ile görüşme, aile ve öğrenci ile birlikte görüşme ve önerilerde bulunma, aile ve öğrencilere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını vurgulamışlardır. Karakuş'un (2008) araştırmasında psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon faaliyetlerinde daha çok bireysel görüşme yaptıkları, çeşitli konularla ilgili bilgilendirme toplantıları ve seminerleri düzenledikleri veya bilgilendirici bültenler hazırladıkları bulunmuştur. Atıcı ve Çekici'nin (2009) araştırmalarında psikolojik danışmanların öğretmenlere bilgi verme, doküman sağlama, öneriler verme ve görüşme yapma gibi yöntemlerle yardımda bulunduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar birbiriyle örtüşmektedir. Okul psikolojik danışmanları bireysel görüşme, test, envanter, anket, seminer ve toplantılar ile sınıf rehber öğretmenlerine daha çok yardımcı olacaklarını düşünüyor olabilirler. Bu yöntemlerle daha çok veri ve bilgi elde ediyor ve bu yüzden tercih ediyor olabilirler. Bu yöntemlerin okullardaki konsültasyon çalışmalarının yürütülmesinde daha işlevsel olduğunu düşünüyor olabilirler. Okuldaki rehberlik ihtiyaçlarını bu yöntemlerle daha iyi tespit edip, çözüm buluyor olabilirler.

5.2.5. Okul Psikolojik Danışmanları Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Etkililiği Ve Verimliliği Hakkındaki Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını çoğunlukla etkili ve verimli gördükleri bulunmuştur. Ancak bu çalışmaların daha etkili ve verimli hale getirilebileceğini de belirtmişlerdir.

Şeyhoğlu'nun (2016) araştırmasında okul psikolojik danışmanlarının çoğunun konsültasyon uygulamalarına ilişkin tutum ve görüşlerinde; velilerle, öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle yapılan konsültasyon çalışmalarının etkili olduğuna inandıkları belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları birbiriyle örtüşmektedir. Okul psikolojik danışmanları çalışmalarını etkili bir şekilde sürdürüyor olabilirler. Ancak yeterli görmeyip gelişmesi gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

5.2.6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının Daha Etkili Ve Verimli Olması İçin Yapılacaklar Hakkındaki Görüşleri

Okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesi için; öğretmenlerde rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık oluşturma, öğretmenlere gelişim toplantıları düzenleme ve öğretmenlere çeşitli eğitimler verme çalışmalarını yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra danışmanlar Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik olarak da okul psikolojik danışmanı norm sayısını arttırma, iş ve görev tanımlarını düzenleme, meslek sınırları ve unvan sorununu çözme ve rehberlik saatlerinin geri getirilmesi çalışmalarının yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçları destekler nitelikte olan Karakuş'un (2008) çalışmasında rehberlik faaliyetlerinin daha verimli bir şekilde yapılmasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini daha iyi kavraması ve benimsemesini istiyor diye düşünebilir. Yine Nazlı'nın (2003) çalışmasında okul psikolojik danışmanları rehberlik faaliyetlerinin daha etkili hale gelmesi için öğretmenlerle daha çok iş birliği yapmak istediklerini, öğretmenlerin görevlerini daha çok benimsemeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na yönelik yapılabilecek çalışmalarda okul psikolojik danışmanları mevcut norm sayılarından ve mesleki sınırlarının belirli olmamasından rahatsızlık duyuyorlar denilebilir. Okullardaki unvan sorunlarından ve bazı sınıflarda rehberlik saatlerinin kaldırılmasından dolayı danışma hizmetlerinin verimliliğinin ve etkililiğinin azaldığını düşünüyor olabilirler. Bu konuların düzenlenmesine yönelik faaliyetlerin yapılmasını istedikleri düşünülebilir.

5.2.7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Okul Yöneticilerinin Desteğine İlişkin Görüşleri

Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarında okul yöneticilerinden; rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, okul psikolojik danışmanının görüş ve kararlarına saygı konularında destek gördükleri bulunmuştur. Rehberlik hizmetlerini önemseme ve

maddi konularda destek görmediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ile örtüşür nitelikte Ünal'ın (2006) çalışmasında okul psikolojik danışmanlarının davranım bozukluğu tanısı alan öğrencilerle ilgili okul yöneticileri ile yaptıkları işbirliğini yeterli bulmadıklarını tespit etmiştir. Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) da rehber öğretmenlerin %63'ünün yönetici ve öğretmenlerden rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde destek gördüğü, %37'sinin ise destek görmediği sonucuna ulaşmıştır. Destek gördüğünü belirten okul psikolojik danışmanları rehberlik hizmetlerini önemseyen bir okul yöneticileriyle çalışıyor olabilir. Tam anlamıyla destek görmediklerini düşünen danışmanlar için ise, istedikleri konularda destek alamamak çalışmalarını olumsuz yönde etkiliyor denilebilir.

5.3. Araştırmadan Elde Edilen Nitel ve Nicel Bulguların Karşılaştırılması

Bu araştırma sonucunda nicel ve nitel bulguların karşılaştırılmasının amacı; okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşleri ile sınıf rehber öğretmenlerinin bu hizmetleri değerlendirmeleri arasındaki tutarlılığı bulmaktır.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarını değerlendirmeleri sonucunda; okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurdukları bulunmuştur. Araştırmanın nitel kısmında ise okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle konsültasyon hizmetlerinin iş birliğini sağladığını ve bu nedenle önemli bir hizmet olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara bakılarak bu iki bulgu arasında tutarlılığın olduğu söylenebilir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri sonucunda; okul psikolojik danışmanlarının ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmeyi sağlayıcı çalışmalar yaptıkları bulunmuştur. Aynı şekilde araştırmanın nitel kısmında okul psikolojik danışmanları konsültasyon çalışmalarının ortak rehberlik anlayışı oluşturmada katkı sağladığını ve buna yönelik çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bakıldığında nitel ve nicel bu iki bulgunun tutarlı olduğu söylenebilir.

Sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerini değerlendirmeleri sonucunda bazı çalışmaların kısmen yapıldığını belirtmişlerdir. Bu çalışmalar; öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme, seçmeli ders, kulüp ve sosyal faaliyetlere yönlendirilmelerinde okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenlerine kısmen yardımcı oldukları

sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetleri aracılığıyla sınıf rehber öğretmenleriyle öğrenciyi tanıma ve anlamaya yönelik çalışmalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple bu iki bulgu arasında tutarlılığın olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nitel kısmında okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının iletişimi ve bilgi alışverişini sağladığı için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel kısmında sınıf rehber öğretmenlerinin yapıldığını belirttikleri diğer çalışmalar; önleyici rehberlik konusunda bilgilendirme, davranış bozukluklarına müdahalede yardımcı olma, test dışı tekniklerin uygulanmasında yardımcı olmadır. Bu çalışmaların tümünde de iletişim ve bilgi paylaşımı gerçekleşmektedir. Bu nedenle nitel ve nicel bu iki bulgunun tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nitel kısmında okul psikolojik danışmanları sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında; öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme, öğrencilere pedagojik açıdan doğru yaklaşım, öğrenci sorunlarında yardımcı olma, test,envanter ve anket uygulama konularında çalıştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel kısmında ise sınıf rehber öğretmenleri okul psikolojik danışmanlarının test dışı teknikler konusunda yardımcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme konusunda kısmen yardımcı olduklarını düşünmüşlerdir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda nitel ve nicel bu iki bulgunun tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nitel kısmında okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında test ve envanter yöntemlerini oldukça çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Nicel kısımda ise sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, okul psikolojik danışmanlarının öğrencilere uygulanabilecek test dışı teknikler konusunda kendilerine yardımcı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bu iki bulgunun tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmaları incelenmiştir. Çalışma karma modelde yakınsayıcı paralel desende gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nicel kısmında sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği “Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır. Nitel kısmında ise okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını değerlendirdikleri “Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu” uygulanmıştır.

Araştırmanın nicel kısmından elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Liselerde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışması yaptıkları konular; okul psikolojik danışmanlarının BEP geliştirme birimine çalışmalarında yardımcı olma, sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlama, sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olma, sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı ilişki kurma, davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, ortak rehberlik

anlayışı içinde hareket etmeyi sağlayacak çalışmalar yapma ve öğrencilerin sorun yaşamalarıyla karşılaşmalarını önlemek için öğretmenleri yapılabileceklerine ilişkin bilgilendirme olarak bulunmuştur.

2. Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına kısmen katıldıkları konsültasyon konuları; rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme, öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma olarak bulunmuştur.

3. Sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon çalışması yapıldığına daha az katıldıkları konsültasyon konuları; yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinden sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma, sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma olarak bulunmuştur.

4. Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5. “Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurar “ maddesine ve “davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur” maddesine doktora ve yüksek lisans mezunlarına göre lisans mezunlarının daha çok katıldığı bulunmuştur.

6. Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde kıdemlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

7. Sınıf rehber öğretmenlerinin yapılan konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinde branşlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

8. “Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler konusunda yardımcı olur” maddesine ve “öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir” maddesine Anadolu lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Meslek lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

9. “Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur” maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

10. “Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için BEP geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olur” maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

11. “Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olur” maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

12. “Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlar” maddesine Meslek lisesi ve İmam hatip lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerine göre Anadolu lisesinde görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin daha çok katıldığı bulunmuştur.

Araştırmanın nitel kısmından elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerindeki yeri ve önemi hakkındaki görüşlerinin; iş birliği sağlayıcı, iletişim sağlayıcı, öğrenciyi yakından tanıma ve anlamaya yardımcı olmak olduğu bulunmuştur. Bunların yanı sıra ortak rehberlik anlayışı oluşturma ve bilgi alışverişi sağlamada da konsültasyon hizmetlerinin kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli bulduklarını belirtmişlerdir.

2. Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle; test, envanter ve anketlerin uygulaması ve değerlendirilmesi, yıllık rehberlik planı, öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetme ve sınıf içi rehberlik faaliyetleri konularında konsültasyon çalışmaları yaptıkları bulunmuştur. Öğrencilerin sorunlarına yönelik yardım alma, öğrencilere pedagojik açıdan doğru yaklaşımı sergileme ve özel eğitim konularında da konsültasyon çalışmaları yaptıkları görülmüştür.

3. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinde genellikle belirli bir model kullanmadıkları, model kullananların ise en çok davranışçı konsültasyon modelini kullandıkları bulunmuştur.

4. Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarında; bireysel görüşme, test, envanter, anket, seminer ve toplantı yöntemlerini kullandıkları görülmektedir.

5. Okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını çoğunlukla etkili ve verimli gördükleri bulunmuştur. Ancak bu çalışmaların daha etkili ve verimli hale getirilebileceğini de belirtmişlerdir.

6. Okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesi için; öğretmenlerde rehberlik hizmetlerine yönelik farkındalık oluşturma, öğretmenlere gelişim toplantıları düzenleme ve öğretmenlere çeşitli eğitimler verme çalışmaları yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra danışmanlar MEB'e yönelik olarak da okul psikolojik danışmanı norm sayısını arttırma, iş ve görev tanımlarını düzenleme, meslek sınırları ve unvan sorununu çözme ve rehberlik saatlerinin geri getirilmesi çalışmalarının yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

7. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarında okul yöneticilerinden; rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, okul psikolojik danışmanının görüş ve kararlarına saygı konularında destek gördükleri bulunmuştur. Rehberlik hizmetlerini önemseme ve maddi konularda destek görmediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın nitel ve nicel bulguları karşılaştırıldığında genel olarak bu bulgular arasında bir tutarlılık olduğu söylenebilir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde konsültasyon hizmetleri ile ilgili alan yazın ve yapılan araştırmalar çerçevesinde bir takım önerilere yer verilmiştir. Aşağıda verilen önerilerin konuyla ilgili alan yazına ve rehberlik hizmetlerine katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.Konsültasyon hizmetleriyle ilgili alan yazın incelendiğinde bazı okul yöneticilerinin, velilerin ve öğretmenlerin rehberlik ve konsültasyon hizmetleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Hatta bazı öğretmenlerin okul psikolojik danışmanıya iş

birliği içerisinde bulunmak istemedikleri ve bu konuyu yeterince önemsemedikleri görölmüşür. Bu nedenle okul psikolojik danışmanları konsültasyon hizmetleriyle ilgili okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere yönelik daha fazla bilgilendirme çalışması yapılabilirler. Onları konsültasyon sürecine daha çok dahil etme konusunda gayret gösterebilirler.

2.Konsültasyon hizmetleriyle ilgili yapılan çalışmaların genellikle betimsel araştırma türünde olduğu görölmüşür. Bu nedenle konuyla ilgili deneysel çalışmalar da yapılabilir. Örneğin; Reifin (1994), Zins ve Ponti (1996), Wilkinson (2003), Shipley (2013) yaptıkları çalışmalarda deneysel yöntemi kullanmışlardır. Bu çalışmalarda deneysel yöntem ile konsültasyon modellerini ve etkisini incelemişlerdir. Ayrıca ileride yapılacak çalışmalarda sınıf rehber öğretmenliği görevini yapma süreleri vb. çeşitli değişkenler de kullanılabilir.

3.Alan yazın incelendiğinde çalışmaların çoğunun rehberlik hizmetleriyle ilgili olup, konsültasyon hizmetleriyle dolaylı yoldan ilişkili olduğu görölmüşür. Konsültasyon hizmetlerine yönelik doğrudan ilgili araştırmalar daha çok yapılabilir.

4.Yapılan çalışmalarda genellikle örneklem olarak ilkokul ve ortaokulda çalışıldığı görölmüşür. Bu öğretim kademelerinin dışında okul öncesinde de konuyla ilgili çalışmalar yapılabilir. Okul öncesi dönemde özellikle ailelere yönelik konsültasyon hizmetleriyle ilgili çalışmalar yapılabilir.

5. Çalışma yapılmış öğretim kademelerinde araştırma sayısı arttırılabilir.

6.İleride yapılacak araştırmalarda daha geniş ve farklı okul türlerini içeren bir örneklem seçilebilir.

7.Öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik diğer kurum ve kuruluşlarla konsültasyon hizmetleriyle ilgili çalışmalar yapılabilir.

8.Okul psikolojik danışmanlarına konsültasyon hizmetlerine yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, S. (2001). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akman, Y. (1992). İlköğretimde rehberliğin yeri ve önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 317-320.
- Akman, Y. (2002). Okullardaki konsültasyon çalışmaları ve ruh sağlığı konsültasyon modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(18), 7-13.
- Anton-LaHart, J., & Rosenfield, S. (2004). A survey of preservice consultation training in school psychology programs. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 15, 41–62. http://dx.doi.org/10.1207/s153271501_2
- Aslan, A. M. (2017). *Okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atıcı, A. (2004). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf içi problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 55-65.
- Atıcı, M., & Çekici, F. (2009). Ortaöğretimdeki psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(60), 495-522.
- Baker, S. B., Robichaud , T.A., Victoria C , Dietrich, W., Wells, S.C., & Schreck, R.C. (2009). School counselor consultation: a pathway to advocacy, collaboration, and leadership. *Professional School Counseling*, 12 (3), 200-206.

- Bakırcıoğlu, R. (1994). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Turhan.
- Borders, L. D., & Drury, S. M. (1992). Comprehensive school counseling programs: a review for policymakers and practitioners. *Journal Of Counseling and Development*, 70, 487- 495.
- Bozic, N., & Carter, A. (2002). Consultation groups: participant's views. *Educational Psychology In Practice*, 18 (3), 189-201.
- Brigman, G., Mullis, F., Webb, L., & White, J. (2005). *School counselor consultation: skills for working effectively with parents, teachers, and other school personnel*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Bryant, B. L. (2016). *Perception of consultation among professional school counselors, teachers and mental health professional counselors*. Doctoral Dissertation, Graduate School at the University Of Missouri-St. Louis, Kansas.
- Brown, M. B. (2006). School-based health centers: implications for counselors. *Journal of Counseling and Development*, 84(2), 187-191. <http://dx.doi.org/10.1002/1556-6678.2006.tb00394.x>
- Caplan, G. (1970). *The theory and practice of mental health consultation*. New York: Basic Books.
- Caplan, G., Caplan, R. B., & Erchul, W. P. (1994). Caplanian mental health consultation: historical background and current status. *Consulting Psychology Journal Practice & Research*, 46, 2-12.
- Caplan, G. (1995). Types of mental health consultation. *Journal Of Educational And Psychological Consultation*, 6 (1), 7-21. <http://dx.doi.org/10.1207/s153276806012>
- Clark, A. M. (2004). Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training. *Professional School Counseling*, 8 (2) , 132-140.
- Curtis, M. J., & Meyers, J. (1988). Consultation: a foundation for alternative services in the schools. In L. J. Graden, J. E. Zins & M. J. Curtis (Eds.), *Alternative educational delivery systems: enhancing instructional options for all students*. (pp. 35-48). Washington, DC: National Association of School Psychologists.
- Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. CA: Sage.

- Crothers, L.M., Hughes, T.L., & Morine, K.A. (2008). *Theory and cases in school-based consultation*. New York: Taylor & Francis.
- Crothers, L.M., & Hughes, T. (2015). *Theory and cases in school-based consultation: a resource for school psychologists, school counselors, special educators, and other mental health professionals*. New York: Routledge.
- Davis, C. R. (2012). *A meta-analysis of school-based problem-solving consultation outcomes: a review from 1986 to 2009*. Doctoral Dissertation, Texas A&M University Office of Graduate Studies, Texas.
- Dinkmeyer, D., & Dinkmeyer, D. Jr. (1976). Contributions of adlerian psychology to school consulting. *Psychology In The Schools*, 13(1), 32-38.
- Dinkmeyer, D., & Dinkmeyer, D. Jr. (1978). Consultation: one answer to the counselor role. *Elementary School Guidance & Counseling*, 13 (2), 99-103.
- Dinkmeyer, D., & Carlson, J. (2006). School consultation using individual psychology. *The Journal of Individual Psychology*, 62(2), 180-187.
- Dollarhide, C.T., & Saginak, K.A. (2003). *School counseling in the secondary school: a comprehensive process and program*. Boston: Allyn & Bacon.
- Dougherty, A. M. (1990). *Consultation: practices and perspectives*. Boston: Brooks/Cole Publishing Company.
- Dougherty, A. M. (2000). *Casebook of psychological consultation and collaboration in school and community settings*. Boston: Cengage Learning.
- Dougherty, A. M. (2013). *Prevention and consultation*. London: Sage.
- Engin, C. (1996). *Veli ve öğretmen algılamalarına göre ilkököl rehberlik uzmanının rolü ve işlevi*. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Erchul, W. P., & Conoley, C. W. (1991). Helpful theories to guide counselor's practice of school-based consultation. *Elementary School Guidance & Counseling*, 19 (2), 204-211. <http://dx.doi.org/10.1080/10474410902888418>.
- Erchul, W. P., & Martens, B. K. (2006). *School consultation: conceptual and empirical bases of practice*. New York: Springer.
- Erkuş, A. (2013). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin.
- Gallessich, J. (1974). Training the school psychologist for consultation. *Journal of School Psychology*, 72, 138-149.

- Gutkin, T. B., & Curtis, M. J. (1990). School-based consultation: theory, techniques, and research. In T. B. Gutkin & C. R. Reynolds (Eds.), *The handbook of school psychology* (pp. 577-611). Oxford, England: John Wiley & Sons.
- Gutkin, T. B., & Conoley, J. C. (1990). Reconceptualizing school psychology from a service delivery perspective: implications for practice, training, and research. *Journal of School Psychology*, 28, 203-223.
- Gunter, E.J., Scalice, J.J., & Presse, N. (1990). The elementary school counselor role: perceptionons of teachers. *The School Counselor*, 38, 19-23.
- Gültekin, F. & Arıcıoğlu A. (2007). Okullarda konsültasyon hizmetleri: Türkiye’deki durum. F. Korkut Owen, R. Özyürek & D. W. Owen (Ed.), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik 2* içinde (s. 251-269). Ankara: Nobel.
- Gündüz, B.(2006). Okullarda rehberlik servisleri-hizmetleri. M. E. Deniz & A. Erözkan (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (s. 2-29). Ankara: Tek Ağaç Eylül.
- Güven, M. (2004). İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını değerlendirmeleri. 6. *Rehberlik Sempozyumu-Bildiriler*, 85-98.
- Güven, M. (2008). Okullarda rehberlik servisleri- hizmetler. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma rehberlik* içinde (s.73-108). Ankara: Anı.
- Güven, M., Kılıç,S., Hayran, Y., Büyüksevindik, B. (2016). Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (4), 308-322.
- Gysbers, N. C. (2001). School guidance and counseling in the 21st century: remember the past into the future. *Professional School Counseling*, 5(2), 96-105.
- Hamidi, F., & Bagherzadeh Z. (2010). Role and place of guidance teacher in schools. *Procedia Social And Behavioral*, 5, 1918-1921.
- Hatipoğlu, H. (2010). *Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kahn, B. B. (2000). A model of solution-focused consultation for school counselors. *Professional School Counseling*, 3(4), 248-254.
- Karaca, R. & İkiz, E. (2010). *Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış*. Ankara: Nobel.

- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Gül.
- Kern, R., & Mullis, F. (1993). Ideas that work: an Adlerian consultation model. *Individual Psychology*, 49, 242-247.
- Kurpius, D.,J. (1978). Consultation theory and process. An integrated model. *Personnel and Guidance Journal*, 56, 335-338.
- Kuzgun, Y. (1992). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM.
- Kratochwill, T., & Van Someren, K. (1985). Barriers to treatment success in behavioral consultation: Current limitations and future directions. *Journal of School Psychology*, 23(3), 225-239.
- Kratochwill, T. R., & Bergan, J. R. (1990). *Applied clinical psychology. Behavioral consultation in applied settings: An individual guide*. New York: Plenum Press.
- Medway, F. (1979). How effective is school consultation?: A review of recent research. *Journal of School Psychology*, 17(3), 275-282.
- Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetleri Yönetmeliği. (2001). *Tebliğler Dergisi*, 2524, Mayıs, 2001.
- Nazlı, S. (2003). Öğretmenlerin kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını algılamaları ve değerlendirmeleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (10), 131-145.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18), 1-17.
- Nazlı, S. (2008). Öğretmenlerin değişen rehberlik hizmetlerini ve kendi rollerini algılamaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 11-25.
- Neall, M. (2012). *The impact of consultation models on interpersonal relationships during problem solving*. Doctoral Dissertation, Walden University College Of Education, Washington.
- Reschly, D. (1976). School psychology consultation: Frenzied, faddish, or fundamental?. *Journal of School Psychology*, 14, 105-113.

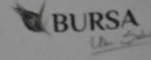
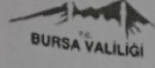
- Reifin, L.E.H. (1994). A single subject analysis of consultation process, consultee variables, and client outcomes. Doctoral Dissertation, University of Cincinnati, Ohio.
- Schmidt, J. J. (2003). *Counseling in schools essential services and comprehensive programs*. Boston: Allyn and Bacon.
- Scott, D., Royal, C.W., & Kissinger, D.B. (2014). *Conunselor as consultant*. London: Sage.
- Sheridan, S. M., & Colton, D. L. (1994). Conjoint behavioral consultation: A review and case study. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 5, 211-228.
- Sheridan, S. M., Kratochwill, T., & Bergan, J. (1996). *Conjoint behavioral consultation: A procedural manual*. New York: Plenum.
- Sheridan, S. M., Erchul, W.P., Brown, M.S., Dowd, S.E., Warnes, E.D., Marti, D.C., Schemm, A.V., & Eagle, J.W. (2004). Perceptions of helpfulness in conjoint behavioral consultation: congruity and agreement between teachers and parents. *School Psychology Quartely*, 19, 121-140.
- Sheridan, S. M., & Kratochwill, T. R. (2007). *Conjoint Behavioral Consultation*. New York: Springer.
- Shipley, S. C. (2013). *The effects of a strength-based model of behavioral consultation on student behavior, teacher's use of praise statements, and measures of social validity*. Doctoral Dissertation, Temple University Graduate Board, Philadelphia.
- Siegel, J.A., & Cole, E. (2003). Role expansion for school psychologists: challenges and future directions. In E. Cole & J.A. Siegel (Eds.), *Effective consultation in school psychology* (2nd ed., pp. 3-23). Ashland, OH, US: Hogrefe & Huber Publishers.
- Şeyhoğlu, R. (2016). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarında yürütülen konsültasyon uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Tagay, Ö., & Sarı, T. (2012). Okullarda konsültasyon hizmetleri ve işbirliğine dayalı konsültasyon modelleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 157-172.
- Tan, H. & Baloğlu, M. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik: teori ve uygulama*. Ankara: Nobel.
- Thomson, R. (2002). *School cuounseling: best practices for working in the schools*. New York: Routledge.

- Ünal, H. (2006). *Davranım bozukluğu tanısı alan ilköğretim öğrencilerine okullarda sunulan danışmanlık hizmetlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- West, J.F., & Idol, L. (1987). School consultation (Part 1): an interdisciplinary perspective on theory, models, and research. *Journal of Learning Disabilities*, 20 (7), 388–408.
- Wilkinson, L. (2003). Using behavioral consultation to reduce challenging behavior in the classrooom. *Preventing School Failure*, 47 (3), 100-105.
- White, J., & Mullis F. (1998). A systems approach to school counselor consultation. *Education*, 119 (2), 242-252.
- Wright, J.R. (2011). *Introduction to school counseling*. London: Sage.
- Yaycı, L. (2019). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 91-112). Ankara: Anı.
- Yılmaz H. & Üre Ö. (2002). *Rehberlik*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Zappala, K.E. (2001). *The effects of providing consultation training on preservice teacher's knowledge, skill and acceptance of school-based consultation as a service delivery model*. Doctoral Dissertation, School Psychology in the Graduate School of Syracuse University, New York.
- Zins, J. E., & Erchul, W. P. (2002). Best practices in school consultation. In A. Thomas & J. Grimes (Eds.), *Best practices in school psychology-IV* (pp. 625– 643). Bethesda, MD: National Association of School Psychologists.
- Zins, J. E., & Ponti C. R. (1996). The influence of direct training in problem solving on consultee problem clarification skills and attributions. *Journal of Remedial and Special Education*. 17(6). 370-376.

EKLER

EK-1: Uygulamalar İçin İzin Yazısı

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86896125-605.01-E.16233779

13.09.2018

Konu : Büşra Nur BÜYÜKSAYIN 'ın Araştırma İzni

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Büşra Nur BÜYÜKSAYIN 'ın "Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi" konulu araştırma isteği Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 06/08/2018 tarihli ve 1150 sayılı yazısı ile bildirilmektedir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Büşra Nur BÜYÜKSAYIN 'ın "Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi" konulu araştırmasını Müdürlüğümüze bağlı ekli listedeki Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım ilçelerinde yer alan Anadolu Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
13.09.2018

Sabahattin DÜLGER
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres : Hocaşan Mh. İlkbahar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050-Osmangazi/BURSA
Telefon No:(0224) 445 16 00 Fax: 445 18 10

Bügi İçin : Leyla DİKİCİ
VHKİ
(0224) 215 25 39

EK-2: Liselerde Görevli Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşlerini Değerlendirme Anketi

Sevgili Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını yani bir psikolojik danışmanın okul personeli, okul yöneticileri, öğretmenler ve çeşitli kurum ve kuruluşlarla öğrencilerin gelişim ve ihtiyaçları çerçevesinde hizmetlerin ve uygulamaların planlanmasına yönelik yaptıkları iş birliğini incelemektir.

Çalışma için gerekli verileri toplamak adına aşağıdaki anket geliştirilmiştir. Anket iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik sorular, ikinci kısımda ise okul rehberlik servisinin konsültasyon çalışmalarına ilişkin sorular yer almaktadır.

Anket sorularına verilecek yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Sizlerden istenilen aşağıdaki soruların tümünü sizin durumunuzu yansıtacak şekilde yanıtlamanızdır.

Katkılarınız ve vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Büşra Nur BÜYÜKSAYIN

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

BİRİNCİ KISIM KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Eğitim Durumunuz: () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

Kıdeminiz: () 1–5 Yıl () 6–10 Yıl () 11–15 Yıl () 16–20 Yıl () 21 Yıl ve üzeri

Branşınız:

Çalıştığınız Okul Türü: : () Anadolu Lisesi () Meslek Lisesi () İmam hatip Lisesi

İKİNCİ KISIM

Bu bölümde okulunuzdaki psikolojik danışmanın (okul rehber öğretmeni) sizlerle yaptığı konsültasyon çalışmalarına ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda;

1-Katılıyorum, 2-Kısmen Katılıyorum, 3-Katılmıyorum seçeneklerinden birini çarpı işareti (X) koyarak cevaplandırınız.

SORU NO	SORULAR	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1.	Okulumuzdaki Psikolojik Danışman (Rehber Öğretmen); Rehberlik servisinin işleyişi hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir.			
2.	Yıllık sınıf rehberlik planının hazırlanması ve uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
3.	Sınıfa yeni gelen öğrencilerin uyum sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
4.	Öğrencilerin ilgi, yetenek, değer, akademik başarı ve kişilik özelliklerine göre kulüp ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
5.	Öğrencilerin ilgi, yetenek, değer, akademik başarı ve kişilik özelliklerine göre seçmeli derslere yönlendirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
6.	Öğrencilerin öğrenme stillerini fark etme ve öğrenme becerilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
7.	Öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
8.	Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilere uygulayabileceği test dışı teknikler (ör;anket, gözlem, sosyometri vb.) konusunda yardımcı olur.			

9.	Öğrencilerin girecekleri merkezi sınavlar hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir.			
10.	Öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir.			
11.	Öğrencilerin ders başarılarında etkili sosyal ve psikolojik faktörler hakkında sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir.			
12.	Öğrencilerin gelişimsel dönemleri dikkate alınarak hazırlanmış çalışmaların uygulanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
13.	Öğrencilerin bireysel ve ailevi sorunlarını çözmelerinde sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
14.	Sınıflardaki risk altında olan öğrencilerle (suça itilen, istismara uğramış, çalışan çocuklar vb.) ilgili rehberlik çalışmaları konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
15.	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanması konusunda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
16.	Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme birimine rehberlik çalışmaları konusunda yardımcı olur.			
17.	Destek eğitim odasında eğitim alan kaynaştırma öğrencisiyle ilgili gerekli rehberlik çalışmaları konusunda öğretmenlere yardımcı olur.			
18.	Sınıf rehber öğretmenleriyle olumlu ve iş birliğine dayalı bir ilişki kurar.			
19.	Pedagojik açıdan öğrencilere uygun yaklaşımın nasıl olması gerektiği hakkında sınıf rehber öğretmenlerine bilgilendirme yapar.			
20.	Davranış bozuklukları, uyum sorunları ve madde bağımlılığı vb. konularda yaşanan sorunların çözümüyle ilgili çalışmalarda sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olur.			
21.	Öğrencilerin sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla yapılabileceklerle ilişkin olarak sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirir.			
22.	Sınıf rehber öğretmenlerinin ortak rehberlik anlayışı içinde hareket etmelerini sağlayıcı çalışmalar yapar.			
23.	Sınıf rehber öğretmenlerin yararlanması amacıyla ilgili konularda broşür ve doküman hazırlar.			

EK-3:Liselerde Görevli Okul Psikolojik Danışmanlarının Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Görüşme Formu

Bu çalışmanın amacı, liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemektir. Bu nedenle konuya ilişkin aşağıdaki soruları içeren bu görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda kişisel bilgilerinizle ilgili sorular, ikinci kısımda ise öğretmenlere yönelik konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüşlerinizi incelemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır.

Görüşmenin yaklaşık yarım saat süreceği tahmin edilmektedir. Görüşmeden elde edilen bilgiler bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, kimliğiniz ve çalıştığınız okul sonuçlara yansıtılmayacaktır.

Sizlerden istenilen aşağıdaki soruların tümünü sizin durumunuzu yansıtacak şekilde yanıtlamanızdır.

Katkılarınız ve vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Büşra Nur BÜYÜKSAYIN
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BİRİNCİ KISIM
KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Mezun Olduğunuz Bölüm: () PDR () Psikoloji

Eğitim Durumunuz: () Lisans ()Yüksek Lisans () Doktora

Kıdeminiz: () 1–5 Yıl () 5–10 Yıl () 10–15 Yıl () 15–20 Yıl () 21 Yıl Üzeri

Çalıştığınız Okul Türü : () Anadolu Lisesi () Meslek Lisesi () İmam hatip Lisesi

İKİNCİ KISIM

GÖRÜŞME SORULARI

1. Konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerinde yeri ve önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Sınıf rehber öğretmenleriyle hangi konsültasyon çalışmalarını yapıyorsunuz?
- 3.Konsültasyon çalışmalarında yararlandığınız bir model var mı? Varsa hangi model ya da modelleri kullanıyorsunuz?
4. Konsültasyon çalışmalarında hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?
5. Sınıf rehber öğretmenleriyle yaptığınız konsültasyon çalışmalarının etkililiği ve verimliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
6. Sınıf rehber öğretmenleriyle yaptığınız konsültasyon çalışmalarının daha etkili ve verimli hale gelmesi için başka neler yapabilirsiniz?
7. Yaptığınız konsültasyon çalışmalarında okul yönetiminin desteği oluyor mu? Oluyorsa hangi konularda ve ne şekilde destek olunduğunu açıklayınız. Olmuyorsa nasıl destek olmalarını bekliyorsunuz?

EK-4: Ön Bilgi Toplama Formu

LİSELERDE GÖREVLİ OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIKLARI KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Sayın Katılımcı,

Bu form liselerde görevli okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmaları ile ilgili bilgi toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Elde edilen bilgiler konuyla ilgili tez çalışmasında kullanılacaktır. Sizden istenen aşağıda belirtilen sorulara durumunuzu yansıtan cevaplar vermenizdir.

Katkılarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Büşra Nur BÜYÜKSAYIN
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Okulunuzdaki rehberlik servisinin öğretmenlerle yaptıkları rehberlik faaliyetleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Okulunuzdaki rehberlik servisinin öğretmenlerle ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Rehberlik servisinden hangi konularda yardım talep ediyorsunuz? Yardım talepleriniz nasıl karşılanıyor?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Okulunuzdaki rehberlik servisinin öğretmenlerle yaptıkları rehberlik faaliyetlerinin etkililiği ve verimliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Okulunuzdaki rehberlik servisi faaliyetlerinin daha etkili ve verimli hale gelmesi için ne gibi rehberlik çalışmalarının yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...